

ĪPAŠI AIZSARGĀJAMĀS DABAS TERITORIJAS

DABAS LIEGUMA „PLUČU TĪRELIS” DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS

Ventspils novada Usmas un Ugāles pagasts

Plāns izstrādāts laikposmam
no 2016.gada līdz 2028.gadam

Pasūtītājs:
Dabas aizsardzības pārvalde

Izstrādātājs:
SIA „METRUM”

Projekta „Dabas aizsardzības plānu izstrāde dabas parkam „Abavas senleja”, dabas liegumiem „Druviņu tīrelis”, „Pluču tīrelis”, „Nagļu un Ansiņu purvs” un „Maņģenes meži”, sagatavojot tos integrēšanai vietējās pašvaldības teritorijas attīstības plānošanas dokumentos” vadītāja **Ilze Circene**
Dabas aizsardzības plāna izstrādes vadītājs **Ilmārs Bodnieks**

PLĀNA IZSTRĀDĒ IESAISTĪTIE EKSPERTI/SPECIĀLISTI

Ilze Circene, projekta vadītāja, teritorijas plānotāja
Vita Jevdokimova, administratīvā procesa vadītāja
Ilmārs Bodnieks, dabas aizsardzības plāna izstrādes vadītājs
Jānis Skudra, ģeogrāfiskās informācijas sistēmas speciālists, kartogrāfs
Iveta Jakubāne, meža biotopu eksperte
Evita Oļehnoviča, purvu biotopu eksperte
Andris Čeirāns, rāpuļu un abinieku eksperts
Voldemārs Spuņģis, bezmugurkaulnieku eksperts
Edgars Dzenis, ornitologs

Dabas aizsardzības plāns izstrādāts Norvēģijas finanšu instrumenta 2009.-2014.gada perioda programmas „Kapacitātes stiprināšana un institucionālā sadarbība starp Latvijas un Norvēģijas valsts institūcijām, vietējām un reģionālām iestādēm” projekta (4.3-24/NFI/INP-003) ietvaros

Latvijas īpaši aizsargājamo dabas teritoriju integrācija teritorijas plānojumā

PLĀNA IZSTRĀDES UZRAUDZĪBAS GRUPA

Kristīne Vilciņa, Dabas aizsardzības pārvaldes Nodrošinājuma un finanšu departamenta Projektu nodaļas projekta „Latvijas īpaši aizsargājamo dabas teritoriju integrācija teritorijas plānojumā” dabas aizsardzības plānošanas un uzraudzības eksperte
Helēna Boitmane, Ventspils novada pašvaldības Ugāles pagasta pārvaldes vadītāja
Aija Amere, Ziemeļkurzemes virsmehānikas Ugāles nodaļas vecākā mežzine
Inguna Pļaviņa, Valsts vides dienesta Ventspils reģionālās vides pārvaldes direktore
Arta Kantīna, Lauku atbalsta dienesta Ziemeļkurzemes reģionālās lauksaimniecības pārvaldes Kontroles un uzraudzības daļas vecākā inspektore
Kārlis Hofmanis, Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras Investīciju projektu departamenta Projektu attīstības nodaļas projektu vadītājs
Aija Ārgale, AS „Latvijas valsts meži” Ziemeļkurzemes mežsaimniecības vides plānošanas speciāliste

SATURA RĀDĪTĀJS

KOPSAVILKUMS	4
I TERITORIJAS APRAKSTS	6
1.1. VISPĀRĒJA INFORMĀCIJA PAR TERITORIJU	6
1.1.1. Teritorijas zemes lietošanas veidu raksturojums un zemes īpašuma formu apraksts	7
1.1.2. Ventspils novada teritorijas attīstības plānošanas dokumentos noteiktais	10
1.1.3. Esošais ĪADT funkcionālais zonējums un teritorijā esošie mikroliegumi	13
1.1.4. Aizsardzības un apsaimniekošanas īsa vēsture	14
1.1.5. Kultūrvēsturiskais mantojums	15
1.1.6. Valsts un pašvaldības institūciju funkcijas un atbildība dabas lieguma teritorijā	16
1.2. NORMATĪVO AKTU NORMAS, KAS TIEŠI ATTIECAS UZ DABAS LIEGUMA TERITORIJU	16
1.2.1. Latvijas vides un dabas aizsardzības stratēģiskie dokumenti	16
1.2.2. Aizsargjoslas.....	17
1.2.3. Vides un dabas aizsardzības normatīvie akti	17
1.2.4. Starptautiskās saistības	22
1.3. TERITORIJAS FIZISKI ĢEOGRĀFISKAIS RAKSTUROJUMS.....	23
1.3.1. Klimats	23
1.3.2. Ģeoloģija un ģeomorfoloģija	23
1.3.3. Hidroloģija	24
1.3.4. Augsne	25
1.4. TERITORIJAS SOCIĀLĀS UN EKONOMISKĀS SITUĀCIJAS APRAKSTS	26
1.4.1. Iedzīvotāji, apdzīvotās vietas, nodarbinātība	26
1.4.2. Pašreizējā un paredzamā antropogēnā slodze uz aizsargājamo teritoriju.....	26
1.4.3. Aizsargājamās teritorijas izmantošanas veidi.....	27
II TERITORIJAS NOVĒRTĒJUMS	36
2.1. TERITORIJA KĀ VIENOTA DABAS AIZSARDZĪBAS VĒRTĪBA UN FAKTORI, KAS TO IETEKMĒ	36
2.2. AINAVISKAIS NOVĒRTĒJUMS.....	38
2.3. BIOTOPI	39
2.3.1. Purvu biotopi.....	42
2.3.2. Meža biotopi.....	45
2.3.3. Eiropas Savienības un Latvijas īpaši aizsargājamo biotopu izvērtējums	48
2.4. FLORA	49
2.5. FAUNA	51
2.5.1. Putni.....	51
2.5.2. Zīdītāji	55
2.5.3. Abinieki un rāpuļi.....	56
2.5.4. Bezmugurkaulnieki	57
2.6. TERITORIJU IETEKMĒJOŠIE FAKTORI UN PROBLĒMAS	60
III TERITORIJAS APSAIMNIEKOŠANA.....	61
3.1. DABAS LIEGUMA APSAIMNIEKOŠANAS ILGTERMIŅA UN ĪSTERMIŅA MĒRĶI.....	61
3.2. TERITORIJAS APSAIMNIEKOŠANAS PASĀKUMU APRAKSTS	63
IV PRIEKŠLIKUMI TERITORIJAS PLĀNOJUMA IZSTRĀDEI.....	75
V PRIEKŠLIKUMI INDIVIDUĀLO AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMU PROJEKTAM	76
IZMANTOTIE INFORMĀCIJAS AVOTI.....	82

KOPSAVILKUMS

Dabas liegums „Pluču tīrelis” (turpmāk – dabas liegums) ir nozīmīga Eiropas Savienības (turpmāk – ES) prioritāru biotopu *purvaino mežu un neskartu augsto purvu* aizsardzības teritorija. Dabas liegumā atrodas vairāki medņu riesti, kā arī ir konstatēta viena no lielākajām rubeņu populācijām Kurzemē. Tā centrālo daļu veido augstā purva masīvs – Pluču tīrelis, kas ir tipisks rietumu tipa augstais purvs, kura ainavu veido ciņu – lāmu komplekss. Dabas lieguma perifērajā daļā atrodas vērtīgas meža teritorijas, kurās sastopami reti un saudzējami floras un faunas elementi. Purvu ekosistēmas ir veidojušās vairāku tūkstošu gadu ilgā laika periodā.

Dabas aizsardzības plāna izstrāde tika uzsākta 2015.gada martā (2015.gada 27.februārī tika noslēgts līgums starp Dabas aizsardzības pārvaldi un SIA „METRUM”).

2015.gada 5.maijā Dabas aizsardzības pārvalde izveidoja dabas aizsardzības plāna uzraudzības grupu, kurā iekļauti septiņi uzraudzības grupas dalībnieki – pārstāvji no Dabas aizsardzības pārvaldes, Ventspils novada pašvaldības, Lauku atbalsta dienesta, Valsts meža dienesta, Valsts vides dienesta, AS „Latvijas valsts meži” un Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras.

Dabas aizsardzības plāna izstrādes laikā tika organizētas trīs sanāksmes – 2015.gada 2.aprīlī Ventspils novada Zlēku pagasta kultūras namā tika organizēta dabas aizsardzības plāna uzsākšanas sanāksme. 2015.gada 16.jūnijā Zlēku pagasta kultūras namā norisinājās pirmā uzraudzības grupas sanāksme. 2015.gada 30.oktobrī notika uzraudzības grupas otrā sanāksme, kurā uzraudzības grupas dalībnieki vienojās par dabas aizsardzības plāna risinājumiem. 2016.gada 6.janvārī notika sabiedriskās apspriešanas sanāksme, kurā tika uzklauts sabiedrības viedoklis par izstrādāto dabas aizsardzības plāna saturu.

Dabas lieguma teritorija, tajā sastopamo dabas vērtību ziņā, vērtējama kā daudzveidīga. Tā ir nozīmīga *purvaino mežu un augsto purvu* aizsardzībai, kā arī šeit ir konstatēta viena no lielākajām rubeņu populācijām Kurzemē. Kopējā ES nozīmes īpaši aizsargājamo biotopu platība ir 564,85 hektāri, kas veido 77% no dabas lieguma platības. Teritorijā konstatēti septiņi ES īpaši aizsargājamo biotopu veidi: *Veci vai dabiski boreāli meži* 9010*, *Staignāju meži* 9080*, *Purvaini meži* 91D0*, *Neskarti augstie purvi* 7110*, *Degradēti augstie purvi, kuros iespējama vai noris dabiskā atjaunošanās* 7120, *Pārejas purvi un slīkšņas* 7140 un *Distrofi ezeri* 3160. Dabas liegumā konstatētas divas īpaši aizsargājamās bezmugurkaulnieku, viena abinieku, 9 putnu, viena sūnaugu un trīs īpaši aizsargājamās augu sugas.

Analizējot faktoros, kas ietekmē šīs teritorijas dabas vērtības, secināts, ka šobrīd viens no nozīmīgākajiem negatīvi ietekmējošajiem faktoriem ir vēsturiski veiktās purva hidroloģiskā režīma izmaiņas. Ap Pluču purvu savulaik ir izveidots apvadkanāls – Seržu valks un purvā atrodas vairāki vēsturiskie kūdras ieguves grāvji. Dabas liegums ziemeļaustrumu daļā robežojas ar naftas produktu cauruļvadu „Polocka-Ventspils”. Ņemot vērā dabas lieguma hidroloģijas izmaiņu vēsturi, secināms, ka izmaiņu ietekme uz ekosistēmu ir bijusi ilglaicīga, un šobrīd tā novērojama purvu un meža biotopu kvalitātē. Dabas lieguma un tā vērtību apdraudošais faktors ir naftas produktu cauruļvada „Polocka-Ventspils” iespējamās avārijas un ar tām saistītās naftas produktu noplūdes vidē. Nozīmīgs teritoriju ietekmējošais faktors ir mežsaimnieciskā darbība, kas notikusi gan dabas liegumā (kopšanas un sanitārās cirtes), gan atbilstoši spēkā esošajai likumdošanai tā tiešā tuvumā. Mežsaimnieciskās darbības ietekmes mazināšanai uz meža biotopu un putnu sugu riesta vietu aizsardzību, tiek aizliegts veikt kopšanas cirti slapjajos meža augšanas apstākļu tipos. Šāds ierobežojums ir nepieciešams, lai nākotnē mazinātu mežu fragmentāciju un nodrošinātu reto putnu sugu ligzdošanas un riesta vietu aizsardzību.

Lai kopumā uzlabotu teritorijā esošo dabas vērtību stāvokli un kvalitāti, nepieciešams realizēt dažādus apsaimniekošanas pasākumus, kas norādīti dabas aizsardzības plāna III nodaļā.

Teritorijas apsaimniekošanas ilgtermiņa mērķis ir saglabāt dabas lieguma bioloģisko daudzveidību, uzlabojot purvu un meža biotopu kvalitāti, kā arī veicinot daudzveidīgo putnu faunas, medņu riesta vietu un citu dzīvotņu saglabāšanas ilglaicību.

Primārais apsaimniekošanas pasākums, kuru nepieciešams realizēt, ir Pluču tīreļa hidroloģiskā režīma atjaunošana tā dabiskajā stāvoklī, lai uzlabotu purva biotopu kvalitāti (93,19 ha platībā). Dabas

aizsardzības plāna ietvaros ir plānots veicināt medņu riesta vietu un dzīvotņu saglabāšanas ilglaicību un to atjaunošanu labvēlīgā aizsardzības stāvoklī (medņu riesta vietu kopšana). Dabas aizsardzības plānā ir noteiktas rekomendācijas kopšanas ciršu saudzīgai veikšanai, lai novērstu meža biotopu fragmentāciju nākotnē. Galvenais apsaimniekošanas pasākumu mērķis mežos ir panākt dabas lieguma meža masīva šobrīd salīdzinoši mazvērtīgo daļu pakāpenisku pielīdzināšanos vērtīgajiem biotopiem. Realizējot dabas aizsardzības plānā noteiktos apsaimniekošanas pasākumus, tiks nodrošināts labvēlīgs aizsardzības statuss aizsargājamo un tipisko augu un dzīvnieku sugu populācijām, vienlaikus pieļaujot teritoriju izmantot rekreācijai (galvenokārt medībām, ogošanai un sēņošanai), ciktāl tas nav pretrunā ar dabas aizsardzības mērķiem.

Dabas aizsardzības plāna izstrādes ietvaros ir izstrādāts individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projekts (turpmāk tekstā IAIN). Tajā ir iekļautas vispārējo īpaši aizsargājamo dabas teritoriju aizsardzības un izmantošanas noteikumos noteiktās prasības un atsevišķos punktos ir noteikti specifiski ierobežojumi – tiek aizliegta kopšanas cirte slapjajos meža augšanas apstākļu tipos. Sanitārās cirtes veikšanai ir nepieciešams ne tikai Valsts meža dienesta sanitārais atzinums, bet arī sugu un biotopu aizsardzības jomas eksperta par sugu grupu „putni” atzinums, kurā noteikts konkrēts apjoms bojāto koku izvākšanai, kā arī citi nosacījumi darbības veikšanai. Medņu riesta vietu un meža biotopu aizsardzībai tiek noteikti papildu sezonālie ierobežojumi no 1.marta līdz 31.jūlijam – tiek samazināts pieļaujamais laika periods kopšanas cirtes veikšanai sausajos meža tipos, kā arī ir noteikts vispārējs medījamo dzīvnieku piebarošanas ierobežojums. Dabas lieguma teritorijā esošās mikroliegumu teritorijas statuss ir atceļams pēc IAIN projekta spēkā stāšanās, ja tajā iekļautie aizsardzības nosacījumi nodrošinās putnu sugas aizsardzību un apsaimniekošanu.

Dabas lieguma dabas aizsardzības plāns tiek izstrādāts Norvēģijas finanšu instrumenta 2009.-2014.gada perioda programmas „Kapacitātes stiprināšana un institucionālā sadarbība starp Latvijas un Norvēģijas valsts institūcijām, vietējām un reģionālām iestādēm” ietvaros. Dabas liegums ir iekļauts to piecpadsmit īpaši aizsargājamo dabas teritoriju sarakstā, kurām izstrādājams dabas aizsardzības plāns Dabas aizsardzības pārvaldes īstenotā projekta „Latvijas īpaši aizsargājamo dabas teritoriju integrācija teritorijas plānojumā” ietvaros. Atzīmējams, ka līdz šim dabas liegumam nav izstrādāts dabas aizsardzības plāns.

I TERITORIJAS APRAKSTS

1.1. VISPĀRĒJA INFORMĀCIJA PAR TERITORIJU

Dabas liegums atrodas Ventspils novada Ugāles un Usmas pagastos (skatīt 1.attēlu). Teritorija izveidota 1977.gadā ar kopējo platību 737,72 ha (līdz šim publiski pieejamajā informācijā Dabas aizsardzības pārvaldes mājaslapā norādītā platība - 740 ha, Eiropas Vides aģentūras mājaslapā – 740,13 ha, Dabas datu pārvaldības sistēmā OZOLS ir norādīts, ka dabas lieguma platība ir 737,72 ha, precizējot faktisko robežu pēc digitālajiem robežu datiem, secināms, ka tā platība ir 737,72 ha).

Lielākā daļa dabas lieguma teritorijas atrodas Usmas pagastā, Ugāles pagastā atrodas aptuveni tikai viena ceturtdaļa daļa no dabas lieguma kopējās teritorijas. Dabas liegums tā dienvidu daļā (aptuveni 700 m garā posmā) robežojas ar dabas parku „Abavas senleja”, savukārt austrumu virzienā (nepilna 1 km attālumā) atrodas dabas liegums „Druviņu tīrelis” un rietumos gandrīz visas robežas garumā (1,5 km posmā) atrodas dabas liegums „Krojas meži.” Teritorijā vai tās tiešā tuvumā ir noteikti 3 mikroliegumi (skatīt 2.attēlu).

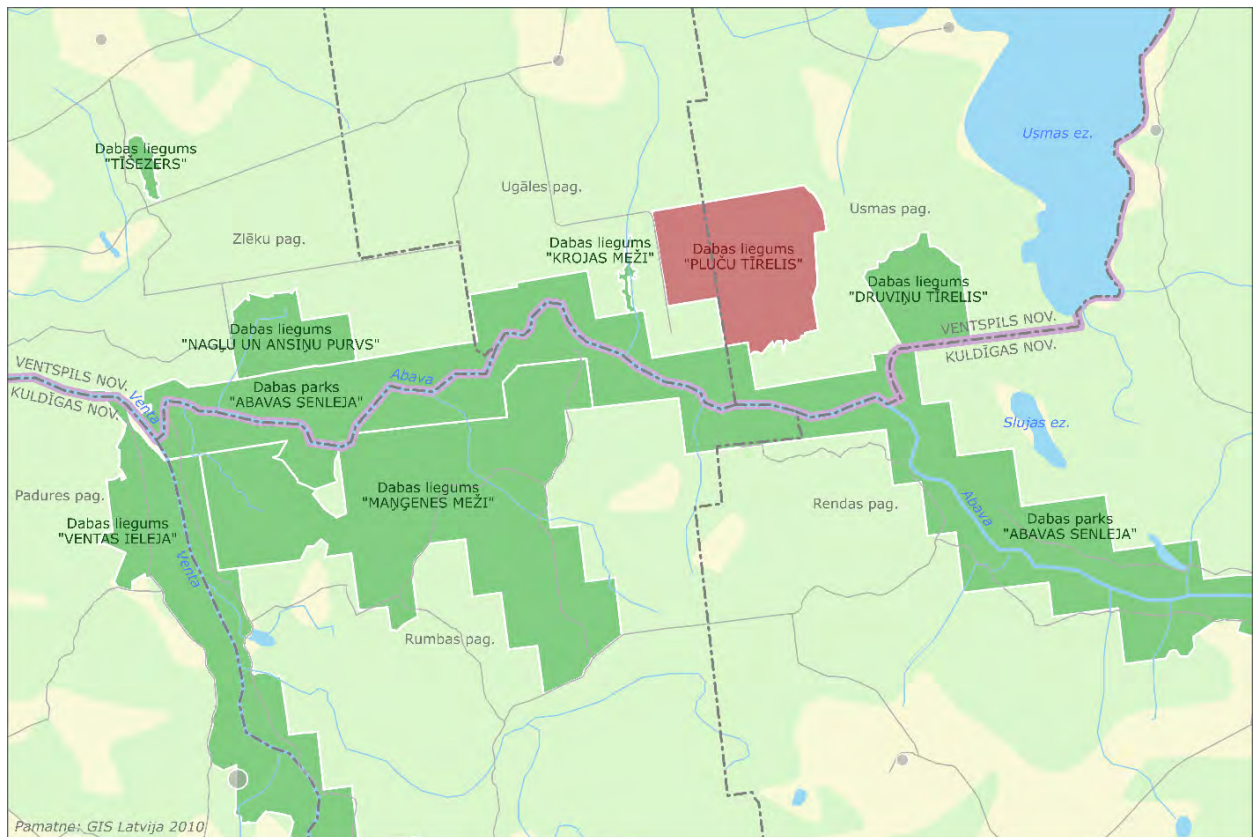
1.attēls. Dabas lieguma ģeogrāfiskais novietojums

Avots: SIA „METRUM”, 2015

Kopumā šajā reģionā ir saglabājusies relatīvi liela dabas daudzveidība, kuru raksturo ievērojams skaits apkārtnē esošo īpaši aizsargājamo dabas teritoriju un tajās esošās dabas vērtības (dabas parks „Abavas senleja” un tam apkārt esošie 6 dabas liegumi). Ņemot vērā kopējo aizsargājamo teritoriju skaitu un

platību, jāsecina, ka konkrētais reģions ir būtiski nozīmīgs kā vienots un nepārtraukts dabas aizsardzības komplekss.

2005.gadā teritorija iekļauta ES nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju tīklā *Natura 2000* kā B tipa teritorija. Tas nozīmē, ka teritorija noteikta īpaši aizsargājamo sugu, izņemot putnus, un īpaši aizsargājamo biotopu aizsardzībai. Dabas liegumā daļēji iekļaujas divi mikroliegumi, kas izveidoti putnu sugas aizsardzībai. Atbilstoši teritorijā konstatētajām retajām putnu sugām, dabas liegumam būtu piešķirams arī īpaši aizsargājamo putnu sugu teritorijas aizsardzības statuss. Šāda statusa maiņas nepieciešamība ir noteikta dabas aizsardzības plāna apsaimniekošanas pasākumā – skatīt dabas aizsardzības plāna 18.tabulu, A.2.1.

2.attēls. Dabas lieguma un tam pieguļošo īpaši aizsargājamo dabas teritoriju novietojums
Avots: SIA „METRUM”, 2015

1.1.1. Teritorijas zemes lietošanas veidu raksturojums un zemes īpašuma formu apraksts

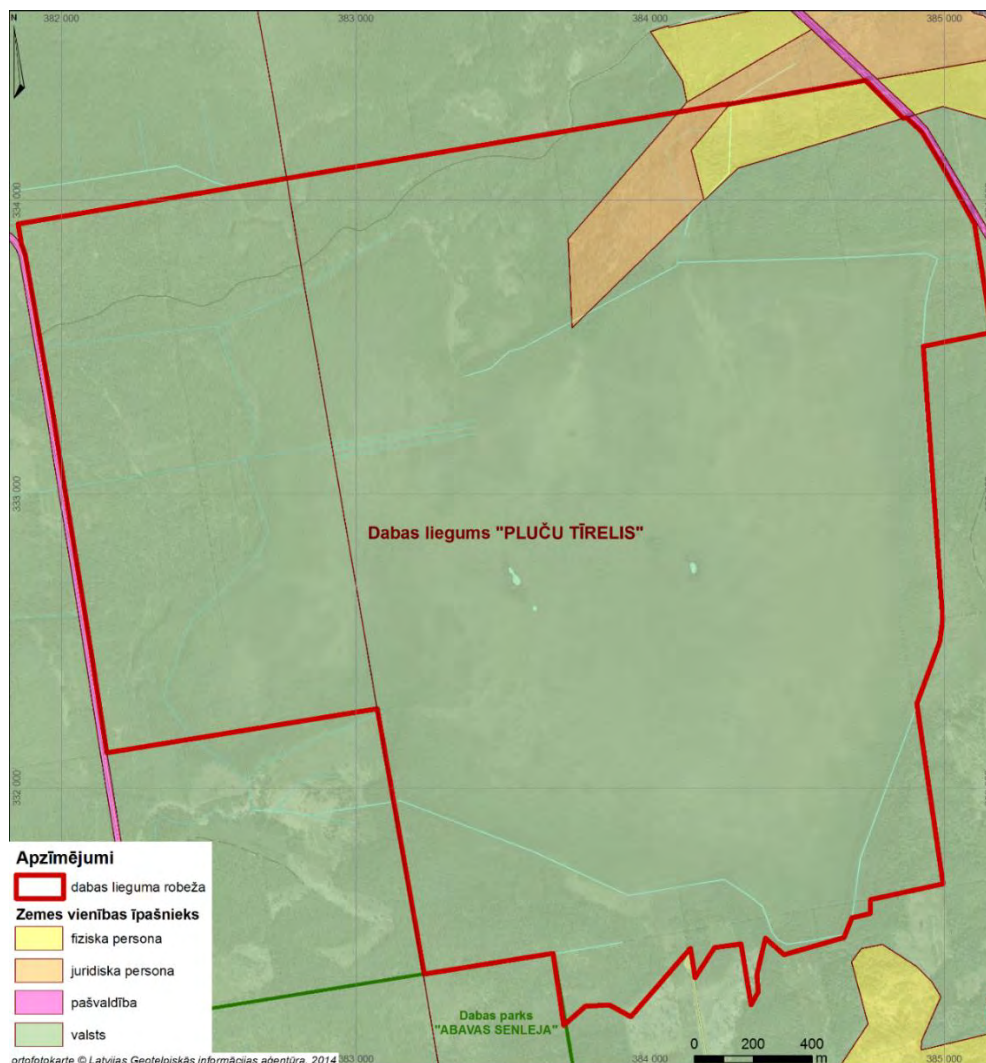
Pēc Valsts meža dienesta un Valsts zemes dienesta datiem, dabas lieguma lielāko teritorijas daļu aizņem mežs, t.i., 54%. Purvs aizņem gandrīz pusi no visas teritorijas – 44%. Nedaudz vairāk par 1% no teritorijas aizņem pārējās zemes, kas dabā nosakāmas kā lauces, brauktuves vai stigas (skatīt 1.tabulu un 4.attēlu).

Atzīmējams, ka šajā nodaļā dati netiek analizēti zemes lietošanas veidu kontekstā (atbilstoši MK 21.08.2007. noteikumiem Nr.562 „Noteikumi par zemes lietošanas veidu klasifikācijas kārtību un to noteikšanas kritērijiem”), jo Valsts zemes dienesta datu bāzē nav pieejama informācija par zemes lietošanas veidu sadalījumu valsts īpašumos, piemēram, par AS „Latvijas valsts meži” apsaimniekošanā esošajiem īpašumiem, kā arī meža zemēs netiek detāli izdalītas citas zemes lietošanas kategorijas – purvi, pārējās zemes. Informācija par zemes lietošanas kategorijām – purvi un pārējās zemes, iegūta no Meža valsts reģistra (MVR) datu bāzes. Dabas lieguma teritorijā daļēji ietilpst 4 zemes īpašumi (skatīt 2.tabulu un 3.attēlu).

1.tabula. Dabas liegumā esošās zemes lietošanas kategorijas, izmantojot VMD, VZD un LAD datus, 2015

Zemes lietošanas kategorijas	Platība, ha	% no dabas lieguma platības
Mežs	399	54,21
Purvs	329	44,32
Pārējās zemes (ceļš, stigas, lauces)	7,7	1,42

Lielākā teritorijas daļa (96%) pēc platības ir valsts īpašums, un tas nodots AS „Latvijas valsts meži” apsaimniekošanā. Valsts īpašuma daļu veido divu nekustamo īpašumu – „Valsts mežs Usma” un „Valsts mežs Ugāle” zemes īpašuma daļas. Dabas lieguma teritorijā daļēji atrodas privātīpašums „Mazamjūdzes” – 12,77 ha platībā, kurā atrodas pārmitra teritorija, kas robežojas ar naftas cauruļvadu „Polocka-Ventspils”. Uz ziemeļiem no privātīpašuma „Mazamjūdzes” atrodas īpašums „Dižvileskalni”, kas atrodas juridiskās personas īpašumā un daļēji (15,78 ha platībā) iekļaujas dabas lieguma teritorijā (skatīt 3.attēlu un 2.tabulu).

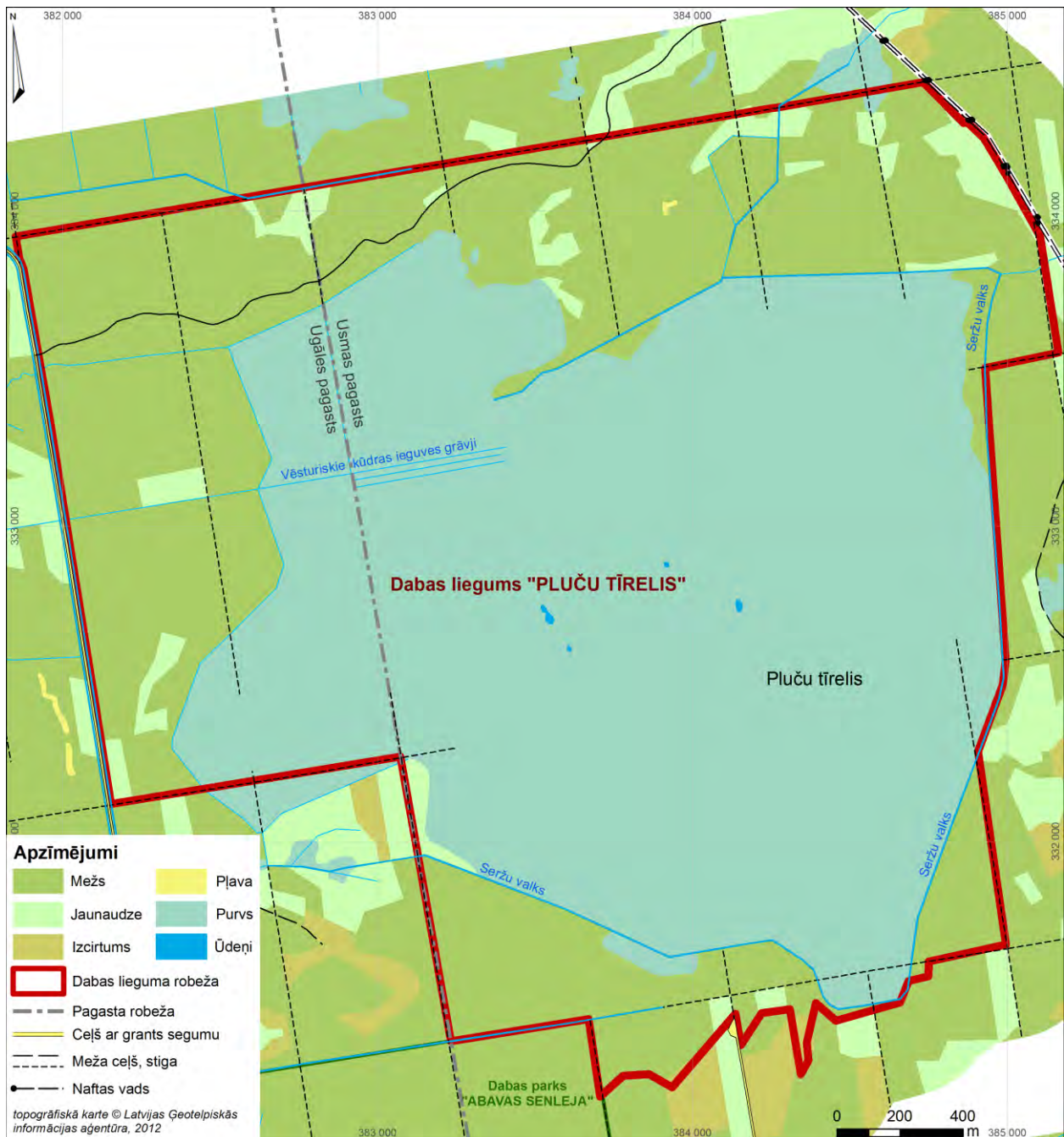
3.attēls. Zemes īpašumi un to piederība dabas lieguma teritorijā

Avots: SIA „METRUM”, 2015

Kopumā teritorija ir neapdzīvota un pārmitra, kuras centrālajā daļā atrodas Pluču tīrelis, perifērajā daļā – mežu teritorijas.

2.tabula. Zemes īpašumi un to piederība dabas liegumā, izmantojot VZD datus, 2015

Īpašnieks	Īpašumu skaits	Platība dabas liegumā, ha	Platība no kopējās dabas lieguma teritorijas, %
Fiziska persona	1	12,77	1,73
Juridiska persona	1	15,78	2,13
Valsts	2	709,16	96,12

4.attēls. Zemes izmantošanas veidu karte uz topogrāfijas pamata dabas liegumā

Avots: SIA „METRUM”, 2015

1.1.2. Ventspils novada teritorijas attīstības plānošanas dokumentos noteiktais

Dabas liegums atrodas Ventspils novada administratīvajā teritorijā, un uz to, papildus normatīvajiem aktiem, kas regulē īpaši aizsargājamo dabas teritoriju izmantošanu, attiecas visi teritorijas attīstības plānošanas dokumenti, par kuriem lēmusi Ventspils novada pašvaldība – ilgtspējīgas attīstības stratēģija, teritorijas plānojums un attīstības programma.

Ventspils novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija - pašvaldības stratēģiskie uzstādījumi attiecībā uz dabas lieguma teritoriju

Ventspils novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2014.-2030.gadam ir apstiprināta ar Ventspils novada domes 22.12.2014. lēmumu „Par Ventspils novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijas 2014.-2030.gadam apstiprināšanu”. Iepazīstoties ar to, atzīmējams, ka dabas vērtību saglabāšana noteikta

kā stratēģiskā mērķa „Dzīves telpa” viena no prioritātēm. Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas Ventspils novada stratēģijā noteiktas kā novada pamata lauku teritorijas elements, kuras racionāli izmantojamas un atbilstoši pārvaldāmas.

Ventspils novada stratēģijā noteiktas šādas vadlīnijas īpaši aizsargājamo dabas teritoriju izmantošanai:

- Teritoriju izmantošanu nosaka īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie un individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi;
- Jāievēro īpaši aizsargājamo dabas teritoriju dabas aizsardzības plānos noteiktie apsaimniekošanas pasākumi dabas vērtību saglabāšanai;
- Ar tūrisma un rekreāciju saistītas aktivitātes jārealizē, ievērojot īpaši aizsargājamo dabas teritoriju izveidošanas mērķus un izmantošanas ierobežojumus;
- Atbalstīt alternatīvo saimniekošanas veidu attīstību īpaši aizsargājamo dabas teritoriju daļās, kur dabas aizsardzības mērķu noteiktie ierobežojumi ir minimāli un teritorijās, kas robežojas ar īpaši aizsargājamām dabas teritorijām.

Ventspils novada stratēģijā noteiktās vadlīnijas ir attiecināmas uz visām īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, kas atrodas novada teritorijā, un uzskatāms, ka dabas lieguma dabas aizsardzības plānā paredzētie risinājumi nav pretrunā ar tām, tieši pretēji – kopumā vadlīnijas akcentē, ka pašvaldība neizvirza savus priekšlikumus šo teritoriju attīstībai, atstājot attīstības nosacījumus dabas aizsardzības regulējošo normatīvu ziņā.

Ventspils novada teritorijas plānojums – pašvaldības regulējums attiecībā uz zemes izmantošanu

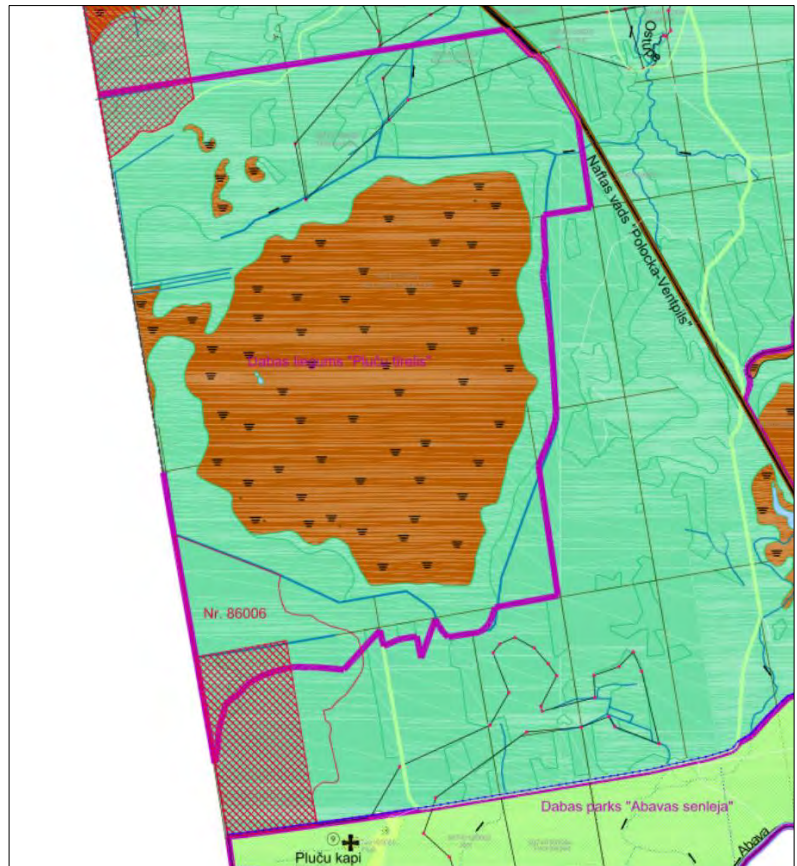
Pašreizējā situācijā dabas lieguma teritorijas izmantošanu regulē divi Ventspils novada spēkā esoši pagasta teritorijas plānojumi – Usmas pagasta teritorijas plānojums 2010.-2022.gadam (izstrādātājs Usmas pagasta padome sadarbībā ar IK „Kartogrāfs”) un Ugāles pagasta teritorijas plānojums 2007.-

2019.gadam ar grozījumiem 2012.gadā (izstrādātājs Ugāles pagasta padome un „ARHITEKTU BIROJS RIJA”). Abos pagastu teritorijas plānojumos dabas lieguma robežas ir atzīmētas, un par dabas lieguma teritoriju sniegta informācija.

Usmas pagasta teritorijas plānojumā teritorijas plānojuma kartes „Teritorijas esošā izmantošana” un „Teritorijas plānotā (atļautā) izmantošana” risinājumos un attēlotajā informācijā attiecībā uz dabas lieguma teritoriju faktiski neatšķiras. Dabas lieguma teritorija attēlota kā „Mežsaimniecībā izmantojamā teritorija” un daļa atzīmēta kā „Pārmitra teritorija” (skatīt 5.attēlu).

Ugāles pagasta teritorijas plānojums dabas lieguma teritorijā iezīmē kūdras ieguves vietas (skatīt 6.attēlu). Atzīmējams, ka šāda plānotā darbība juridiski nav realizējama, jo ir pretrunā ar augstāk stāvošu normatīvā akta prasību – Ministru kabineta 16.03.2010. noteikumu „Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” 16.4.punktu, kurā tiek noteikts, ka dabas lieguma teritorijā aizliegts iegūt derīgos izrakteņus, izņemot pazemes ūdens ieguvi personiskām vajadzībām.

Tā kā brīdī, kad tika uzsākts darbs pie dabas lieguma dabas aizsardzības plāna izstrādes, Ventspils novada pašvaldībā noritēja darbs pie vienota Ventspils novada teritorijas plānojuma izstrādes, lielāka uzmanību pievērsta nevis spēkā esošajiem pagastu teritorijas plānojumam, bet jaunā Ventspils novada teritorijas plānojuma risinājumiem.

5.attēls. Izkopējums no spēkā esošā Usmas pagasta teritorijas plānojuma 2010.-2022.gadam (Usmas pagasta padome, IK "Kartogrāfs")

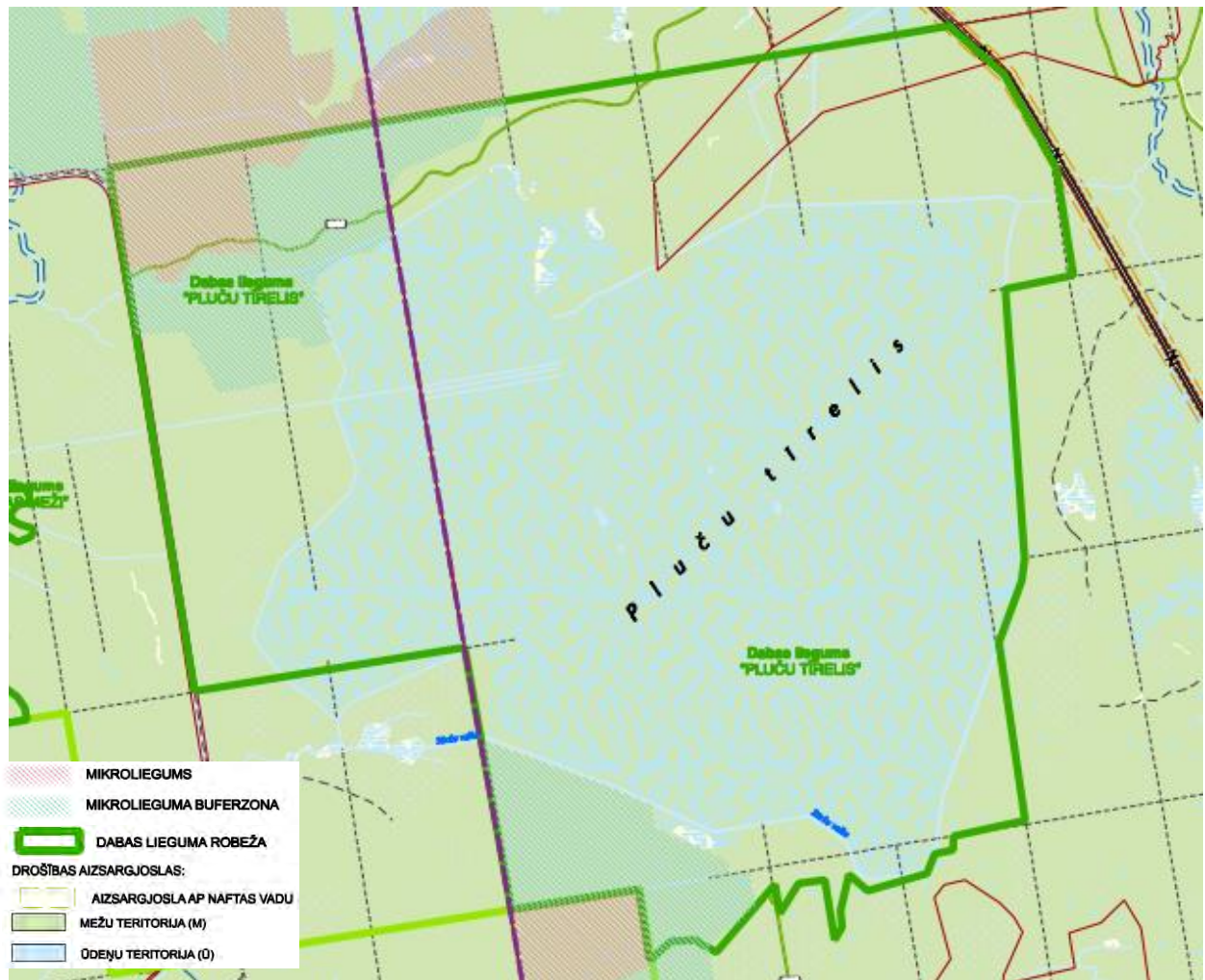
Jaunā Ventspils novada teritorijas plānojuma izstrādes mērķis ir izvērtēt 12 novada teritoriālo vienību spēkā esošos teritorijas plānojumus un izstrādāt plānošanas dokumentu ar vienotiem plānošanas principiem visai Ventspils novada teritorijai. Lai saskaņotu viedokli par dabas aizsardzības plānā un teritorijas plānojumā iekļautajiem risinājumiem, SIA „METRUM” organizēja tikšanos ar Ventspils novada teritorijas plānojuma izstrādātājiem (Ventspils novada pašvaldības un uzņēmuma SIA „Reģionālie projekti” pārstāvjiem).

Ventspils novada teritorijas plānojumā 2014.-2026. gadam dabas lieguma teritorijā tiek saglabāta dabā esošā pašreizējā teritorijas izmantošana – pamatā mežu teritorijas (skatīt 7.attēlu). Teritorijas plānojuma 2014.-2026.gadam teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos netiek paredzētas specifiskas prasības īpaši aizsargājamo dabas teritoriju aizsardzībai. Ventspils novada teritorijas plānojuma teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos tiek noteikts, ka Lauksaimniecības teritorijā (L) un Mežu teritorijās (M), kas atrodas īpaši aizsargājamā dabas teritorijā, izmantošanu nosaka šo teritoriju vispārējie vai individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi.

Kopumā atzīmējams, ka, izvērtējot Ventspils novada teritorijas plānojuma 2014.-2026.gadam risinājumus (piebilstams, ka 2015.gada decembrī teritorijas plānojums vēl ir izstrādes stadijā, t.i., nav vēl apstiprināta tā papildinātā gala redakcija), nav atzīmējami risinājumi, kas varētu negatīvi ietekmēt turpmāko dabas lieguma teritorijas attīstību.

6.attēls. Izkopējums no spēkā esošā Ugāles pagasta teritorijas plānojuma 2007.-2019.gadam ar grozījumiem 2012.gadā (izstrādātājs Ugāles pagasta padome un „ARHITEKTU BIROJS RIJA”)

7.attēls. Izkopējums no izstrādes stadijā esošā Ventspils novada teritorijas plānojuma 2014.-2026.gadam (Ventspils novada pašvaldība, SIA „Reģionālie projekti”, 2015)

Ventspils novada attīstības programma – pašvaldības paredzētie projekti, rīcības, aktivitātes

Ventspils novada attīstības programma 2011.-2017.gadam (turpmāk sadaļā Ventspils novada attīstības programma) izstrādāta 2011.gadā. Pamatojoties uz attīstības programmā noteikto, Ventspils novada pašvaldība izstrādā ik gadu aktualizējamu investīciju plānu, un pašreizējā brīdī

tas izstrādāts laika termiņam no 2015.-2022.gadam. Kopumā iepazīstoties ar Ventspils novada attīstības programmu, attiecībā uz novadā esošajām īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, secināms, ka pašreizējā situācijā definētās vidēja termiņa prioritātes VTP2: „Ekoloģiski tīras vides saglabāšana un dabas resursu ilgtspējīga izmantošana” sasniegšanai pamatā plānots realizēt infrastruktūras projektus. Izskatot investīciju plānā minētos projektus, atzīmējams, ka neviens nav tieši saistīti ar dabas lieguma teritoriju (teritorijā arī neatrodas pašvaldības īpašumā esošas zemes).

Dabas liegumi, atšķirībā, piemēram, no dabas parkiem, kā īpaši aizsargājamās dabas teritorijas kategorija, ir cilvēka darbības mazpārveidota dabas teritorija. Tādējādi konkrētā dabas lieguma teritorija ir tā Ventspils novada telpa, kurā prioritātei arī būtu jāpaliek dabas vērtību saglabāšana, ne tūrisma attīstības veicināšana. Kopumā izvērtējot visus trīs novada teritorijas attīstības plānošanas dokumentus, uzskatāms, ka novada pašvaldība nav paredzējusi darbības, kas varētu negatīvi ietekmēt dabas lieguma turpmāko attīstību.

1.1.3. Esošais ĪADT funkcionālais zonējums un teritorijā esošie mikroliegumi

Dabas lieguma teritorijas aizsardzību un izmantošanu nosaka Ministru kabineta 16.03.2010. noteikumi Nr.264 „Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” (turpmāk vispārējie noteikumi), teritorijai nav izstrādāti IAIN. Uz šo teritoriju galvenokārt attiecas noteikumu 1.nodaļā „Vispārīgie jautājumi” un 5.nodaļā – „Dabas liegumi” noteiktie ierobežojumi.

Teritorijas robežu shēma un robežpunktu koordinātas ir noteiktas Ministru kabineta 15.06.1999. noteikumu Nr.212 „Noteikumi par dabas liegumiem” 207.pielikumā.

Dabas aizsardzības plāna izstrādes ietvaros tiek piedāvāts IAIN projekts. Tajā ir iekļautas vispārējos noteikumos noteiktās prasības un atsevišķos punktos ir noteikti specifiski ierobežojumi, piemēram, tiek aizliegta kopšanas cirte slapajos meža augšanas apstākļu tipos, kā arī tiek noteikti citi ierobežojumi.

Papildus spēkā esošajam vispārējo noteikumu regulējumam, jāņem vērā teritorijā izveidoto mikroliegumu un to buferzonās noteiktie saimnieciskās darbības ierobežojumi, kas noteikti Ministru kabineta 18.12.2012. noteikumos Nr.940 „Noteikumi par mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu”. Mikroliegumi dabas liegumā ir izveidoti īpaši aizsargājamās putnu sugas aizsardzībai. Atbilstoši iepriekš minētajiem noteikumiem, mikroliegumos, kas izveidoti mežos ligzdojošu īpaši aizsargājamo putnu sugu aizsardzībai, aizliegta jebkāda veida darbība (izņemot apsaimniekošanas pasākumus, ja tas norādīts sertificēta eksperta atzinumā), kas ir pretrunā ar mikrolieguma izveidošanas mērķiem un uzdevumiem, iznīcina vai traucē attiecīgo īpaši aizsargājamo sugu, bojā tās biotopu, t.sk. mežsaimnieciskā darbība, kā arī citas darbības.

Dabas lieguma ziemeļu daļā 18,82 ha platībā atrodas mikroliegums un tā buferzona 44,95 ha platībā. Mikroliegums izveidots 19.10.2004. ar Valsts meža dienesta Ziemeļkurzemes virsmežniecības rīkojumu Nr.138. Kopumā tas izveidots 101,06 ha lielā platībā ar tam pievienoto buferzonu 127 ha platībā. Eksperta atzinumā norādīts, ka: „Teritorija ir piemērota sugas rīstošanai, to veido mozaīkveida - gan sausas, gan mitras priežu audzes. Tās lielākajā daļā dominē skrajās un labi pārredzamas audzes, nedaudz ar egļu paaugu un krūmiem aizaugoši nogabalu sektori. Sastopamas priedes ar izteikti resniem zariem un plakanām galotnēm, kas ir sevišķi piemēroti sugas rīstošanai. Ir konstatēti rieta un barošanās koki un īpatņu ekskrementi zem tiem. Atsevišķi ekskrementi uz zemes konstatēti arī pārējā teritorijā. Šeit regulāri tiek uzskaitīti vismaz 2 gaiļi. Lai nodrošinātu šī rieta aizsardzību, nepieciešams izveidot mikroliegumu.” Savukārt dabas lieguma dienvidu daļā teritorija robežojas ar citu šīs sugas mikroliegumu (tas iekļaujas dabas parka „Abavas senleja” teritorijā), kura buferzona 33,70 ha platībā atrodas dabas lieguma teritorijā. Arī šis mikroliegums ir izveidots 2004.gadā ar Valsts meža dienesta Ziemeļkurzemes virsmežniecības

05.02.2004. rīkojumu Nr.29. Kopumā tas izveidots 16,8 ha lielā platībā ar tam pievienoto buferzonu 61,1 ha platībā. Eksperta atzinumā norādīts, ka: „*Teritorija ir piemērota sugas riestošanai. Ir konstatētas riesta un barošanās koki, kā arī īpatņu ekskrementi zem tiem. Atsevišķi ekskrementi uz zemes konstatēti arī pārējā teritorijā. Šeit regulāri tiek uzskaitīti vismaz 2 gaiši. Mikrolieguma teritoriju veido mozaīkveida - gan sausas, gan mitras priežu audzes. Tās lielākajā daļā dominē skrajas un labi pārredzamas audzes, nedaudz ar egļu paaugu un krūmiem aizaugoši nogabalu sektori. Ir sastopamas priedes ar izteikti resniem zariem un plakanām galotnēm, kas ir sevišķi piemērotas tēviņu riestošanai. Lai nodrošinātu šī riesta aizsardzību, nepieciešams izveidot mikroliegumu.*”

Dabas lieguma teritorijā esošā mikrolieguma un tā buferzonas statusu var atcelt, ja tā aizsardzību nodrošinātu dabas lieguma esošais normatīvais regulējums. Daļa no mikrolieguma un tā buferzonas (80 ha) atrodas ārpus dabas lieguma teritorijas, tādēļ mikrolieguma atcelšanas gadījumā, netiktu nodrošināta ārpus esošo mikroliegumu teritorijas daļu aizsardzība. Lai nodrošinātu ārpus dabas lieguma esošo mikrolieguma un buferzonas daļu aizsardzību, ir nepieciešams paplašināt esošā dabas lieguma teritorijas robežu atbilstoši mikroliegumu un buferzonu izvietojumam. Lai veiktu dabas lieguma robežas paplašināšanu, ir nepieciešams veikt detālu mikroliegumu daļu, kas atrodas ārpus dabas lieguma teritorijas, ornitoloģisko un meža biotopu izpēti. Jānorāda, ka dabas lieguma robežas tiešā tuvumā atrodas ievērojams skaits citu vērtīgu mežaudžu, kurās arī būtu jāveic meža biotopu izpēte, lai izvērtētu to pievienošanu dabas lieguma paplašinātajai teritorijai.

Jautājums par mikroliegumu teritoriju iekļaušanu dabas liegumā (nākotnē) ir vērtējams kompleksi. Tādēļ šis jautājums ir jāizvērtē ne tikai dabas lieguma teritorijā esošā mikrolieguma kontekstā, bet arī divu dabas liegumam blakus esošo mikroliegumu un to buferzonu, kā arī blakus esošo bioloģiski vērtīgo mežaudžu kontekstā, jo dabas liegumā un ap to esošās, kopumā trīs, mikroliegumu teritorijas un bioloģiski vērtīgās mežaudzes ir savstarpēji saistītas ne tikai ģeogrāfiskā novietojuma ziņā, bet arī ekoloģiski kā sugu migrācijas koridori un vienlaidus mežu ekosistēma. Ņemot vērā, ka ārpus dabas lieguma esošo mikroliegumu teritorijas kopumā aizņem ievērojamu teritorijas platību (~210 ha, kas vismaz par trešdaļu palielinātu esošo dabas lieguma teritorijas platību), šobrīd nav iespējams izvērtēt šādas teritorijas zonējuma un apvienošanas jautājumu, iepriekš neveicot detālu mikroliegumu teritoriju un vērtīgo mežaudžu ornitoloģisko un meža biotopu izpēti.

1.1.4. Aizsardzības un apsaimniekošanas īsa vēsture

Dabas lieguma dabas aizsardzības vēsture sākās 1977.gadā, kad valsts aizsardzībā tiek iekļautas vairākas dabas teritorijas šajā reģionā. 2001.gadā EMERALD projekta ietvaros veikta teritorijas bioloģiskā izpēte. Šajā laika periodā teritoriju apsekoja purvu, meža biotopu eksperti, kā arī ornitologs un zīdītāju eksperts. Pamatojoties uz izpētes rezultātiem, 2005.gadā teritorija iegūst Eiropas nozīmes *Natura 2000* teritorijas statusu kā B tipa teritorija. Tas nozīmē, ka teritorija ir aizsargājama reti sastopamu un īpaši sargājamu purvu un meža biotopu aizsardzībai. Nav pieejama informācija par dabas liegumā realizētiem apsaimniekošanas pasākumiem, izņemot neiejaukšanos, kas nodrošināta lielākajā teritorijas daļā

Apkārt Pluču tīrelim esošā teritorija ir meliorēta – izveidots (izraksts) apvadkanāls (Seržu valks). Mākslīgi veidotā hidroloģiskā sistēma, būtiski samazina vispārējo ūdens daudzumu purvā. Purva ziemeļaustrumu daļā konstatēti četri vēsturiski kūdras ieguves grāvji, kas redzami arī 1942.-1964.gada topogrāfiskajās kartēs. Starp kūdras grāvjiem atrodamas arī kūdras žāvēšanas šķūnīšu paliekas (skatīt 10.attēlu), kas liecina par kādreizējo kūdras ieguvi purvā. Vietām grāvjos vērojams atklāts ūdens, tomēr lielākā daļa grāvju ir aizaugusi ar purva veģētāciju.

Dabas lieguma ziemeļaustrumu robežu (700 metru garā posmā) veido izbūvētais naftas cauruļvads „Polocka-Ventspils”. Naftas cauruļvads ekspluatācijā tika nodots 1968.gadā, aptuveni 10 gadus pirms dabas lieguma izveides. Šis ir pirmais naftas cauruļvads Latvijas teritorijā, kas ir daļa no kopējās Krievijas cauruļvadu sistēmas, pa kuru nafta no Pievolgas, Urālu un Pečoras naftas laukiem tiek transportēta uz Rietumiem. Naftas cauruļvads tika uzcelts 4 gadu laikā (dati pēc SIA „LatRosTrans” informācijas). Jānorāda, ka naftas cauruļvada trase Pluču tīreļa ziemeļaustrumu daļā ir hidroloģiski saistīta ar Seržu valku, tātad ir saistīta ar purvu vispārējo hidroloģisko režīmu. Uzbūvētā naftas cauruļvada trase rada mākslīgu paaugstinājumu, ierobežojot dabisku ūdens plūsmu abpus trasei. Vērtējot situāciju naftas vada tiešā

tuvumā (pēc vizuāliem novērojumiem dabā), ir salīdzinoši grūti izdarīt konkrētus secinājumus par naftas vada trases ietekmi uz hidroloģisko režīmu plašākā dabas lieguma teritorijā. Lai izvērtētu cauruļvada trases ietekmes būtiskumu uz purva ekosistēmu, tās hidroloģisko režīmu, ir nepieciešams veikt vispārēju dabas lieguma hidroloģiskā režīma izpēti. Šāda izpēte sniegtu informāciju arī par citiem hidroloģiskā režīma ietekmējošajiem faktoriem, kas būtiski ietekmē dabas lieguma teritoriju.

Dabas lieguma teritorijā aptuveni 40 % no visām mežaudzēm veido jaunaudzes un vidēja vecuma audzes. Tas nozīmē, ka mežsaimnieciskā darbība šajā teritorijā ir notikusi arī agrāk, piemēram, pirms 60-80 gadiem. Vēsturiski mežu nosusināšana koksnes ražas ieguves palielināšanai bija normāla meža apsaimniekošanas prakse, kuru laika gaitā centās apvienot ar koku pludināšanu. Kurzemes pusē koku pludināšana bija nozīmīgs pamatdarbs daudziem cilvēkiem. Ņemot vērā, ka purva teritorija atrodas samērā netālu no Abavas upes, visticamāk ap purvu esošie meži vēsturiski ir cirsti un izmantoti koku pludināšanai un tirdzniecībai. No mūsdienu skatupunkta – nosusināšana ir viens no galvenajiem meža biotopu ietekmējošajiem faktoriem un degradācijas iemesls. Šobrīd mežaudzes aizņem vairāk nekā 54% no dabas lieguma teritorijas. Atbilstoši normatīvajiem aktiem teritorijā ir pieļaujama sanitārā un kopšanas cirte, kas līdz šim ir notikušas samērā nelielā dabas lieguma teritorijas daļā. Teritorijas tiešā tuvumā – nogabalos, kas robežojas ar dabas lieguma teritoriju tiek veikta mežsaimnieciskā darbība atbilstoši saimniecisko mežu izmantošanas nosacījumiem, piemēram, tiek veikta galvenā cirte. Teritorijas dienvidu daļā, starp dabas lieguma un dabu parka „Abavas senleja” teritoriju, pēdējos gadu desmitos ir notikusi mežizstrāde (veiktas kailcirtes, izlases cirtes ievērojamās platībās), kas kopumā mazina vispārēju dabas teritoriju ekoloģisko kvalitāti, kā arī ierobežo sugu migrāciju starp abām dabas teritorijām.

Jānorāda, ka dabas lieguma teritorijā, kā arī tās apkārtnē ir noteikti AS „Latvijas valsts meži” iekšējie dabas aizsardzības nosacījumi. Šeit ir noteikti „Medņu riestu meži”, kas tiek apsaimniekoti ar mērķi nodrošināt medņu aizsardzību un mednim piemērotu dzīvotņu saglabāšanu, kā arī „Ekomeži dabai”, kuru mērķis ir saglabāt dabas daudzveidību. Papildus LR likumdošanā noteiktajai aizsardzībai dabas liegumā un to pierobežā ir noteikti AS „Latvijas valsts meži” specifiski mežsaimniecisko darbību plānošanas un apsaimniekošanas nosacījumi, tajā skaitā termiņa ierobežojumi medņu (1.marts līdz 30. jūnijs – medņu riesta mežos) un citu putnu (1.aprīlis līdz 30.jūnijs – ekomežos dabai) ligzdošanas laikā.

1.1.5. Kultūrvēsturiskais mantojums

Par dabas lieguma teritorijas kultūrvēsturi detalizēta informācija nav pieejama, salīdzinot ar blakus esošo Abavas upes kultūrvēsturi visticamāk, ka šīs teritorijas kultūrvēsture ir cieši saistīta ar dabas parka „Abavas senleja” teritoriju, piemēram, purvam blakus esošajām senajām Pluču un Slūju kapsētām. Teritorijas centrālā ass ir augstais purvs, kas veidojies vairākus gadu tūkstošus ilgā laika posmā. Kopumā šīs teritorijas kultūrvēsture būtu saistāma ar ilglaicīgu cilvēka klātbūtni perifērajā teritorijas daļā – mājvietām, kapsētām, Abavas upi. Šobrīd antropogēni ietekmētākā ir teritorijas austrumu daļa, kuras tuvumā atrodas naftas vads „Polocka-Ventspils”, kā arī apkārt purvam izraktais apvadkanāls – Seržu valks, kas visticamāk rakts ar rokām. Purva ziemeļrietumu daļā konstatēti četri vēsturiski kūdras ieguves grāvji, kas redzami arī 1942.-1964.gada topogrāfiskajās kartēs. Starp kūdras grāvjiem atrodamas arī kūdras žāvēšanas šķūnišu paliekas (skatīt 10.attēlu), kas liecina par kādreizējo kūdras ieguvu purvā. Pēc vietējo iedzīvotāju nostāstiem agrāk purvā salīdzinoši aktīvi tika iegūta kūdra, par ko liecina savulaik izveidotais sliežu ceļš kūdras transportēšanai.

Neapšaubāmi Pluču tīreļa vēsture ir saistīta ar abiem Pasaules kariem. Aptuveni 1 km attālumā no Pluču tīreļa – Abavas upes krastā atrodas pieminekļi Otrā pasaules kara partizānu vienībai „Sarkanā bulta” (skatīt 8.attēlu). Šajā apvidū 1945.gadā partizānu vienība „Sarkanā bulta” sakāva vācu fašistu soda ekspedīciju. „Sarkanā bulta” bija vislielākā padomju kaujinieku grupa Kurzemē, kura tika izveidota 1944. gada oktobrī—novembrī, un to izveidoja Daugavpilī dzimušais Vladimirs Semjonovs, kurš 1943. gadā bija mobilizēts vācu armijā un nosūtīts uz Mazirbi. Tur viņš kopā ar 16 cilvēku grupu dezertēja uz Usmas mežiem. „Sarkanās bultas” kaujinieku skaits papildinājās ar padomju izlūkiem un dezertieriem no 283. policijas bataljona (tajā galvenokārt bija Latgales krievi un krievu karagūstekņi), un tas strauji pieauga. 1944. gada septembrī grupā bija 19 kaujinieki, oktobrī jau 60, 1945. gada janvārī — 139, bet maijā jau 235. Lielākā daļa kaujinieku bija krievu karagūstekņi un evakuētie krievi (dati pēc pieejamās informācijas e-

okupācijasmuzejs.lv). Jānorāda, ka vēstures pētnieki partizānu vienības „Sarkanā bulta” darbību aizvien vērtē pretrunīgi. Vēsturiski fakti liecina, ka partizānu vienība ne tikai cīnījās pret vācu fašistiem, bet arī nežēlīgi izrīkojās pret Kurzemē dzīvojošajiem vietējiem iedzīvotājiem, piemēram, mežsargiem un citiem nevainīgiem ļaudīm, kuri gadījās partizānu vienības ceļā.

8.attēls. Pieminēklis Otrā pasaules kara partizānu vienībai „Sarkanā bulta”
Foto: Aigars Reinholds

1.1.6. Valsts un pašvaldības institūciju funkcijas un atbildība dabas lieguma teritorijā

Dabas liegums atrodas Ventspils novada pašvaldības administratīvajā teritorijā. Ventspils novada pašvaldība darbojas atbilstoši likuma „Par pašvaldībām” ietvaros, kā arī citu normatīvo aktu ietvaros. Attiecībā uz īpaši aizsargājamā dabas teritorijām pašvaldībai ir tiesības izdot saistošus noteikumus un paredzēt administratīvo atbildību par to pārkāpšanu, ja tas nav paredzēts likumos par publiskā lietošanā esošo mežu un ūdeņu, kā arī par republikas pilsētas vai novada īpaši aizsargājamo dabas un kultūras objektu aizsardzību un uzturēšanu. Likumā „Par pašvaldībām” noteiktajā kārtībā pašvaldībām ir pienākums izstrādāt pašvaldības teritorijas attīstības programmu un teritorijas plānojumu, nodrošināt teritorijas attīstības programmas realizāciju un teritorijas plānojuma administratīvo pārraudzību, kā arī pašvaldības funkcija ir noteikt zemes izmantošanas un apbūves kārtību atbilstoši pašvaldības teritorijas plānojumam. Plašāk par pašvaldības teritorijas attīstības plānošanas dokumentiem skatīt dabas aizsardzības plāna sadaļā 1.1.2. Ventspils novada teritorijas attīstības plānošanas dokumentos noteiktais”.

Šobrīd dabas lieguma pārvaldi īsteno Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas (turpmāk VARAM) pakļautībā esošā Dabas aizsardzības pārvaldes Kurzemes reģionālā administrācija, kura uzrauga arī dabas aizsardzības plāna izstrādes gaitu un pēc dabas aizsardzības plāna apstiprināšanas veicinās tā ieviešanu.

Dabas aizsardzības prasības nosaka Sugu un biotopu aizsardzības likums (2000) un likums „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” (1993) un tiem pakārtotie normatīvie akti – šo nosacījumu ievērošanu kontrolē Dabas aizsardzības pārvalde. Meža apsaimniekošanas un izmantošanas normatīvo aktu ievērošanu teritorijā kontrolē Valsts meža dienesta Ziemeļkurzemes virsmežniecība. Valsts vides dienests veic vides aizsardzības un dabas resursu izmantošanas valsts kontroli.

Dabas liegumā esošo valsts meža zemju apsaimniekošanu, kas aizņem būtisku daļu dabas lieguma teritorijas, realizē AS „Latvijas valsts meži”.

1.2. NORMATĪVO AKTU NORMAS, KAS TIEŠI ATTIECAS UZ DABAS LIEGUMA TERITORIJU

1.2.1. Latvijas vides un dabas aizsardzības stratēģiskie dokumenti

Vides politikas pamatnostādnes 2014.-2020.gadam apstiprinātas 26.03.2014., lai veidotu pamatu vides kvalitātes saglabāšanai un atjaunošanai, kā arī dabas resursu ilgtspējīgai izmantošanai, vienlaicīgi ierobežojot kaitīgo vides faktoru ietekmi uz cilvēka veselību.

Bioloģiskās daudzveidības nacionālā programma, kas ir akceptēta Ministru kabinetā 16.05.2000., paredz dažādus pasākumus, kuri nepieciešami ES direktīvu ieviešanai. Programma paredz īpaši aizsargājamo teritoriju pilnveidošanu, aizsargājamo augu un dzīvnieku sugu dzīvotņu aizsardzības nodrošināšanu, labvēlīga aizsardzības statusa nodrošināšanu tām sugām, kuras ir apdraudētas.

1.2.2. Aizsargjoslas

Aizsargjoslu likums (1997, ar grozījumiem līdz 05.11.2014.) nosaka aizsargjoslu veidus un funkcijas, izveidošanas, grozīšanas un likvidēšanas pamatprincipus, uzturēšanas un stāvokļa kārtības kontroli, kā arī saimnieciskās darbības aprobežojumus aizsargjoslās. Likums cita starpā nosaka arī dažādus aprobežojumus ūdenstilpju un ūdensteču aizsargjoslās, kā arī ūdenstilpju un ūdensteču aizsargjoslu platumu atkarībā no to izmēriem. Aizsargjosla tiek noteikta, lai samazinātu piesārņojuma negatīvo ietekmi uz ūdens ekosistēmām, novērstu erozijas procesu attīstību, kā arī saglabātu apvidum raksturīgo ainavu. Likums pamatā attiecas uz **maģistrālā naftas produktu cauruļvada trasi, kas ar dabas liegumu robežojas tā ziemeļaustrumu daļā**, paredzot 25 metrus platu aizsargjoslu, skaitot no katra malējā cauruļvada ass.

Ministru kabineta 03.06.2008. noteikumi Nr.406 „**Virszemes ūdensobjektu aizsargjoslu noteikšanas metodika**” regulē virszemes ūdensobjektu aizsargjoslu noteikšanas kārtību, apzīmēšanu dabā, vides aizsardzības prasības aizsargjoslās.

Ministru kabineta 23.04.2002. noteikumi Nr.164 „**Prasības maģistrālajiem cauruļvadiem un maģistrālo cauruļvadu tehniskās uzraudzības kārtība**” (ar grozījumiem Ministru kabineta 21.12.2004. noteikumi Nr.1043, Ministru kabineta 26.09.2008. noteikumi Nr.764 un Ministru kabineta 05.02.2010. noteikumi Nr.93) Noteikumi nosaka prasības, kas jāievēro, organizējot un veicot darbus ar naftas, naftas produktu vai dabasgāzes pārvadei un transportēšanai, kā arī maģistrālo cauruļvadu tehniskās uzraudzības kārtību, lai neradītu draudus cilvēku dzīvībai, veselībai, īpašumam un **videi**. Noteikumi reglamentē maģistrālā cauruļvada bojājumu un negadījumu likvidēšanas kārtību, kā arī prasības personālam un iekārtām, kuras tiek izmantotas maģistrālā cauruļvada bojājumu lokalizēšanā un novēršanā. Noteikumu 20.punkts nosaka, ka maģistrālā cauruļvada valdītājs vai atbildīgais speciālists nekavējoties ziņo: par jebkuru transportējamās vielas noplūdi, kas piesārņo vidi, apdraud dzeramā ūdens apgādi un gruntsūdeņus – attiecīgajai reģionālajai vides pārvaldei (20.1.apakšpunkts); par jebkuru maģistrālā cauruļvada bojājumu vai neatbilstošu ekspluatāciju, kas apdraud cilvēku dzīvību vai veselību – Valsts darba inspekcijai; ja konstatēta paaugstināta ugunsbīstamība – Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestam. Saskaņā ar noteikumiem maģistrālā cauruļvada valdītājs vai atbildīgais speciālists ir atbildīgs par tehniskās apkopes un uzraudzības laikā atklāto bojājumu novēršanu, kā arī, ja konstatēta noteikumu 20.1.apakšpunktā minētā noplūde, visu iespējamo pasākumu veikšanu, lai likvidētu noplūdes sekas un novērstu tās atkārtošanos (piemēram, dabas liegumā noplūdušo vielu tūlītēja savākšana un to turpmākās izplatīšanās ierobežošana, maģistrālā cauruļvada ārkārtas pārbaužu veikšana).

Ministru kabineta 20.10.1998. noteikumi Nr.414 „**Drošības aizsargjoslu ap naftas un naftas produktu vadiem, noliktavām un krātuvēm noteikšanas metodika**” Noteikumi nosaka komunikāciju un objektu ekspluatācijas un drošības prasības, vides un cilvēka aizsardzības prasības drošības aizsargjoslās ap naftas un naftas produktu vadiem, noliktavām un krātuvēm, aizsargjoslu uzturēšanas un to stāvokļa kontroles mehānismu, kārtību, kādā aizsargjoslas tiek noteiktas teritoriju plānojumos, ierīkotas un apzīmētas dabā, kā arī ietver informāciju par servitūtiem un aprobežojumiem, kas saistīti ar attiecīgajiem objektiem, komunikācijām un to aizsargjoslām.

1.2.3. Vides un dabas aizsardzības normatīvie akti

Vides aizsardzības likums (2006) nosaka resursu ilgtspējīgu izmantošanu, valsts pārvaldes institūciju un pašvaldību institūciju kompetenci vides aizsardzībā un dabas resursu izmantošanā, Latvijas Republikas iedzīvotāju tiesības uz kvalitatīvu dzīves vidi, Latvijas Republikas iedzīvotāju pienākumus vides aizsardzībā un dabas resursu izmantošanā, sabiedrības tiesības saņemt vides informāciju un piedalīties ar vides aizsardzību saistītu lēmumu pieņemšanā. Vides aizsardzības likums nosaka valsts kontroli vides jomā, atbildību par nodarīto kaitējumu, kas nodarīts īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, mikroliegumiem,

aizsargājamām sugām un biotopiem, ūdeņiem, augsnei un zemes dziļēm. Jāpiemin, ka teritorijā atrodas 2 mikroliegumi un ievērojams skaits aizsargājamo sugu un biotopu.

Ministru kabineta 24.04.2007. noteikumi Nr.281 „**Noteikumi par preventīvajiem un sanācijas pasākumiem un kārtību, kādā novērtējams kaitējums videi un aprēķināmas preventīvo, neatliekamo un sanācijas pasākumu izmaksas**” nosaka zaudējumu atlīdzināšanas kārtību, atlīdzības lielumu un sugu sarakstu, par kuru iznīcināšanu jāatlīdzina zaudējumi.

Ministru kabineta 27.03.2007. noteikumi Nr.213 „**Noteikumi par kritērijiem, kurus izmanto, novērtējot īpaši aizsargājamām sugām vai īpaši aizsargājamiem biotopiem nodarītā kaitējuma ietekmes būtiskumu**” nosaka kritērijus, kurus izmanto, novērtējot īpaši aizsargājamām sugām vai īpaši aizsargājamiem biotopiem nodarītā kaitējuma ietekmes būtiskumu salīdzinājumā ar pamatstāvokli.

Likums „**Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām**” (1993) definē īpaši aizsargājamo dabas teritoriju kategorijas un nosaka nepieciešamību tām izstrādāt dabas aizsardzības plānus, individuālos aizsardzības un izmantošanas noteikumus.

18.panta 4.apakšpunktā teikts, ka īpaši aizsargājamās dabas teritorijas individuālos aizsardzības un izmantošanas noteikumus, kā arī valsts un reģionālās attīstības plānošanas dokumentus izstrādā un īpaši aizsargājamo dabas teritoriju apsaimnieko, ievērojot plānu, un plānam ir ieteikuma raksturs.

Likuma pielikumā uzskaitītas Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas (*Natura 2000*). Dabas liegums ir B tipa teritorija, kas noteikta īpaši aizsargājamo biotopu aizsardzībai. Teritorijas kods ir LV0517100.

Ministru kabineta 15.06.1999. noteikumi Nr.212 „**Noteikumi par dabas liegumiem**” nosaka dabas lieguma ārējo robežu un teritoriju aizsardzības statusu. Šo MK noteikumu 209. pielikumā attēlota dabas lieguma robežu shēma, robežpunktu koordinātes un apraksts.

Ministru kabineta 16.03.2010. noteikumu Nr.264 „**Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi**” nosaka dabas lieguma aizsardzības un izmantošanas kārtību, pieļaujamo un aizliegto darbību veidus tajā.

Ministru kabineta 09.10.2007. noteikumi Nr.686 „**Noteikumi par īpaši aizsargājamās dabas teritorijas dabas aizsardzības plāna saturu un izstrādes kārtību**” nosaka, kādai informācijai jābūt ietvertai dabas aizsardzības plānā un kāda ir dabas aizsardzības plāna izstrādes kārtība.

Ministru kabineta 28.05.2002. noteikumi Nr.199 „**Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000) izveidošanas kritēriji Latvijā**” nosaka kritērijus, kas piemērojami Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju izveidošanai Latvijā.

Ministru kabineta 18.07.2006. noteikumi Nr.594 „**Noteikumi par kritērijiem, pēc kuriem nosakāmi kompensējošie pasākumi Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000) tīklam, to piemērošanas kārtību un prasībām ilgtermiņa monitoringa plāna izstrādei un ieviešanai**” nosaka kompensējošo pasākumu veikšanas kārtību, ja paredzētā darbība negatīvi ietekmēs *Natura 2000* teritorijā esošas sugas vai biotopus, un šo kompensējošo pasākumu rezultātu monitoringa kārtību.

Sugu un biotopu aizsardzības likums (2000) regulē sugu un biotopu aizsardzību, apsaimniekošanu un uzraudzību, veicina populāciju un biotopu saglabāšanu, kā arī regulē īpaši aizsargājamo sugu un biotopu noteikšanas kārtību. Likums nosaka valsts pārvaldes un institūciju kompetenci un zemes īpašnieku un pastāvīgo lietotāju pienākumus un tiesības sugu un biotopu aizsardzībā, kā arī nepieciešamību veikt sugu un biotopu monitoringu.

Ministru kabineta 14.11.2000. noteikumi Nr.396 „**Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu**” uzskaita Latvijā aizsargājamās (1.pielikums) vai ierobežoti izmantojamās (2.pielikums) sugas.

Ministru kabineta 21.02.2006. noteikumi Nr.153 „**Par Latvijā sastopamo Eiropas Savienības prioritāro sugu un biotopu sarakstu**” nosaka Latvijā sastopamo ES prioritāro sugu un biotopu sarakstu.

Ministru kabineta 15.09.2009. noteikumi Nr.1055 „**Noteikumi par to Eiropas Kopienā nozīmīgu dzīvnieku un augu sugu sarakstu, kurām nepieciešama aizsardzība, un to dzīvnieku un augu sugu indivīdu sarakstu, kuru ieguvei savvaļā var piemērot ierobežotas izmantošanas nosacījumus**” nosaka to Eiropas Kopienā nozīmīgu dzīvnieku un augu sugu sarakstu, kurām nepieciešama aizsardzība (1.pielikums), un to Eiropas Kopienā nozīmīgu dzīvnieku un augu sugu indivīdu sarakstu, kuru ieguvei savvaļā var piemērot ierobežotas izmantošanas nosacījumus (2.pielikums).

Ministru kabineta 05.12.2000. noteikumi Nr.421 „**Par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu**” nosaka biotopu sarakstu, kurā iekļauti apdraudēti vai reti biotopi.

Ministru kabineta 18.12.2012. noteikumi **Nr.940 „Noteikumi par mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu”** nosaka mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu. Noteikumu pielikumos ir pieejami īpaši aizsargājamo zīdītāju, abinieku, rāpuļu, bezmugurkaulnieku, vaskulāro augu, sūnu, aļģu, ķērpju un sēņu sugas, kuru aizsardzībai var izveidot mikroliegumus, sugu saraksts, kā arī īpaši aizsargājamās putnu sugas, kuru aizsardzībai var izveidot mikroliegumus un tām paredzētās mikroliegumu platības. Dabas lieguma teritorijā ir izveidoti divi mikroliegumi – putnu riesta vietu aizsardzībai.

Likums **Par kompensāciju par saimnieciskās darbības ierobežojumiem aizsargājamās teritorijās (2013)** paredz nosacījumus, ar kuriem piešķirama kompensācija par saimnieciskās darbības ierobežojumiem valsts un pašvaldību izveidotajās īpaši aizsargājamās dabas teritorijās un mikroliegumos un kuri izriet no aizsargājamo teritoriju aizsardzības prasībām, kā arī kompensācijas piešķiršanas kārtību.

Ministru kabineta 07.04.2015. noteikumi Nr.171 „**Noteikumi par valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanu, administrēšanu un uzraudzību vides, klimata un lauku ainavas uzlabošanai 2014.–2020.gada plānošanas periodā**” nosaka kārtību, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts un ES lauku attīstības platībatkarīgo atbalstu lauku attīstībai – vides, klimata un lauku ainavas uzlabošanas pasākumiem. Noteikumu 2.6.sadaļā noteikta atbalsta piešķiršanas kārtība aktivitātē „Kompensācijas maksājums par Natura 2000 meža teritorijām”.

Atbalsta apmērs par vienu hektāru atbalsttiesīgās platības (kas noteikta šajos noteikumos), kurā ievēroti visi atbalsta saņemšanas nosacījumi, ir šāds:

1. pretendentam, kam vienā zemes vienībā ir viena veida saimnieciskās darbības ierobežojumi:
 - 160 eiro – aizliegta mežsaimnieciskā darbība, aizliegta galvenā cirte un kopšanas cirte;
 - 120 eiro – aizliegta galvenā cirte;
 - 45 eiro – aizliegta kailcirte;
2. 112 eiro – pretendentam, kam vienā zemes vienībā ir vairāku veidu dažādu likmju saimnieciskās darbības ierobežojumi.

Ministru kabineta 20.11.2007. noteikumi Nr.778 „**Kārtība, kādā zemes lietotājiem nosakāmi to zaudējumu apmēri, kas saistīti ar īpaši aizsargājamo nemedijamo sugu un migrējošo sugu dzīvnieku nodarītajiem būtiskiem postījumiem**” nosaka kārtību, kādā zemes lietotājiem nosakāmi to zaudējumu apmēri, kas saistīti ar īpaši aizsargājamo nemedijamo sugu un migrējošo sugu dzīvnieku nodarītajiem būtiskiem postījumiem.

Likums **Par ietekmes uz vidi novērtējumu (1998)** nosaka darbības un objektus, kuriem ir nepieciešams ietekmes uz vidi novērtējums un darbības, kurām ir nepieciešams sākotnējais ietekmes uz vidi novērtējums, kā arī nosaka plānošanas dokumentus, kuriem nepieciešams stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums. 4¹.pants paredz, ka kompetentā institūcija var pieņemt lēmumu par ietekmes novērtējumu uz Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju arī darbībām, kuras nav iekļautas likuma 1.un 2.pielikumā. Novērtējums jāveic saskaņā ar atsevišķi noteiktu kārtību.

Ministru kabineta 19.04.2011. noteikumi Nr.300 „**Kārtība, kādā novērtējama ietekme uz Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000)**” nosaka, kā novērtējama to paredzēto darbību ietekme uz Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (*Natura 2000*), kuru īstenošanai nav jāveic ietekmes uz vidi novērtējums.

Ministru kabineta 23.03.2004. noteikumi Nr.157 „**Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums**” nosaka kārtību, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums, kā arī plānošanas dokumentu veidus, kuriem veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums.

Ministru kabineta 25.01.2011. noteikumi Nr.83 „**Kārtība, kādā novērtējama paredzētās darbības ietekme uz vidi**” nosaka kārtību, kādā veicams ietekmes uz vidi novērtējums.

Ministru kabineta 27.01.2015. noteikumi Nr.30 „**Kārtība, kādā Valsts vides dienests izdod tehniskos noteikumus paredzētajai darbībai**” nosaka paredzētās darbības, kurām nav nepieciešams ietekmes uz vidi novērtējums, bet kuru veikšanai ir nepieciešami tehniskie noteikumi, kā arī šo tehnisko noteikumu saturu, pieprasīšanas, sagatavošanas un izdošanas kārtību. Tehniskajos noteikumos noteiktas vides aizsardzības prasības paredzētajai darbībai tās norises vietā.

Likuma **Par piesārņojumu** (2001) mērķis ir novērst vai mazināt piesārņojuma dēļ cilvēku veselībai, videi un īpašumam nodarīto kaitējumu, kā arī novērst vai samazināt piesārņojošo darbību radīto kaitējumu, noteikt kārtību piesārņoto un potenciāli piesārņoto vielu reģistrācijai un sanācijai, novērst vai samazināt vides trokšņa ietekmi uz cilvēkiem, samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas un noteikt sabiedrības tiesības piedalīties lēmumu pieņemšanā attiecībā uz piesārņojošo darbību atļauju izsniegšanu.

(1) Meža zemes

Meža likums (2000) nosaka mērķi regulēt visu Latvijas mežu ilgtspējīgu apsaimniekošanu, visiem meža īpašniekiem vai tiesiskajiem valdītājiem garantējot vienādas tiesības, īpašumtiesību neaizskaramību un saimnieciskās darbības patstāvību un nosakot vienādus pienākumus.

Ministru kabineta 18.12.2012. noteikumi Nr.935 „**Noteikumi par koku ciršanu mežā**” nosaka koku ciršanas kārtību mežā, kā arī dabas aizsardzības prasības koku ciršanai.

Ministru kabineta 18.12.2012. noteikumi Nr.936 „**Dabas aizsardzības noteikumi meža apsaimniekošanā**” nosaka vispārējās dabas aizsardzības prasības meža apsaimniekošanā, aprobežojumus aizsargjoslās ap purviem, bioloģiski nozīmīgu meža struktūras elementu noteikšanas un saglabāšanas nosacījumus, kā arī saimnieciskās darbības ierobežojumus dzīvnieku vairošanās sezonas laikā.

Ministru Kabineta 18.12.2012. noteikumi Nr.947 „**Noteikumi par meža aizsardzības pasākumiem un ārkārtas situāciju izsludināšanu mežā**” nosaka meža aizsardzības pasākumus, to izpildes kārtību un termiņus, kārtību, kādā izsludināmas ārkārtas situācijas sakarā ar meža ugunsgrēku izplatīšanos, meža kaitēkļu savairošanos un slimību izplatīšanos masveidā. Šie noteikumi attiecas arī uz īpaši aizsargājamajām dabas teritorijām, ja IAIN nav noteikts citādi.

Ministru Kabineta 18.12.2012. noteikumi Nr.889 „**Noteikumi par atmežošanas kompensācijas noteikšanas kritērijiem, aprēķināšanas un atlīdzināšanas kārtību**” nosaka ar atmežošanu izraisīto negatīvo seku kompensācijas noteikšanas kritērijus, aprēķināšanas un atlīdzināšanas kārtību. Noteikumos paredzēts, ka kompensācija jāmaksā:

- par oglekļa dioksīda piesaistes potenciāla samazināšanos;
- par bioloģiskās daudzveidības samazināšanos;
- par vides un dabas resursu aizsardzības aizsargjoslu un sanitāro aizsargjoslu funkciju kvalitātes samazināšanos.

(2) Ūdeņi

Ūdens apsaimniekošanas likums (2002) nosaka mērķus, kas ietver tādas virszemes un pazemes ūdeņu aizsardzības sistēmas izveidošanu, kas: veicina ilgtspējīgu un racionālu ūdens resursu lietošanu, nodrošinot to ilgtermiņa aizsardzību un iedzīvotāju pietiekamu apgādi ar labas kvalitātes virszemes un pazemes ūdeni; novērš ūdens un no ūdens tieši atkarīgo sauszemes ekosistēmu un mitrāju stāvokļa pasliktināšanos, aizsargā šīs ekosistēmas un uzlabo to stāvokli.

Ministru kabineta 19.10.2004. noteikumi Nr.858 „**Noteikumi par virszemes ūdensobjektu tipu raksturojumu, klasifikāciju, kvalitātes kritērijiem un antropogēno slodžu noteikšanas kārtību**” nosaka virszemes ūdensobjektu tipu raksturojumu un virszemes ūdensobjektu klasifikāciju, antropogēnās slodzes

noteikšanas kārtību, prioritārās vielas un to emisijas ierobežošanas kārtību, kā arī virszemes ūdeņu ekoloģiskās un ķīmiskās kvalitātes kritērijus.

Ministru kabineta 22.01.2002. noteikumi Nr.34 „**Par piesārņojošo vielu emisiju ūdenī**” nosaka emisijas robežvērtības un aizliegumus piesārņojošo vielu emisijai ūdenī.

(3) Medības

Medību likums (2003) nosaka medību saimniecības pamatnoteikumus Latvijas Republikā un arī medību un medību saimniecības organizēšanu dzīvnieku skaita regulēšanas nolūkos īpaši aizsargājamās dabas teritorijās.

Ministru kabineta 22.07.2014. noteikumi Nr.421 „**Medību noteikumi**” nosaka medijamo dzīvnieku sugas, to medību termiņus, kā arī gadījumus, kādos iespējamas medības ārpus medību termiņiem; medību pieteikšanas un organizēšanas kārtību; kārtību, kādā Valsts meža dienests ir tiesīgs mainīt zīdītāju medību termiņus, kā arī noteikt papildu ierobežojumus medību organizēšanai atbilstoši attiecīgās dzīvnieku populācijas stāvoklim, meteoroloģiskajiem apstākļiem un fenoloģiskajai situācijai. Šie noteikumi paredz, ka medības īpaši aizsargājamās dabas teritorijās nosaka ne tikai šie noteikumi, bet arī īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi, attiecīgo teritoriju individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi un citi medības reglamentējošie normatīvie akti.

Ministru kabineta 17.12.2013. noteikumi Nr.1483 „**Savvaļā dzīvojošo medijamo dzīvnieku piebarošanas noteikumi**” nosaka kārtību, kādā pieļaujama medijamo dzīvnieku piebarošana, tai skaitā nosaka, ka medijamo dzīvnieku piebarošana nav atļauta teritorijās, kas Dabas aizsardzības pārvaldes uzturētajā valsts reģistrā noteiktas kā īpaši aizsargājami biotopi vai īpaši aizsargājamo sugu dzīvotnes.

(4) Īpašuma tiesības un teritorijas plānojums

Civillikums (1937) – trešā daļa (Lietu tiesības), trešā nodaļa (Īpašums), piektā apakšnodaļa (Īpašuma aprobežojumi), III. Īpašuma lietošanas tiesības aprobežojumi.

1082.pants nosaka: „Īpašuma lietošanas tiesības aprobežojumu noteic vai nu likums, vai tiesas lēmums, vai arī privāta griba ar testamentu vai līgumu, un šis aprobežojums var attiekties kā uz dažu lietu tiesību piešķiršanu citām personām, tā arī uz to, ka īpašniekam jāatturas no zināmām lietošanas tiesībām, vai arī jāpacieš, ka tās izlieto citi.”

Teritorijas attīstības plānošanas likums (2011) nosaka mērķi panākt, ka teritorijas attīstība tiek plānota tā, lai varētu paaugstināt dzīves vides kvalitāti, ilgtspējīgi, efektīvi un racionāli izmantot teritoriju un citus resursus, kā arī mērķtiecīgi un līdzsvaroti attīstīt ekonomiku.

Likums „Par pašvaldībām” reglamentē Latvijas pašvaldību darbības vispārīgos noteikumus un ekonomisko pamatu, pašvaldību kompetenci, domes un tās institūciju, kā arī domes priekšsēdētāja tiesības un pienākumus, pašvaldību attiecības ar Ministru kabinetu un ministrijām, kā arī pašvaldību savstarpējo attiecību vispārīgos noteikumus. Likuma 14.pantā ir noteikts, ka pašvaldībām likumā noteiktajā kārtībā ir pienākums izstrādāt pašvaldības teritorijas attīstības programmu un teritorijas plānojumu, nodrošināt teritorijas attīstības programmas realizāciju un teritorijas plānojuma administratīvo pārraudzību. Savukārt likuma 15.pantā ir noteikts, ka pašvaldības funkcija ir noteikt zemes izmantošanas un apbūves kārtību atbilstoši pašvaldības teritorijas plānojumam. Teritorijas atļauto izmantošanu dabas liegumā papildus regulē Ventspils novada pašvaldības normatīvie akti, no kuriem atzīmējams šobrīd spēkā esošais Usmas pagasta un Ugāles pagasta teritorijas plānojums. Plašāk par teritorijas plānojuma risinājumiem skatīt 1.1.2.sadaļā.

Ministru Kabineta 30.04.2013. noteikumi Nr.240 „**Vispārīgie teritorijas plānošanas izmantošanas un apbūves noteikumi**” nosaka vispārīgās prasības vietējā līmeņa teritorijas attīstības plānošanai, teritorijas izmantošanai un apbūvei, kā arī teritorijas izmantošanas veidu klasifikāciju.

Zemes ierīcības likums (2006) nosaka uzdevumu aizsargāt zemes lietotāju tiesības un regulēt zemes lietošanas un zemes ierīcības pamatnoteikumus.

(5) Citi normatīvie akti

Meliorācijas likuma (2010) mērķis ir veicināt dabas resursu ilgtspējīgu apsaimniekošanu, nodrošinot infrastruktūras attīstību, meliorācijas sistēmu būvniecību, ekspluatāciju, uzturēšanu un pārvaldību lauku apvidu un pilsētu zemē.

Ministru kabineta 16.03.2010. noteikumi Nr.261 „**Meliorācijas sistēmu un hidrotehnisko būvju būvniecības kārtība**” nosaka īpašu būvniecības procesa kārtību meliorācijas sistēmām un hidrotehniskajām būvēm.

Ministru kabineta 13.07.2010. noteikumi Nr.623 „**Meliorācijas kadastra noteikumi**” meliorācijas kadastra saturu un izveides, uzturēšanas un informācijas apmaiņas kārtību.

Ministru kabineta 23.09.2008. noteikumi Nr.792 „**Valsts un Eiropas Savienības atbalsta piešķiršanas, administrēšanas un uzraudzības kārtība pasākuma „Infrastruktūra, kas attiecas uz lauksaimniecības un mežsaimniecības attīstību un pielāgošanu” īstenošanai**” nosaka kārtību, kādā piešķir, administrē un uzrauga valsts un Eiropas Savienības atbalstu Latvijas lauku attīstības programmas 2007.-2013.gadam pasākuma „Infrastruktūra, kas attiecas uz lauksaimniecības un mežsaimniecības attīstību un pielāgošanu” aktivitātei lauksaimniecības zemēs „Meliorācijas sistēmu būvniecība, rekonstrukcija un renovācija” un aktivitātei meža zemēs „Meliorācijas sistēmu rekonstrukcija un renovācija”. Noteikumos izdarīti grozījumi (23.01.2014.).

1.2.4. Starptautiskās saistības

Konvencija „**Par bioloģisko daudzveidību**”, kurai Latvija pievienojās ar likumu „Par 1992.gada 5.jūnija Riodežaneiro konvenciju par bioloģisko daudzveidību”.

Šīs konvencijas uzdevumi ir bioloģiskās daudzveidības saglabāšana un dzīvās dabas ilgtspējīga izmantošana.

Bernes konvencija „**Par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu aizsardzību**”, kas Latvijā apstiprināta ar likumu „Par 1979.gada Bernes konvenciju par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu saglabāšanu” (17.12.1996).

Šīs konvencijas mērķis ir aizsargāt savvaļas floru un faunu un to dabiskās dzīvotnes, īpaši tās sugas un dzīvotnes, kuru aizsardzībai nepieciešama vairāku valstu sadarbība, kā arī veicināt šādu sadarbību. Īpaša uzmanība pievērsta apdraudētajām un izzūdošajām sugām, t.sk. apdraudētajām un izzūdošajām migrējošajām sugām.

Eiropas ainavu konvencija (20.10.2000.) Latvijā pieņemta 29.03.2007. ar likumu „Par Eiropas ainavu konvenciju”, kur dalībvalstis apstiprina, ka Eiropas ainavu kvalitāte un daudzveidība ir kopīgs resurss un ka ir jāsadarbojas, lai tās aizsargātu un pārvaldītu, kā arī veiktu plānošanu, vēloties radīt jaunu instrumentu, kas īpaši domāts Eiropas visu ainavu aizsardzībai, pārvaldībai un plānošanai.

Orhūsas konvencija (pieņemta ar likumu „Par 1998.gada 25.jūnija Orhūsas konvenciju par pieeju informācijai, sabiedrības dalību lēmumu pieņemšanā un iespēju griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem” – izsludināts 18.04.2002.). Konvencijas noteikumu mērķis ir nodrošināt sabiedrības informēšanu, piekļūšanu informācijai, piedalīties lēmumu pieņemšanā un griezties tiesu iestādēs saistībā ar vides jautājumiem.

Bonnas konvencija (pieņemta ar likumu „Par 1979.gada Bonnas konvenciju par migrējošo savvaļas dzīvnieku sugu aizsardzību” – izsludināts 11.03.1999.). Konvencija nosaka apdraudētās migrējošās sugas, migrējošās sugas, kurām ir nelabvēlīgs aizsardzības statuss, kā arī principus, kas jāņem vērā, īstenojot minēto sugu aizsardzības pasākumus.

Līgums par sikspārņu aizsardzību Eiropā (pieņemts ar Ministru kabineta noteikumiem Nr.10 „Noteikumi par līgumu par sikspārņu aizsardzību Eiropā” – izsludināti 07.01.2003.). Līgums izriet no 1979.gada Bonnas konvencijas un nosaka sikspārņu aizsardzības principus.

Eiropas Padomes Direktīva „Par savvaļas putnu aizsardzību” 2009/147/EK (30.11.2009.).

Direktīva pieņemta, lai saglabātu migrējošo sugu populācijas tādā līmenī, kas atbilst īpašajām ekoloģiskajām, zinātniskajām un kultūras prasībām, tai pašā laikā ņemot vērā ekonomiskās un rekreācijas vajadzības, vai lai regulētu šo sugu populāciju lielumu atbilstībā šim līmenim. Daudzas savvaļas putnu sugas, kuras dabiski sastopamas Eiropas teritorijā, skaitliski samazinās, dažos gadījumos tas notiek ļoti strauji, un tas rada nopietnus draudus vides aizsardzībai, īpaši tādēļ, ka tiek apdraudēts bioloģiskais līdzsvars.

Eiropas Padomes Direktīva „Par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību” 92/43/EEK (21.05.1992).

Direktīvas mērķis ir veicināt bioloģiskās daudzveidības saglabāšanos, veicot dabisko biotopu un faunas un floras aizsardzību. Tā nosaka, ka programmas *Natura 2000* ietvaros jāizveido Vienotais Eiropas ekoloģiskais tīkls, kurš aptver īpaši aizsargājamās teritorijas. Šim tīklam jānodrošina, dabisko biotopu tipu un attiecīgo sugu biotopu saglabāšanu, vai kur tas nepieciešams, labvēlīgā aizsardzības statusā atjaunošanu to dabiskās izplatības areāla robežās.

Eiropas Parlamenta un Padomes Ūdeņu Struktūrdirektīvas 2000/60/EK (20.12.2000.) mērķis ir aizsargāt un uzlabot virszemes un pazemes ūdeņu ekosistēmu stāvokli, un veicināt ilgtspējīgu ūdeņu lietošanu ieviešot integrētu upju baseinu apsaimniekošanas procesu.

1.3. TERITORIJAS FIZISKI ĢEOGRĀFISKAIS RAKSTUROJUMS

1.3.1. Klimats

Vispārējais klimatisko apstākļu fons dabas lieguma teritorijā neatšķiras no Kurzemes vidējiem rādītājiem, taču pēc tiem nav iespējams spriest par mikroklimatiskajiem apstākļiem tieši dabas lieguma teritorijā. Konkrēti mikroklimata pētījumi par dabas lieguma teritoriju nav pieejami.

Klimats Ugāles līdzenumā ir mēreni vēss līdz mēreni silts un vidēji mitrs. Raksturīgs palielināts nokrišņu daudzums – 700-800 mm. Nokrišņu maksimums ir 450-500 mm siltajā periodā (aprīlis - oktobris), aukstajā – aptuveni 250 mm nokrišņu. Temperatūras absolūtais minimums var sasniegt – 34 °C, maksimums +32 °C. Bezsalas periods ilgst no 133 līdz 145 dienām (Zelčs, 1998). Gada vidējā temperatūra šajā reģionā ir 5,7 °C. Vidējā gaisa temperatūra janvārī ir -4,5 °C, vidējā gaisa temperatūra jūlijā 15,9 °C. Pēdējās pavasara salnas gaisā 15.-20.maijā, pirmās rudens salnas 10.-15.oktobrī. Janvārī valdošie ir dienvidrietumu, dienvidu un dienvidaustrumu vēji, jūlijā – dienvidrietumu, rietumu vēji (LBN 003-15 „Būvklimatoloģija”, 2015).

1.3.2. Ģeoloģija un ģeomorfoloģija

Dabas liegums atrodas Kursas zemienes Ugāles līdzenumā, kas ir visaugstāk paceltā un visvairāk saposmotā teritorija šajā apkārtnē. Virsas augstums pārsvarā no 20-40 metri v.j.l., virsas pazeminājumos izvietojušies apkārt esošie purvi un ezeri. Plašākais no tiem ir izzudušā Baltijas ledus ezera gultnes daļa – Usmas ezera iepakla un pazeminājums ap to. Pazeminājuma reljefs ir ļoti nelīdzens, dziļas iepaklas mijas ar pacēlumiem. Teritorijas pamatiežu virsmu veido augšdevona Franas stāva Gaujas un Amatas svītu nogulumi.

Vērtējot teritoriju plašākā apkārtnē, pacēlumu virsā atsedzas pēdējā (Latvijas) apledošanas morēna (1-5 metrus bieza), kas tieši uzguļ devona iežiem gandrīz visā apvidus teritorijā. Vietām virspusē atsedzas pieledāja māli, tie pārsedz ledāja veidoto viļņoto reljefu. Mālu biezums parasti ir 5-10 metri, ielejveida pazeminājumos tas pieaug līdz 15-18 metriem, bet Usmas ezera apkārtnē sasniedz 25 metrus. Līdzenuma teritorijas daļā līdz 40-42 metriem reljefs veidojies bijušā Baltijas ledus ezera gultnē, kur viļņu darbībā tika izskaloti un noskaloti ledāja vai tā kušanas ūdeņu nogulumi, vai arī uzkrājās smilts, vietām arī grants un oļi. Ugāles līdzenumā sastopami arī seno kāpu vaļņi, kas veidojās, vējam pārpūšot sausās Baltijas ledus ezera piekrastes smiltis. Vājāk drenētajās iepaklās uzkrājušies kūdra, kuras biezums vietām pārsniedz 5 metrus (Zelčs, 1998).

Purvu nogulumu ir samērā jauni, jo to veidošanās līdz ar kūdras uzkrāšanos sākās tikai pēcdesmitgājā. Kursas zemienē kūdras uzkrāšanās varēja sākties tikai pēc Baltijas ledus ezera izzušanas, ne agrāk kā pirms 10 tūkstošiem gadu, kad bija iestājušies atbilstoši klimatiskie apstākļi.

1.3.3. Hidroloģija

Dabas liegums atrodas Ventas upju baseina apgabalā, Austrumkursas augstienes upju hidroloģiskajā rajonā Kursas zemienes Ugāles līdzenumā (A.PASTORS, 1995; Ventas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāns 2010.-2015.gadam).

Klimata ziņā Ventas apgabals ievērojami atšķiras no citiem, jo tajā ir ļoti izteikta jūras ietekme – gaisa temperatūras vasarās ir zemākas, bet ziemās – augstākas nekā citos apgabalos. Īpaši šīs atšķirības vērojamas ziemas atkušņu periodos, kā arī pārejas periodos – pavasaros un rudenos (Ventas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāns 2010.-2015.gadam).

Vēsturiski Pluču un blakus esošā Druviņu tīreļa hidroloģiskās sistēmas ir bijusi saistītas. Uz to norāda salīdzinoši nelielais attālums (800 metri) starp abiem purviem, kā arī starp tiem esošās purvu un slapjo mežu teritorijas. Visticamāk, ka pirms vairākiem tūkstošiem gadu, šajā teritorijā ir atradies ezers, kuram aizaugot ir izveidojušas divas purvu ekosistēmas. Jānorāda, ka Druviņu tīreļa tuvumā (1 km attālumā) atrodas Usmas un Slujas ezeri. Diemžēl šobrīd abas purvu ekosistēmas atdala starp purviem izbūvētais naftas cauruļvads „Polocka-Ventspils”, kā arī Pluču tīrelī izraktais apvadkanāls (Seržu valks).

Meža valsts reģistra (MVR) datu bāzē pieejamā informācija norāda, ka purvi aizņem aptuveni 329 ha jeb 44 % no dabas lieguma teritorijas platības. No tām 326 ha aizņem augstais purvs un 3 ha aizņem pārejas purvs. Purva notece ir saistīta ar grāvju tīklu, kas atrodas visapkārt Pluču tīrelim. Dabas lieguma hidroloģiskais režīms ir antropogēni ietekmēts. Galvenokārt ir ietekmēta Pluču tīreļa perifērā daļa, ap kuru ir izveidots apvadkanāls. Tas būtiski samazina ūdens daudzumu purvā un tā perifērajā daļā, kā arī purvam pieguļošajās meža teritorijās.

Dabas lieguma ziemeļaustrumu daļas robežu 700 metrus garā posmā veido izbūvētais naftas cauruļvads „Polocka-Ventspils”. Vizuāli dabā netika novērota naftas vada ietekme uz hidroloģisko režīmu, kā arī purva ekosistēmu, tomēr šādu ietekmējošo faktoru izslēgt nevar. Galvenais Pluču tīreļa purvu un meža biotopus negatīvi ietekmējošais faktors ir vēsturiski veiktā hidromeliorācija.

9.attēls. Grāvis (Seržu valks) Pluču tīreļa ZA daļā
Foto: L.Mihailova, 2015

10.attēls. Kūdras žāvēšanas šķūnīša paliekas
Foto: L.Mihailova, 2015

Purvu biotopu ekspertes veikto apsekojumu laikā Seržu valkā tika konstatēts augsts gruntsūdens līmenis, kas pēc ekspertes domām samazina grāvja dabisku aizaugšanas procesu (skatīt 9.attēlu). Grāvis joprojām veic savas funkcijas un turpina radīt būtisku ietekmi uz purva vispārējo hidroloģisko režīmu. Grāvja galvenā ietekme vērojama Pluču tīreļa ziemeļaustrumu daļā, kā arī visā purva perifērajā daļā. Meliorācijas ietekmētajās vietās paātrinājusies priežu augšana, palielinājies sīkkrūmu segums, kā arī samazinājies sfagnu segums. Hidroloģiskais režīms ir ietekmēts visā purva teritorijā, tomēr būtiski atšķiras ietekmes pakāpe dažādās purva daļās. Piemēram, purva centrālajā daļā, kurā atrodas ES biotops *Neskarti augstie purvi* 7110*, ietekme galvenokārt saistāma ar purva funkciju pārtraukšanu (apstājusies kūdras laukumu veidošanās), savukārt purva perifērijā ietekme ir izteiktāka (pastiprināta priežu augšana, sfagnu seguma

samazināšanās, sīkkrūmu dominance). Dabas lieguma centrālā daļa – purvs, tā salīdzinoši lielās platības dēļ, ir saglabājies mazskarts un pagaidām ievērojamā platībā ir labā stāvoklī. Savukārt dabas lieguma perifērajā daļā, īpaši purva un mežu daļās, kas atrodas Seržu valka tiešā tuvumā, ir novērojama būtiska hidroloģiskā režīma izmaiņu ietekme.

Purva ziemeļrietumu daļā konstatēti četri seni kūdras ieguves grāvji, kas redzami arī 1942.-1964.gada topogrāfiskajās kartēs. Starp kūdras grāvjiem atrodamas arī kūdras žāvēšanas šķūnīšu paliekas (skatīt 10.attēlu), kas liecina par kādreizējo kūdras ieguvi purvā. Vietām tajos vērojams atklāts ūdens, tomēr lielākajā daļā grāvju platības tie aizaug ar purva veģetāciju (skatīt 11.attēlu).

Aizaugšanas pakāpe dažādās grāvju vietās atšķiras, vietām sāk nostabilizēties purva ciņu veģetācija ar tai raksturīgajām augu sugām, savukārt vietās, kuras aizaugušas nesen, ieviesušās šādām vietām raksturīgās augu sugas, kā arī vietām joprojām redzams atklāts ūdens. Atšķiras arī grāvju platums, kas variē robežās no pāris desmitiem centimetru līdz vairākiem metriem. Kūdras grāvjiem piegulošajās purva teritorijās vērojama straujāka priežu augšana. Meliorācijas ietekme vērojama vienīgi lielajā Pluču tīreļa masīvā. Nelielie purviņi lielā Pluču tīreļa perifērijā ir labā hidroloģiskajā stāvoklī.

11.attēls. Purva veģetācijas atjaunošanās uz kādreizējā kūdras ieguves grāvja. Foto: L.Mihailova, 2015

12.attēls. Kalstošās priedes Pluču tīreļa rietumu daļā. Foto: L.Mihailova, 2015

Pluču tīreļa rietumu daļā tuvāk purva centram, izveidojusies purvainā meža josla, kur pašlaik novērojama priežu kalšana un purva atjaunošanās (skatīt 11. un 12.attēlu), kas norāda uz dabiska hidroloģiskā režīma pakāpenisku atjaunošanos. Šis faktors būtu jāņem vērā, veicot turpmāku purva hidroloģisko izpēti.

1.3.4. Augsne

Dabas lieguma teritorijas augsnes, līdzīgi kā pārējā Latvijas teritorijā, sākušas veidoties leduslaikmeta beigu posmā pirms 12 000 gadu. Augšņu veidošanos ir ietekmējuši tādi faktori kā augsnes cilmiezis, reljefs, kā arī augsnes izskalošanās vai mitruma pārpilnības apstākļi.

Dabas lieguma teritoriju, līdzīgi kā lielāko daļu Ugāles un Usmas pagastu, kā arī Ventspils novada teritoriju, veido tipiski podzolētās augsnes. Ugāles līdzenumam raksturīgas tipiskās podzolaugšnes uz pārpūstajiem un ledāja kušanas ūdeņu baseinu smiltājiem. Zemes virsas pazeminājumos tās nomaina kūdrainas podzolētās glejaugšnes vai purvu kūdraugšnes. Pie īpašiem apstākļiem iespējami erozijas procesi vēja ietekmē.

Zemes virsas pazeminājumos atrodas kūdrainas podzolētās glejaugšnes vai purvu kūdraugšnes. Kursas zemienē raksturīgas plašas teritorijas ar traucētu ūdens noteci, kas izraisījis teritoriju pārpurvošanos un zemo un pārejas kūdras augšņu veidošanos (Zelčs 1998).

Augsnes cilmiezi veido limnoglaciālie nogulumu – smilts un māli. Purvu nogulumu ir samērā jauni, jo to veidošanās līdz ar kūdras uzkrāšanos sākās tikai pēcduslaikmetā. Kursas zemienē kūdras uzkrāšanās varēja sākties tikai pēc Baltijas ledus ezera izušanas, ne agrāk kā pirms 10 tūkstošiem gadu, kad bija iestājušies atbilstoši klimatiskie apstākļi.

1.4. TERITORIJAS SOCIĀLĀS UN EKONOMISKĀS SITUĀCIJAS APRAKSTS

1.4.1. Iedzīvotāji, apdzīvotās vietas, nodarbinātība

Dabas lieguma teritorija un tās tuvākā apkārtnē vairāku kilometru plašā apgabalā ir neapdzīvota. Līdz ar to nav pamatoti analizēt datus par Usmas un Ugāles pagastu iedzīvotāju struktūru, apdzīvotību un nodarbinātību. Aptuveni 180 ha no dabas lieguma teritorijas atrodas Ugāles pagastā un 557 ha atrodas Usmas pagastā. Tuvākā apdzīvotā vieta dabas liegumam ir ciemi Amjūdze un Cirkale, kas atrodas apmēram 4 km attālumā no dabas lieguma teritorijas.

1.4.2. Pašreizējā un paredzamā antropogēnā slodze uz aizsargājamo teritoriju

Medības un ogošana ir aktivitātes, kas šobrīd raksturo antropogēno noslogojumu dabas lieguma teritorijā. Teritorijas apsekošanas laikā netika novērotas pazīmes, kas raksturotu būtisku antropogēno slodzi uz dabas lieguma teritoriju, piemēram, ogotāju atstāti atkritumi, izbradājumi purvā vai izraustītas ogu mētras un sūnas pēc to lasīšanas ar palīgierīcēm. Jānorāda, ka teritorijas apsekošana notika vasaras pirmajā pusē, kuras laikā neviena no minētajām ietekmēm purvu un mežu teritorijās netika novērota. Iespējams, ka rudenī pēc ogu un sēņu sezonas ir vērojama būtiskāka antropogēnā ietekme, kaut gan purvā radītie zemsedzes bojājumi visbiežāk ir konstatējami arī nākamajā sezonā, tātad tie būtu konstatēti vasaras pirmajā pusē. Iespējams, radīto antropogēno ietekmi mazina medību formējuma „Plučī” pārstāvji, kuri regulāri dabas lieguma teritorijā savāc pamanītos atkritumus. Tomēr jānorāda, ka atsevišķās vietās dabas liegumā ir atrodami laukumi, kuros ir izrauta sūnas kārtā, kas norāda uz palīgierīču izmantošanu dzērveņu lasīšanā (medību kolektīva pārstāvja mutisks komentārs dabas aizsardzības plāna izstrādes darba grupās).

Kā nozīmīgs dabas liegumu ietekmējošais faktors šobrīd un perspektīvā jānorāda mežsaimnieciskā darbība gan dabas lieguma teritorijā (kopšanas, sanitārās cirtes), gan arī tās tiešā tuvumā (kailcirtes). Atbilstoši normatīvajiem aktiem teritorijā ir pieļaujama sanitārā un kopšanas cirte, kas līdz šim ir notikušas samērā nelielā dabas lieguma teritorijas daļā. Teritorijas tiešā tuvumā – nogabalos, kas robežojas ar dabas lieguma teritoriju, tiek veikta mežsaimnieciskā darbība atbilstoši saimniecisko mežu izmantošanas nosacījumiem, piemēram, tiek veikta galvenā cirte. Teritorijas dienvidu daļā, starp dabas lieguma un dabas parka „Abavas senleja” teritoriju, pēdējos gadu desmitos ir notikusi mežizstrāde (veiktas kailcirtes, izlases cirtes ievērojamās platībās), kas kopumā mazina vispārēju dabas teritoriju ekoloģisko kvalitāti, kā arī ierobežo sugu migrāciju starp abām dabas teritorijām. Mežsaimnieciskā darbība dabas lieguma teritorijā notikušas galvenokārt laika posmā no 2000.-2009.gadam, kad dabas lieguma ziemeļaustrumu daļā realizētas vairākas sanitārās cirtes. Tās veiktas pēc 2005.gada vētrām, kopumā – 14 ha platībā. Sanitāro ciršu veikšana dabas liegumu teritorijās ir jāveic atbilstoši vispārējos noteikumos noteiktajam – ja slimību inficētie, kaitēkļu invadētie vai citādi bojātie koki rada masveidīgas kaitēkļu savairošanās draudus un var izraisīt audžu bojāeju ārpus dabas lieguma, bojātos kokus atļauts cirst sanitārajā cirtē pēc Valsts meža dienesta sanitārā atzinuma, kurā noteikts konkrēts apjoms šo bojāto koku izvākšanai. Ņemot vērā, ka vispārējos noteikumos noteiktā norma ir vispārīga, piemēram, tajos netiek atrunāta specifiska kārtība putnu sugu aizsardzībai nepieciešamo elementu saglabāšanai, turpmāk, veicot sanitārās cirtes dabas lieguma teritorijā ir nepieciešama specifisku nosacījumu noteikšana. Kā papildus nosacījumi, kas būtu jānosaka, ka pirms sanitārās cirtes realizācijas ir jāsaņem arī ornitologa atzinums, kā arī, veicot sanitāro cirti, ir jāsaglabā visi augstspējīgie koki.

Dabas lieguma teritorijā atbilstoši spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem ir pieļaujama kopšanas cirte līdz noteiktam valdaudzes vecumam, galvenokārt, pieļaujot ciršanu jaunaudzēs un vidēja vecuma audzēs. Jāņem vērā, ka jaunaudžu un vidēja vecuma audžu īpatsvars dabas liegumā ir samērā augsts – 38%, tātad ir paredzama kopšanas ciršu veikšana arī turpmāk. Lai mazinātu kopšanas ciršu ietekmi uz dabas lieguma dabas vērtībām ir nepieciešams samazināt pieļaujamo laika periodu kopšanas cirtes veikšanai, to atļaujot veikt ārpus putnu ligzdošanas un riestošanas sezonas, kas daļēji tiek nodrošināts ar vispārējiem noteikumiem. Jānorāda, ka daļu dabas lieguma teritoriju aizņem mikroliegumu un to buferzonu teritorijas, kurā saimnieciskā darbība ir būtiski ierobežota, tajā skaitā ir ierobežots kopšanas cirtes realizācijas laika periods. Mikrolieguma atcelšanas gadījumā teritorijā ir nepieciešams nodrošināt mikroliegumos noteikto sezonas ierobežojumu mežsaimnieciskās darbības realizācijai, tajā skaitā kopšanas ciršu veikšanai, tātad – pieļaujama kopšanas cirtes periods būtu no 1. augusta līdz 1. martam, kas ir par 15 dienām garāks, nekā

šobrīd vispārējos noteikumos noteiktais. Lai mazinātu antropogēno slodzi uz dabas lieguma teritoriju, ir nepieciešams ierobežot kopšanas cirti slapajos meža augšanas apstākļu tipos. Salīdzinoši ar sausajiem meža tiptiem, īpaši aizsargājami meža biotopi slapajos tipos, veidojas daudz jaunākās mežaudzēs, tāpēc kopšanas cirtes ietekme uz slapjajiem meža tiptiem ir daudz būtiskāka nekā uz sausajiem.

Kopumā vērtējams, ka perspektīvā nav paredzama antropogēnās slodzes būtiska palielināšanās dabas lieguma teritorijā, it sevišķi rekreācijas jomā, jo teritorija ir neapdzīvota, kā arī tuvākās apdzīvotās vietas atrodas ievērojamā attālumā.

Atbilstoši medību formējuma – biedrības „Plučī” sniegtajai informācijai – purva teritorija nav piemērota medību aktivitātēm, tomēr dabas liegumam blakus esošās mežu teritorijās tās notiek. Dabas lieguma teritorijā nav pieļaujama medījamo dzīvnieku piebarošana, jo tā tieši var ietekmēt īpaši aizsargājamo biotopu kvalitāti. Atbilstoši AS „Latvijas valsts meži” sniegtajai informācijai, dabas liegumā nav izvietotas piebarošanas vietas.

Pēdējo gadu laikā dabas lieguma teritorijā, kā arī tās apkārtnē, ir noteikti papildus AS „Latvijas valsts meži” iekšējie dabas aizsardzības nosacījumi – „Medņu riestu meži”, „Ekomeži dabai”, kuru mērķis ir saglabāt dabas daudzveidību. Ja tiks ievērotas šobrīd noteiktās dabas aizsardzības prasības un veikti plānotie apsaimniekošanas pasākumi, tad tiks nodrošināta antropogēnās slodzes ietekmes mazināšanās un teritorijas dabas vērtību saglabāšana, kā arī iespējama atsevišķu sugu dzīvotņu un biotopu kvalitātes uzlabošanās.

1.4.3. Aizsargājamās teritorijas izmantošanas veidi

Dabas lieguma teritorija ir vietējo iedzīvotāju vidū ir nozīmīga ogošanas un sēņošanas vieta. Ogotājiem nozīmīgākās ir dzērvenes, tomēr mazākā apjomā tiek lasītas arī citas ogas (lācenes, mellenes, brūklenes). Atsevišķos gadījumos ogas tiek lasītas ne tikai savām vajadzībām, bet arī pārdošanai, un kalpo kā papildu ienākumu avots.

Dabas lieguma teritorija tiek izmantota medībām. Medību tiesību iznomātājs ir AS „Latvijas valsts meži”. Par medību nozīmi dabas lieguma teritorijā skatīt dabas aizsardzības plāna sadaļā „Zīdītāji” (to sociālekonomiskā vērtība), kā arī šajā nodaļā.

Mežsaimnieciskā darbība dabas lieguma teritorijā pēdējās divās desmitgadēs visaktīvāk ir notikusi laika posmā no 2000.-2009.gadam, kad dabas lieguma ziemeļaustrumu daļā ir realizētas vairākas sanitārās cirtes. Tiešā dabas lieguma pierobežā notiek mežizstrāde. Ievērojamās platībās tā ir notikusi pie dabas lieguma dienvidu robežas.

Kā atzīmēts arī iepriekš, ar dabas lieguma teritorijas ziemeļaustrumu robežu aptuveni 700 metrus garā posmā robežojas naftas produktu cauruļvada „Polocka-Ventspils” trase, kas tieši ietekmē teritoriju – izmainot dabisko hidroloģisko režīmu dabas lieguma pierobežā, kā arī rada potenciālus cauruļvada avārijas riska draudus.

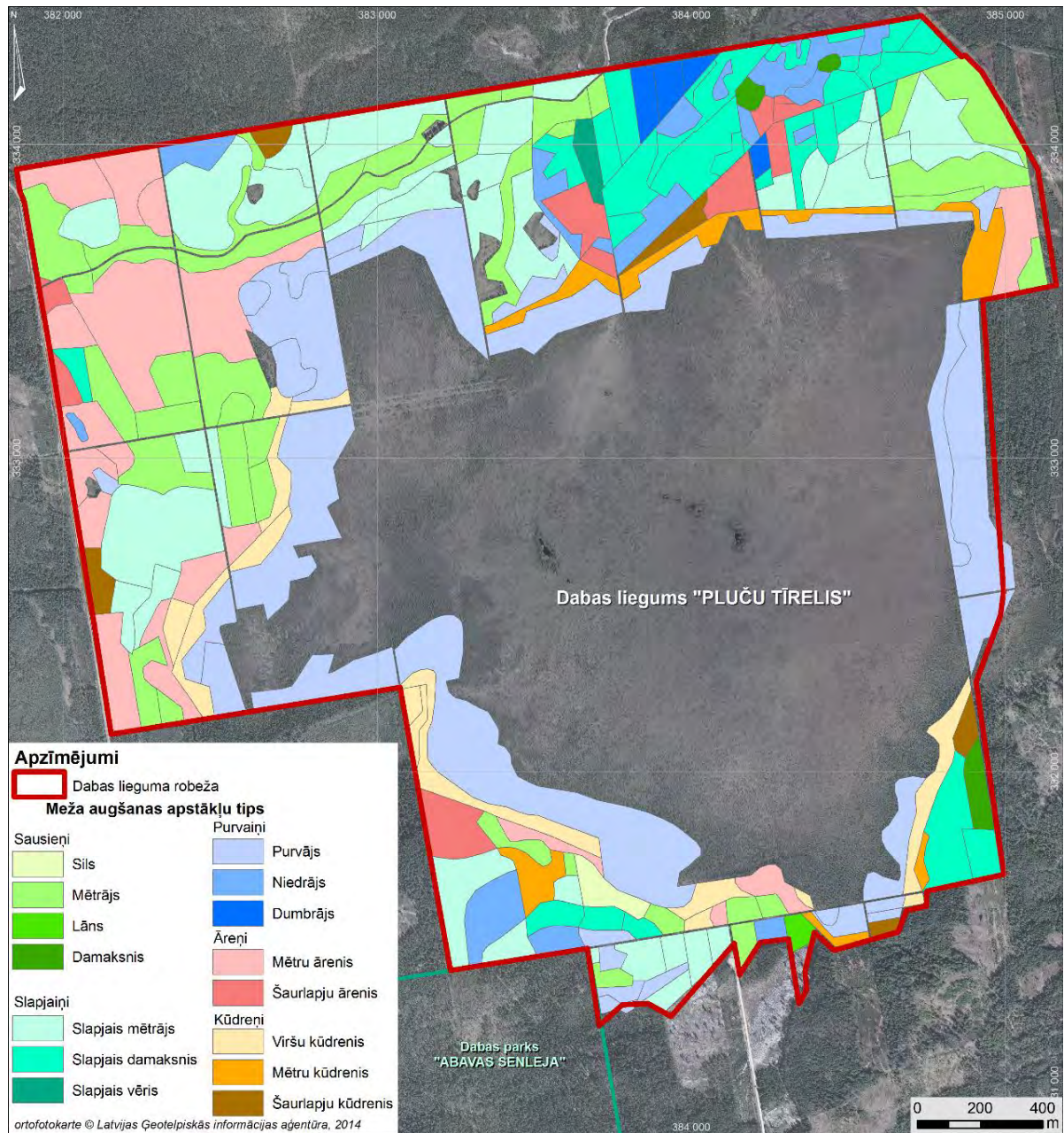
(1) Mežsaimniecība

Kopumā mežs aizņem 399 ha jeb 54,21% no dabas lieguma teritorijas platības, 44,32% no teritorijas kopplatības aizņem purva daļa, samērā nelielas platības, kas kopsummā veido 1,42% aizņem stigas, brauktuves un lauces.

Meža augšanas apstākļu izplatība un telpiskā struktūra atspoguļo teritorijas apstākļus – slapjos meža tipus, kur dominē, purvājs, slapjais mētrājs un saussais tips – mētrājs. Teritorijas perifērajā daļā nelielās platībās koncentrējās sausāki meža tipi, galvenokārt, damaksnis un mētrājs. Nosusinātie mežu tipi (ārenis un kūdrenis) sastopami relatīvi lielās platībās, kopumā aizņemot 22% no visu mežu kopplatības. No šiem mežu tiptiem dominējošais ir mētru ārenis (skatīt 3.tabulu un 13.attēlu).

3.tabula. Meža augšanas apstākļu tipi un meža zemes kategorijas dabas liegumā teritorijā, izmantojot Meža valsts reģistra (MVR) datu bāzes datus, 2015

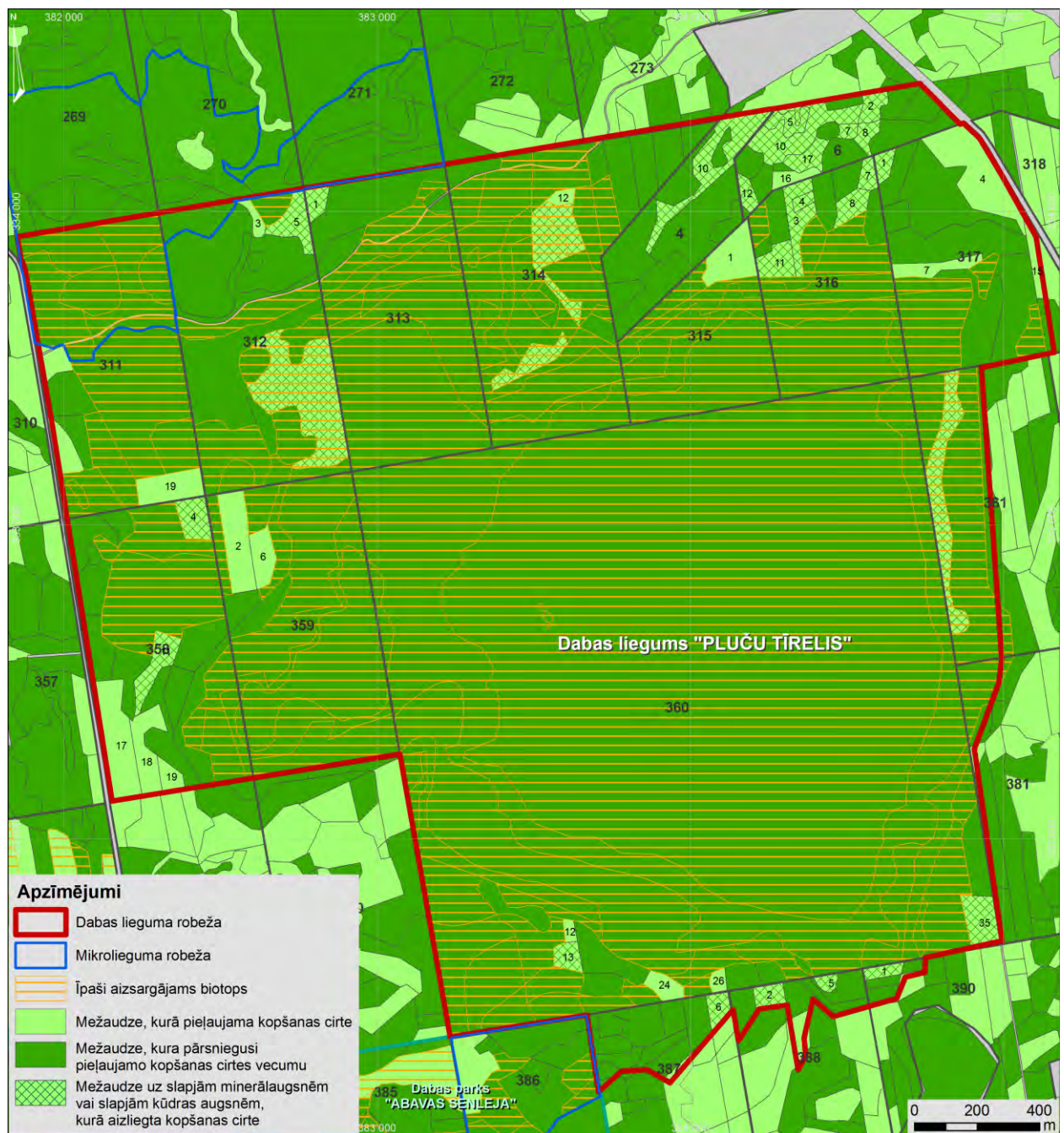
Meža augšanas apstākļu tips	Platība, ha	% no MVR reģistrētajiem mežiem
Mežaudzes		
<i>Sausieņi</i>		
Mētrājs	63,28	15,87
Damaksnis	2,72	0,68
Sils	1,99	0,50
<i>Slapjaini</i>		
Slapjais mētrājs	73,17	18,36
Slapjais damaksnis	37,71	9,46
<i>Purvaini</i>		
Niedrājs	18,82	4,72
Lāns	0,84	0,21
Purvājs	97,90	24,56
Dumbrājs	4,17	1,05
<i>Āreņi</i>		
Mētru ārenis (Am)	48,37	12,13
Šaurlapu ārenis (As)	13,20	3,31
<i>Kūdreni</i>		
Šaurlapju kūdrenis (Ks)	5,43	1,36
Mētru kūdrenis (Km)	11,47	2,88
Viršu kūdrenis (Kv)	18,00	4,52
Pārējās zemes		
Brauktuves, stigas	9,2	0,98
Lauces	0,5	0,02

13.attēls. Meža augšanas apstākļu tipi dabas lieguma teritorijā
Avots: SIA „METRUM”, 2015

Valdošā koku suga dabas lieguma teritorijā esošajos mežos ir priede. Atbilstoši Meža valsts reģistra (MVR) datu bāzes datiem, vairāk nekā 35% no mežaudzēm veido jaunaudzes un vidēja vecuma audzes, briestaudzes (27%), pieaugušas audzes veido tikai 29%, pāraugušas – 9% no dabas lieguma mežaudzēm, kas gandrīz visā to platībā ir noteiktas kā ES nozīmes meža biotopi.

Šobrīd teritorijā noteiktais dabas lieguma statuss pieļauj veikt kopšanas cirti jaunaudzēs un vidēja vecuma audzēs (41,47 ha platībā), kas pēc būtības nevar tikt realizēta aizsargājamajos meža biotopos (izņemot slapjos meža tipus, piemēram, *staignāju mežos*), jo tajos esošo mežaudžu vecums sausajos tipos ir lielāks nekā noteikumos pieļaujamais kopšanas ciršu realizācijas vecums. Lai mazinātu mežsaimniecības ietekmi uz dabas lieguma teritorijā esošajiem mežiem (jaunajiem mežiem), tiek ierosināts neveikt kopšanas cirti slapjajos meža augšanas apstākļu tipos (18,63 ha platībā) un tiek noteikts laika perioda ierobežojums (1.marts – 31.jūlijs) kopšanas cirtes veikšanai sausajos meža tipos (22,84 ha platībā)(skatīt 4.tabulu un 14.attēlu).

14.Attēls. Mežaudzes, kurās šobrīd pieļaujama kopšanas cirte dabas lieguma teritorijā, izmantojot VMD datus, 2015

Avots: SIA „METRUM”, 2015

Salīdzinoši ar sausajiem tipi, īpašo aizsargājami biotopi slapajos tipos, veidojas daudz jaunākās mežaudzēs, tāpēc kopšanas cirtes ietekme uz slapjajiem tipi ir daudz būtiskāka nekā uz sausajiem.

4.tabula. Mežaudzes, kurās šobrīd pieļaujama kopšanas cirte dabas lieguma teritorijā izmantojot Meža valsts reģistra (MVR) datu bāzes datus, 2015

Kvartāls vai īpašuma kad. Nr.	Nogabalu nr.	Platība ha
311	8;13;19	3,39
312	3;5	1,79
313	1	0,6
316	7;11	1,6
317	1;4;7;15	7,29
358	4;11;17;18;19	8,98
359	2;6	3,79
360	12;13;24;26;35	3,69
387	6	0,6
388	9	2
315	1	2,09
98740100011	5;6;7;8;16	2.45
98740100059	10	3,2
Kopā		41,47 ha

Dabas lieguma teritorijā ir jāveic pēc iespējas saudzīgas kopšanas ciršu realizācija, ievērojot nosacījumu neizvēt no meža kritalas un stāvošos sausos kokus, kuru diametrs resnākajā vietā ir lielāks par 25 cm, izņemot bīstamos kokus (koki, kas apdraud cilvēku dzīvību un veselību, tuvumā esošās ēkas vai infrastruktūras objektus).

Bez vispārīgajiem mežsaimniecisko darbību regulējošajiem normatīvajiem aktiem teritorijā spēkā ir vispārējie noteikumi (skatīt 5.tabulu), kā arī mikrolieguma noteikumi – teritorijas daļā, kurā atrodas putnu sugas mikroliegums un tā buferzona.

5.tabula. Pārskats par atļautajām un aizliegtajām cirtēm meža zemēs dabas lieguma teritorijā

Atļautās/aizliegtās darbības meža zemēs	DLZ	MIK	MIK (BUF)
Meža zemju platība, ha	641	18	78
Aizliegta mežsaimnieciskā darbība, izņemot pasākumus, kas saistīti ar ugunsdrošību, sugu un biotopu aizsardzību un nekoksnes vērtību ieguvu		x	
Aizliegts cērtot izlases veidā , samazināt mežaudzes pirmā stāva biežību zem 0,4, neskaitot sausos stāvošus kokus		x	x
Aizliegts cirst kokus galvenajā cirtē un rekonstruktīvajā cirtē	x	x	x
Aizliegts cirst kokus kopšanas cirtē (izņemot sausos kokus), ja mežaudzes vecums pārsniedz: priežu audzēm - 60 gadu, egļu, bērzu, melnalkšņu un liepu audzēm - 50 gadu, apšu audzēm - 30 gadu;	x	x	x
ja slimību inficētie, kaitēkļu invadētie vai citādi bojātie koki rada masveidīgas kaitēkļu savairošanās draudus un var izraisīt audžu bojāeju ārpus dabas lieguma, bojātos kokus atļauts cirst sanitārajā cirtē pēc Valsts meža dienesta sanitārā atzinuma, kurā noteikts konkrēts apjoms šo bojāto koku izvākšanai	x	x	x
Kopšanas cirtē uz cirsmas hektāru saglabā vismaz 15 dzīvotspējīgus vecākos un lielāko izmēru kokus (ekoloģiskos kokus), vispirms saglabājot resnākos (koku caurmērs lielāks par valdošās koku sugas koku vidējo caurmēru) ozolus, liepas, priedes, ošus, gobas, vīksnas, melnalkšņus un kļavas.	x	x	x
Aizliegts ierīkot jaunus mežsaimniecības (komersantu) ceļus	x	x	x
Aizliegts atjaunot mežu stādot vai sējot	x	x	x

Meža reģistra datubāzē iekļautā informācija par veiktajām mežsaimnieciskajām darbībām norāda, ka pēdējās desmitgadēs mežu ciršana notikusi laika posmā no 2000.-2009.gadam, kad dabas lieguma

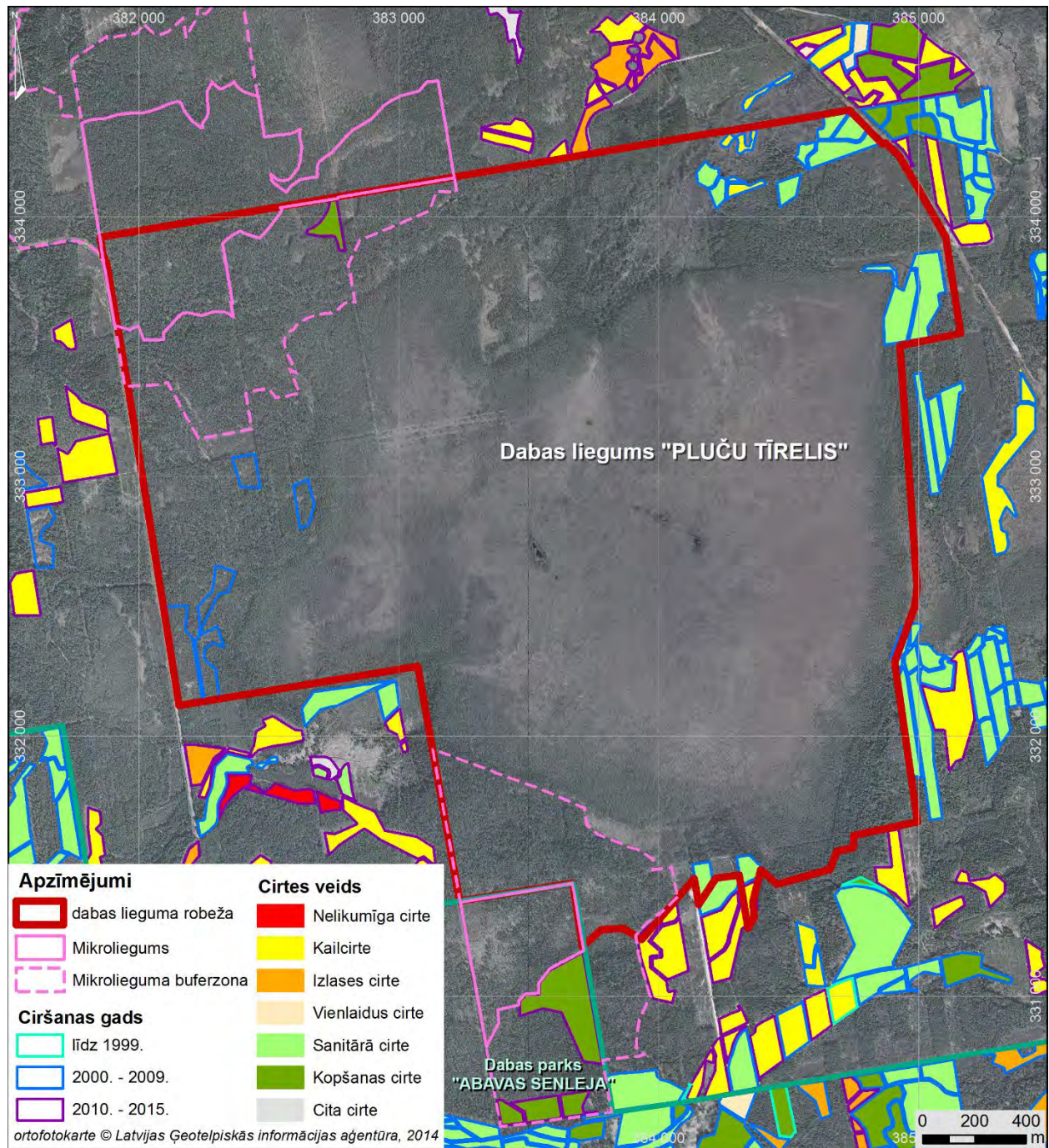
teritorijā realizētas vairākas kailcirtes 2,12 ha apjomā, kā arī sanitārās cirtes – 14,30 ha apjomā. Pēdējo 5 gadu laikā veikta viena kopšanas cirte 1,38 ha platībā, kas atbilstoši AS „Latvijas valsts meži” sniegtajai informācijai, realizēta medņu rieta vietas kopšanas nolūkos (skatīt 6.tabulu).

6.tabula. Mežsaimnieciskā darbība dabas lieguma funkcionālajās zonās, izmantojot MVR datus, 2015.

Mežsaimnieciskā darbība	Platība, ha
Ciršana 2000.-2009.gadam	
kailcirte	2,12
sanitārā	14,30
kopšanas	9,54
Ciršana 2010.-2015.gadam	
Kopšana	1,38
Kopā	27,35

Kopumā mežsaimnieciskā darbība pēdējās gadu desmitgadēs notikusi 27,35 ha platībā, kas veido salīdzinoši nelielu daļu no visas dabas lieguma teritorijas (skatīt 15.attēlu). Pēdējā piecgadē dabas lieguma teritorijā notikusi meža atjaunošana nelielās platībās (skatīt 14.attēlu un 6.tabulu).

Teritorijas ziemeļu daļā 18,82 ha platībā atrodas mikroliegums un tā buferzona 44,95 ha platībā, savukārt dabas lieguma dienvidu daļā teritorija robežojas ar citu šai sugai veidotu mikroliegumu, kura buferzona 33,70 ha platībā atrodas dabas lieguma teritorijā. Mikroliegumos un to buferzonās ir noteikti būtiski mežsaimnieciskās darbības ierobežojumi.

15.attēls. Mežsaimnieciskās darbības dabas lieguma teritorijā

Avots: SIA „METRUM”, 2015

Kā atzīmēts arī iepriekš, dabas lieguma pierobežā notiek mežizstrāde, kas netieši ietekmē (fragmentē) meža teritorijas gan dabas liegumā, gan šajā apkārtnē kopumā. Tā ir notikusi pie dabas lieguma dienvidaustrumu robežas, teritorijas daļā, kas atrodas starp dabas lieguma un dabu parka „Abavas senleja” teritorijām. Šajā teritorijas daļā veiktas ap 20 kailciršu dažādās platībās, lielākā daļa no tām realizētas pēdējā piecgadē. Savukārt visā dabas lieguma austrumu robežas garumā (vairāk nekā 2 km posmā) veiktas sanitārās cirtes pēc 2005.gada vētrām. Jānorāda, ka sanitārās cirtes veiktas (vairāk nekā 14 ha platībā) arī dabas lieguma teritorijā. Atbilstoši šī brīža izpratnei par sanitāro ciršu veikšanas nepieciešamību īpaši aizsargājamās dabas teritorijās, tiek veikti dažādi piesardzības pasākumi, lai izvērtētu sanitārās cirtes vispārēju nepieciešamību, tās ietekmes būtiskumu uz citām mežaudzēm, gadījumā, ja tiek konstatēts, ka bojātie koki rada masveidīgas kaitēkļu savairošanās draudus un var izraisīt audžu bojāeju ārpus dabas lieguma teritorijas. Nākotnē ir nepieciešams noteikt nepieciešamību pirms sanitārās cirtes veikšanas saņemt arī ornitologa atzinumu. Daudzos gadījumos šāds dabiskais traucējums (vējgāze vai vējlauze) ir uzskatāms kā bioloģiskās daudzveidības veicinošs (skatīt 15.attēlu).

(2) Medības

Dabas lieguma teritorijā tiek organizētas medības. Teritoriju apmedī medību klubs „Plučī”. Dabas lieguma platība aizņem tikai 17% no visas medību kolektīva izmantojamās platības. 2014./2015.gada sezonā visā medību iecirkņa platībā tika uzskaitīti: 3 aļņi, 23 staltbrieži, 12 stirnas, 7 mežacūkas, kā arī 4 lapsas, 2 zaķi, 5 jenotsuņi, 1 āpsis, t. sk. ES nozīmes īpaši aizsargājamās zīdītāju sugas 13 bebri, 5 meža caunas.

Medīti tiek limitētie medījamo dzīvnieki – aļņi, brieži, meža cūkas, stirnas, vilki, lūši, kā arī nelimitētie. Ievērojami medījamo pārnadžu postījumi mežu teritoriju apsekošanas laikā netika konstatēti.

Dabas lieguma teritorija visa tās platībā ir iznomāta vienam mednieku klubam „Plučī”. Dati par medību platībās uzskaitītajiem un nomedītajiem dzīvniekiem sniegti dabas aizsardzības plāna 2.5.2.sadaļā. Medības ir atļautas visā dabas liegumā (ievērojot mikroliegumu teritorijās noteiktos medību un medību torņu būvniecības ierobežojumus no 1.februāra līdz 31.jūlijam, kā arī medījamo dzīvnieku piebarošanas ierobežojumu no 1.marta līdz 30.jūnijam).

Atbilstoši Ministru kabineta 17.12.2013. noteikumu Nr.1483 „Savvaļā dzīvojošo medījamo dzīvnieku piebarošanas noteikumi” 7.4.punktam, medījamo dzīvnieku piebarošana nav atļauta teritorijās, kas Dabas aizsardzības pārvaldes uzturētajā valsts reģistrā noteiktas kā īpaši aizsargājami biotopi vai īpaši aizsargājamo sugu dzīvotnes. Barotavas konstrukcijai ir jānodrošina, ka barība atrodas vismaz viena metra augstumā virs zemes un tai nevar piekļūt mežacūkas (gadījumā, ja konkrētajā medību iecirknī nevar medīt mežacūkas). Ja barību nav iespējams novietot viena metra augstumā virs zemes un tai var piekļūt mežacūka, tad barotavas konstrukcijai jānodrošina dozēta barības padeve (dozatori, mucas).

Jānorāda, ka medījamo dzīvnieku piebarošana piesaista dzīvniekus no plašākas apkārtnes. Piebarošanas rezultātā var rasties palielināts dzīvnieku blīvums piebarošanas vietās visā piebarošanas periodā. Mākslīgi palielinātais dzīvnieku blīvums saglabājas arī tajā periodā, kad piebarošana ir aizliegta, kas rada papildus apdraudējumu mežu biotopiem un retajām putnu sugām, piemēram, medņu cāļiem to pirmajos dzīves mēnešos. Līdz ar to šo dzīvnieku ietekme uz apkārtni piebarošanas rajonos ievērojami pieaug. Koncentrējoties vienā rajonā lielākā skaitā, kāda viena suga var ievērojami ietekmēt kādu citu. Piemēram, meža cūku palielināts blīvums pavasarī ir nevēlams uz zemes ligzdojošajiem putniem – ligzdas, kas atrodas uz zemes, šādos piebarošanas rajonos tiek izpostītas vairāk, īpašs traucējums tas ir mednim ligzdošanas laikā. Ja piebarošana notiek zālējā, tas degradējoši ietekmē zemsedzi. Tā kā dabas liegumā kā īpaši aizsargājamās dabas teritorijā apsaimniekošanas režīms maksimāli ir vērsts uz visu sugu aizsardzību un biotopu dabisku attīstību, tad šāda cilvēka realizēta darbība ir pretrunā ar dabiskiem procesiem un uzskatāma kā dabas līdzsvara jaukšana, un visā dabas lieguma teritorijā ir nevēlama. Šobrīd dabas lieguma teritorijā ievest un izgāzt lauksaimniecības un pārtikas produktus nav atļauts saskaņā ar vispārējo noteikumu 18.10.punktu, tāpēc barotavas jānovirza ārpus dabas lieguma robežām. Atbilstoši AS “Latvijas valsts meži” informācijai, dabas lieguma teritorijā nav izvietotas barotavas.

(3) Naftas produktu tranzīts

Ar dabas lieguma teritorijas ziemeļaustrumu robežu (aptuveni 700 m garā posmā) robežojas naftas produktu cauruļvada „Polocka-Ventspils” trase. Cauruļvada aizsargjosla ir noteikta 25 m attālumā no katra malējā cauruļvada ass. Lai gan Ventspils novada Usmas pagasta teritorijas plānojuma vides pārskatā 2010.-2022.gadam ir norādīts, ka esošais naftas vads nerada būtiskus vides draudus blakus esošajām dabas teritorijām, jānorāda, ka zināms risks pastāv, ka varētu notikt potenciāli naftas vada bojājumi, kas vairākkārt jau konstatēti šajā reģionā kā neliela daudzuma naftas produktu noplūdes vidē. Šī problēma jāatzīmē kā būtisks drauds videi un jāņem vērā turpmākās teritorijas apsaimniekošanas kontekstā. Tāpat jāreģinās ar jebkuriem cauruļvada modernizācijas darbiem, kas tieši vai netieši var apdraudēt dabas lieguma teritorijā sastopamās dabas vērtības. Teritorijas daļā, kura robežojas ar naftas cauruļvadu, sastopami šādi biotopi: *purvaini meži*, kas atrodas 150 metru attālumā no trases malas un 300 metru attālumā atrodas biotops – *degradēti augstie purvi, kuros iespējama vai noris dabiskā atjaunošanās*.

Cauruļvada avārijas gadījumā vidē var nonākt naftas produkti, tādējādi radot nopietnu apdraudējumu apkārtnē sastopamajām dabas vērtībām. Kā teritorijas dabas vērtību negatīvi ietekmējošs faktors jāmin samērā bieži nelegālie pieslēgumi naftas vadam, kas var radīt piesārņojumu trasei pieguļošajos biotopos. No tā izriet nepieciešamība mazināt nelegālo pieslēgumu iespējamību, tajā pašā laikā nodrošinot

cauruļvada avārijas dienestam un vides sanācijas uzņēmumam (SIA „VentEko”) netraucētu piekļūšanu naftas produktu vada trasei (īpaši tas attiecas uz gadījumiem, ja būtu nepieciešams likvidēt cauruļvada bojājumus un novērst avārijas sekas). Jāsecina, ka avārijas gadījumā dabas lieguma teritorijā piekļūšana potenciālajai avārijas vietai ir vērtējama dažādi – teritorijas ziemeļu daļā ir pievadceļš, pa kuru samērā īsā laika periodā var piekļūt teritorijai. Savukārt pie dabas lieguma ziemeļaustrumu robežas piekļuve ir samērā ierobežota, protams, kā ceļš ir izmantojama naftas vada trase.

Tāpēc kā būtiskākais apdraudošais faktors ir iespējamais piesārņojums, kas nonāktu augsnē un ūdeņos, naftas vada avāriju vai nelegālo pieslēgumu rezultātā.

Kā pagaidu risinājums potenciālas naftas noplūdes gadījumā, ir naftas uztveršanas un uzkrāšanās grāvju veidošana cauruļvada tiešā tuvumā. Tas ir nepieciešams, lai avārijas gadījumā ierobežotu naftas ieplūšanu purvā. Zināmā mērā šāda grāvja funkciju šobrīd nodrošina Seržu valks, kas ir kā barjera starp naftas vadu un Pluču tīreli visā austrumu robežas platībā. Šobrīd Seržu valks „pasargā” Pluču tīreli no potenciāla naftas piesārņojuma, lai gan Seržu valka ūdeņi ietek Abavas upē, kas potenciāla piesārņojuma gadījumā to novirzītu Abavas upē. Jānorāda, ka salīdzinoši ar austrumos esošo Druviņu tīreli, Pluču tīrelis ir relatīvi „pasargāts” no potenciālas naftas noplūdes avārijas radītās ietekmes. Kā papildus buferzona, kas mazina ietekmes draudus, ir mežu masīvs, kas atrodas starp naftas vada trasi un Pluču tīreli. Potenciālā naftas piesārņojuma jautājums nav aktuāls tikai dabas lieguma teritorijā, jo, avārijai notiekot ārpus dabas lieguma teritorijas ietekmes zonas, ir iespējama naftas produktu tālāka noplūde hidroloģiskajā sistēmā, tādēļ jautājums par naftas avāriju sanāciju ir jārisina plašākā kontekstā, iesaistot arī citas iesaistītās puses – analizējot potenciālos riskus plašākā mērogā, piemēram, Abavas upes hidroloģiskās sistēmas aizsardzības mērogā. Apskatot Ventas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plānu 2010.- 2015.gadam tika secināts, ka šajā dokumentā šis jautājums nav risināts. Jānorāda, ka potenciālā naftas noplūdes ietekme var skart vairākas Ventas upju baseina upes.

II TERITORIJAS NOVĒRTĒJUMS

2.1. TERITORIJA KĀ VIENOTA DABAS AIZSARDZĪBAS VĒRTĪBA UN FAKTORI, KAS TO IETEKMĒ

Dabas lieguma nozīmīgo dabas aizsardzības vērtību nosaka purva ekosistēma, kas veidojusies vairāku tūkstošu gadu ilgā laika periodā. Tā ir veidojusies dabiskā, cilvēka mazskartā meža reģionā, izzudušā Baltijas ledus ezera gultnes daļā – blakus Usmas ezera ielejai.

Dabas vērtību pastāvēšanu un to kvalitāti ietekmē gan dabiskie procesi (apļūšana, vētras, mainīgi klimatiskie apstākļi), gan cilvēka aktivitātes (meliorācija, teritorijas apsaimniekošana vai apsaimniekošanas pārtraukšana, mežsaimnieciskā darbība). Laika gaitā dabas lieguma teritorija ir antropogēni ietekmēta, Pluču purvā notikusi kūdras ieguve, ap to izveidots apvadkanāls, blakus dabas liegumam uzbūvēta naftas cauruļvada trase, kā arī izveidoti novadgrāvji, citas mākslīgās ūdensteces. Šobrīd galvenais teritorijas dabas vērtību ietekmējošais faktors ir hidroloģiskais režīms un tā stabilitāte nākotnē. Teritorijas hidroloģiskā režīma viens no galvenajiem izmaiņu cēloņiem ir ap purvu esošais apvadkanāls, kas ietekmē ūdens plūsmu gan dabas lieguma teritorijā, gan ārpus tās. Purva perifērajā daļā notiek pastiprināta aizaugšana ar priedēm, vērojama sfagnu sūnu atmiršana, kas norāda uz vispārēju purva un meža biotopu degradāciju.

Dabas lieguma hidroloģija ir tiešā veidā saistīta ar teritorijā esošajām dabas vērtībām – purvu un meža biotopiem, kā arī reto sugu atradnēm. Lai mazinātu antropogēnās ietekmes radītās sekas un dabiskotu teritorijas ekosistēmu, ir nepieciešams veikt hidroloģiskā režīma atjaunošanas pasākumus.

Dabas lieguma teritorija ir bioloģiskās daudzveidības nodrošinātāja plašākā kontekstā, un tā ir saistīta ar blakus esošajām dabas lieguma „Druviņu tīrelis” un dabas parka „Abavas senleja” teritorijām un to dabas vērtībām, galvenokārt mežiem un retajām putnu, zīdītāju sugām, kuru pārvietošanos neierobežo cilvēka noteiktās robežas, tomēr šīs sugas ierobežo teritorijās un to tuvumā notiekošās saimnieciskās aktivitātes, piemēram, mežsaimnieciskā darbība, mežu nosusināšana.

Vēsturiski mežu nosusināšana koksnes ražas ieguves palielināšanai bija normāla meža apsaimniekošanas prakse, kuru laika gaitā centās apvienot ar koku pludināšanu pa lielākajām upēm. Kurzemes pusē koku pludināšana pa Abavu un Ventu bija nozīmīgs pamatdarbs daudziem cilvēkiem. Ņemot vērā, ka purva teritorija atrodas samērā netālu no Abavas upes, visticamāk ap purvu esošie meži vēsturiski ir cirsti un izmantoti koku pludināšanai un tirdzniecībai. No mūsdienu skatupunkta – nosusināšana ir viens no galvenajiem meža biotopu ietekmējošajiem faktoriem un degradācijas iemesliem.

Dabas lieguma teritorijā esošie meži ir dažāda vecuma. Vairāk nekā trešdaļu (35%) no tiem veido jaunaudzes un vidēja vecuma audzes, kas norāda uz veikto mežsaimniecisko darbību pirms dabas lieguma izveides. Dabas liegums ir aizsargājams jau kopš 1977.gada, tomēr tajā ir salīdzinoši daudz jauni meži (35%), kas fragmentē vecās, bioloģiski vērtīgās mežaudzes. Nākotnē ir jānosaka vienots dabas lieguma teritorijas aizsardzības un apsaimniekošanas modelis, lai netiktu veicināta turpmāka meža teritoriju fragmentācija un tiktu nodrošināta vienota aizsardzība visām tajā esošajām dabas vērtībām. Līdzīgā apjomā teritorijā saglabājušās (38%) pieaugušas un pāraugušas audzes. Pēdējās desmitgadēs dabas lieguma un tā tuvumā esošās meža teritorijas ir skārusi mežsaimnieciskā darbība, kas no vienas puses, veicina teritorijas apsaimniekošanu, no otras puses – samazina meža biotopu kvalitāti, būtiski ietekmējot dabisko mežu attīstību kopumā. Šobrīd ir nepieciešams detalizēti plānot apsaimniekošanas pasākumus, lai nodrošinātu optimālu traucējumu apjomu un aizsargātu retās sugas un biotopus no palielinātas antropogēnās slodzes, galvenokārt, mežsaimnieciskās darbības, nekontrolētas rekreācijas un citiem antropogēniem traucējumiem.

Šīs teritorijas prioritārā aizsardzība ir jāvērs uz medņu rieta vietu un meža, purvu biotopu kompleksu aizsardzību un apsaimniekošanas plānošanu, lai to spētu saglabāt sugām un biotopiem nepieciešamajā kvalitātē, kas nodrošinātu to pastāvēšanu nākotnē.

Ņemot vērā īpaši aizsargājamo biotopu un sugu dzīvotņu koncentrēšanos dabas lieguma teritorijā, to nozīmi ES retu un izzūdošu sugu un biotopu aizsardzības kontekstā, dabas liegums atzīstams par nozīmīgu

teritoriju bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā Latvijā. Kā galvenās dabas lieguma vērtības jāmin meža biotopu kvalitāte, kas ir piemērota dzīves vide retajām putnu sugām, tajā skaitā nozīmīga medņu rieta vieta.

Vairāk nekā pusi dabas lieguma teritorijas aizņem meži (54%), otru pusi teritorijas veido purvs (44%). Šie biotopa veidi nodrošina daudzveidīgu dzīves vidi daudzām sugām, kā arī veido kompleksu dabas aizsardzības vērtību – kopumā teritorijā konstatēti 3 ES nozīmes meža un 3 purvu un 1 saldūdens biotops.

Šobrīd zināmie bioloģiski daudzveidīgie meža biotopi, kas atbilst kādam no ES nozīmes biotopam, aizņem 235,73 ha (31,95%), purvu biotopi – 328,99 ha (44,60%) no dabas lieguma platības.

Teritorijas daudzveidību paaugstina dabas liegumam centrā esošie purva ezeri (biotops 3160 *distrofi ezeri*, 0,13 ha platībā) un vecākās priežu mežaudzes.

2015.gadā veiktās izpētes ietvaros dabas lieguma teritorijā ir konstatētas 8 ES nozīmes putnu sugas (klinšu ērgļa klātbūtne teritorijā tiek apšaubīta). Teritorijā un tās tiešā tuvumā ir konstatētas divas medņa rieta vietas. Skujkoku meži un purvs ir piemēroti daudzām retajām putnu sugām, kuras apdzīvo šo teritoriju.

Meža masīvs ir dzīvesvieta zīdītājdzīvniekiem un vairākām retām bezmugurkaulnieku sugām, piemēram, Kuprainajai celmmuškai un Lielajai krāšņvabolei.

7. un 8.tabulā norādīta informācija par dabas lieguma galvenajām dabas vērtībām.

7.tabula. Latvijas un ES nozīmes īpaši aizsargājami biotopi dabas lieguma teritorijā

Nr. p.k.	Latvijas īpaši aizsargājamā biotopa nosaukums, kods		Biotopu Direktīvas I pielikuma biotops, kods		Platība (ha)	% no dabas lieguma platības
1.	Distrofi ezeri	4.3.	Distorfi ezeri	3160	0,13	0,017
2.	-	-	Neskarti augstie purvi	7110*	235,13	31,87
3.	-	-	Degradēti augstie purvi, kuros iespējama vai noris dabiskā atjaunošanās	7120	93,19	12,63
4.	Pārejas purvi un slīkšņas	2.7.	Pārejas purvi un slīkšņas	7140	0,67	0,09
5.	Veci vai dabiski boreāli meži	1.17.	Veci vai dabiski boreāli meži	9010*	79,93	10,83
6.	Staignāju meži	1.15.	Staignāju meži	9080*	0,64	0,09
7.	Grīņi	1.1.	Purvaini meži	91D0*	155,17	21,03
Kopā	-	-	-	-	564,85	76,57

Apzīmējumi: * - ES nozīmēs prioritārais biotops.

Dabas liegumā konstatētas 17 īpaši aizsargājamas sugas un 1 no tām ir veidojami mikroliegumi. Sugu ziņā lielākā nozīme un vērtība neapšaubāmi ir putnu sugām – 8 Putnu Direktīvas I pielikuma sugas (vienlaikus arī 8 Latvijā īpaši aizsargājamas sugas) ir sastopamas dabas lieguma teritorijā. Konstatētas arī Biotopu direktīvas dažādu pielikumu augu, bezmugurkaulnieku un zīdītāju sugas – īss pārskats par to skatāms 8.tabulā.

Kā nozīmīga dabas lieguma vērtība ir jānorāda meža un purvu biotopu kvalitāte un tajos esošo reto putnu sugas, galvenokārt medņu rieta vietas un tādu putnu sugu kā vakarlēpis, mazais mušķērājs un dzilnveidīgo sugu, kā arī lielo plēsīgo putnu klātbūtne.

8.tabula. Latvijas un ES nozīmes īpaši aizsargājamās sugas dabas lieguma teritorijā

Sugu grupa	Latvijas likumdošana		ES direktīvu pielikumi			
	ĪAS	MIK	II	IV	V	I
Putni	8	1	-	-	-	8
Vaskulārie augi	3	-	-	2	-	-
Sūnas	1	-	-	-	-	-
Rāpuļi un abinieki	1	-	-	-	1	-
Bezmugurkaulnieki	2	-	-	-	-	-
Zīdītāji	2	-	2	-	-	-
Kopā	17	1	2	2	1	8

Apzīmējumi:

ES – Eiropas Padomes Direktīva 79/409/EEC Par savvaļas putnu aizsardzību. I pielikums. Sugas, kurām jāpiemēro īpaši dzīvotņu aizsardzības pasākumi, lai nodrošinātu to izdzīvošanu un vairošanos savā izplatības areālā. Eiropas Padomes direktīva 92/43/EEC (21.05.1992) Par dabisko biotopu, savvaļas floras un faunas aizsardzību. II pielikums. Dzīvnieku un augu sugas, kas ir Kopienas interešu sfērā un kuru aizsardzībai nepieciešama īpaši aizsargājamo teritoriju nodalīšana. V pielikums. Dzīvnieku un augu sugas, kas ir Kopienas interešu sfērā un kuru iegūšana un ekspluatācija dabā var būt pieļaujama

ĪAS – īpaši aizsargājama suga, 1.no 2.pielikums MK 2000.gada 14.novembra noteikumiem Nr.396 „Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu”

MIK – sugas aizsardzībai veidojams mikroliegums, 1.pielikums 2012.gada MK noteikumiem Nr.940 „Noteikumi par mikroliegumu izveidošanas un apsaimniekošanas kārtību, to aizsardzību, kā arī mikroliegumu un to buferzonu noteikšanu

2.2. AINAVISKAIS NOVĒRTĒJUMS

Dabas lieguma teritorijā ietilpst plašs meža masīvs un atklātā purva teritorija, kuru no dienvidiem norobežo Abavas upei raksturīgā ainava. Ziemeļos teritoriju norobežo ceļš, kas būtiski pārtrauc vienlaidus meža ainavu. Abavas upe veido norobežojumu jeb dabisku barjeru, kas ļāvis ilglaicīgi pastāvēt dabas lieguma dabas vērtībām – purvu un meža biotopiem, medņa riestiem, kā arī citām dabas vērtībām biežajos meža masīvos.

Dabas lieguma teritorijā ainavu vizuālo uztveri būtiski ietekmē ainavu pieejamība (ceļu tīkls) un ainavas raksturs. Atklāta ainava vērojama dabas lieguma centrālajā daļā – purvā, perifēro teritoriju klāj meži, kuros ir slēgta ainava. Pārvietojoties pa mazajiem meža ceļiem ap dabas lieguma teritoriju, pamatā vērojamas slēgtas meža ainavas. Kopumā dabas lieguma teritorijā pamatā vērojama dabiska slēgta meža masīva ainava un atklāta purva ainava dabas lieguma centrā.

Atzīmējams, ka neskartajā Pluču tīreļa daļā ir daudz purva formas priedīšu. Šīs priedītes ir lēni augošas, zemas, un to vainagu forma ir apaļa vai lietussargveida. Šādas priedītes liecina par purva dabiskumu un dabisko procesu netraucētu norisi.

16.attēls. Neskarta augstā purva ainava Pluču tīreļa centrālajā daļā
Foto: L.Mihailova, 2015

17.attēls. Bioloģiski veca priedīte Pluču tīreļī
Foto: L.Mihailova, 2015

Kopumā purva vide nav labvēlīga priežu augšanai (purva augsnei jeb kūdrai raksturīgs liels mitrums, skābums, maz skābekļa, augsnes nabadzīgās ar mikroelementiem), tāpēc purvā veidojas minētās īpatnējās

priežu formas. Mainoties vides apstākļiem purvā, izmainās arī priežu augšanas apstākļi, samazinoties mitrumam pēc nosusināšanas, augsnes apstākļi kļūst labvēlīgāki priežu augšanai un priežu augšana norisinās straujāk, veidojas priežu formas ar lielākiem ikgadējiem pieaugumiem un smailām galotnēm.

Tātad strauji augošās priedītes liecina par iejaukšanos purva dabiskajā attīstībā, šajā gadījumā nosusināšanas radīto ietekmi.

Analizējot dažādo priežu augšanas procesu purvā, atkarībā no tām pieejamā mitruma režīma, var izdarīt secinājumu, ka dabas lieguma ainavu attīstību ir būtiski ietekmējušas hidroloģiskā režīma izmaiņas, kas veicinājušas purva atklātās daļas aizaugšanu – pilnībā mainot esošo ainavu telpu. Veicot plānotos dabas aizsardzības apsaimniekošanas pasākumus (hidroloģiskā režīma atjaunošanu), vienlaikus notiks atklātās ainavas daļas paplašināšanās.

18.attēls. Neliels augstā purva fragments Pluču tīrelja perifērijā
Foto: L.Mihailova, 2015

19.attēls. Distrofs ezers Pluču tīrelja centrālajā daļā
Foto: L.Mihailova, 2015

Pluču tīrelja perifērijā purva ziemeļu daļā izvietojušies vairāki mazāki purva fragmenti (skatīt 18.attēlu). Šos nelielos purviņus ieskauj biotops *purvaini meži*. Savā attīstības gaitā tie pamazām tuvojas augstajam purvam. Sugu sastāvs šajos purviņos ir salīdzinoši nabadzīgs, dominē augstajam purvam raksturīgās sugas. Sāk veidoties ciņu struktūra. Realizējot hidroloģiskā režīma atjaunošanas pasākumu – ainava šajā teritorijas daļā varētu kļūt atklātāka.

Purva centrālajā daļā konstatēts arī ES aizsargājamais biotops *distrofi ezeri* (3160), kas dažādo purva atklātās daļas ainavu, kā arī ir piemērota dažādu retu un aizsargājamo bezmugurkaulnieku un citu sugu dzīves vide.

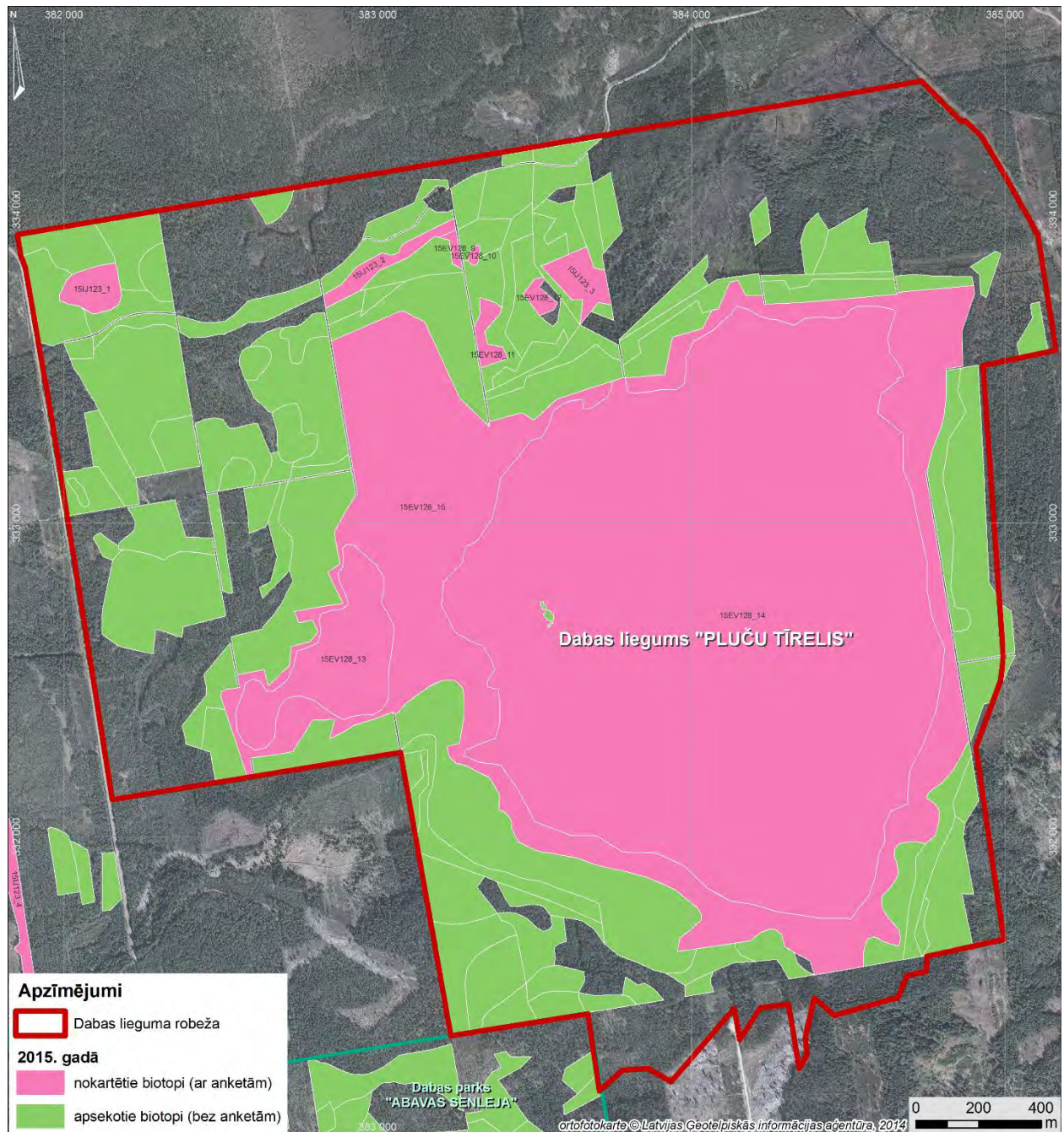
Pluču tīrelja neskartās daļas ainavu veido ciņu – lāmu komplekss ar nelielām purva priedītēm. Tīrelī vairs neveidojas atklāti kūdras laukumi, esošie ir aizauguši ar sfagnu sūnām. Pluču tīrelī sastopamas slīkšņas un akači, kas palielina purva atklātās ainavas daudzveidību.

2.3. BIOTOPI

Informācija par dabas lieguma teritorijā sastopamajiem ES nozīmes īpaši aizsargājamiem biotopiem (atbilstoši *Natura 2000* standarta datu formā sniegtajai informācijai, projekta „Augu un biotopu monitorings *Natura 2000* teritorijās Latvijā” laikā veiktajiem apsekojumiem un dabas aizsardzības plāna izstrādes laikā veiktajiem apsekojumiem) ir apkopota 9.tabulā (skatīt arī 20.attēlu).

Saskaņā ar *Natura 2000* datu bāzē un Dabas datu pārvaldības sistēmā OZOLS esošo informāciju, dabas liegumā līdz šim bija reģistrēti astoņi ES nozīmes īpaši aizsargājami biotopi ar kopējo platību 559,96 ha (kartējuma precizējums veikts laika posmā no 2008.-2012.gadam).

Dabas aizsardzības plāna izstrādes laikā 2015.gadā visā dabas lieguma teritorijā veikta zināmo purvu biotopu kartējums ar anketām (328.99 ha platībā) un meža biotopu kartējuma precizēšana dabā (235,73 ha), kā arī meža biotopu kartējuma precizēšana ar anketām vietās, kur konstatēti jauni meža biotopi vai zināmo biotopa veida izmaiņas (7,23 ha), nosakot šo biotopu kvalitāti un nepieciešamos apsaimniekošanas un aizsardzības pasākumus, vadoties pēc izstrādātās metodikas „Eiropas Savienības aizsargājami biotopi Latvijā. Noteikšanas rokasgrāmata. 2.papildināts izdevums” (Auniņš, 2013).

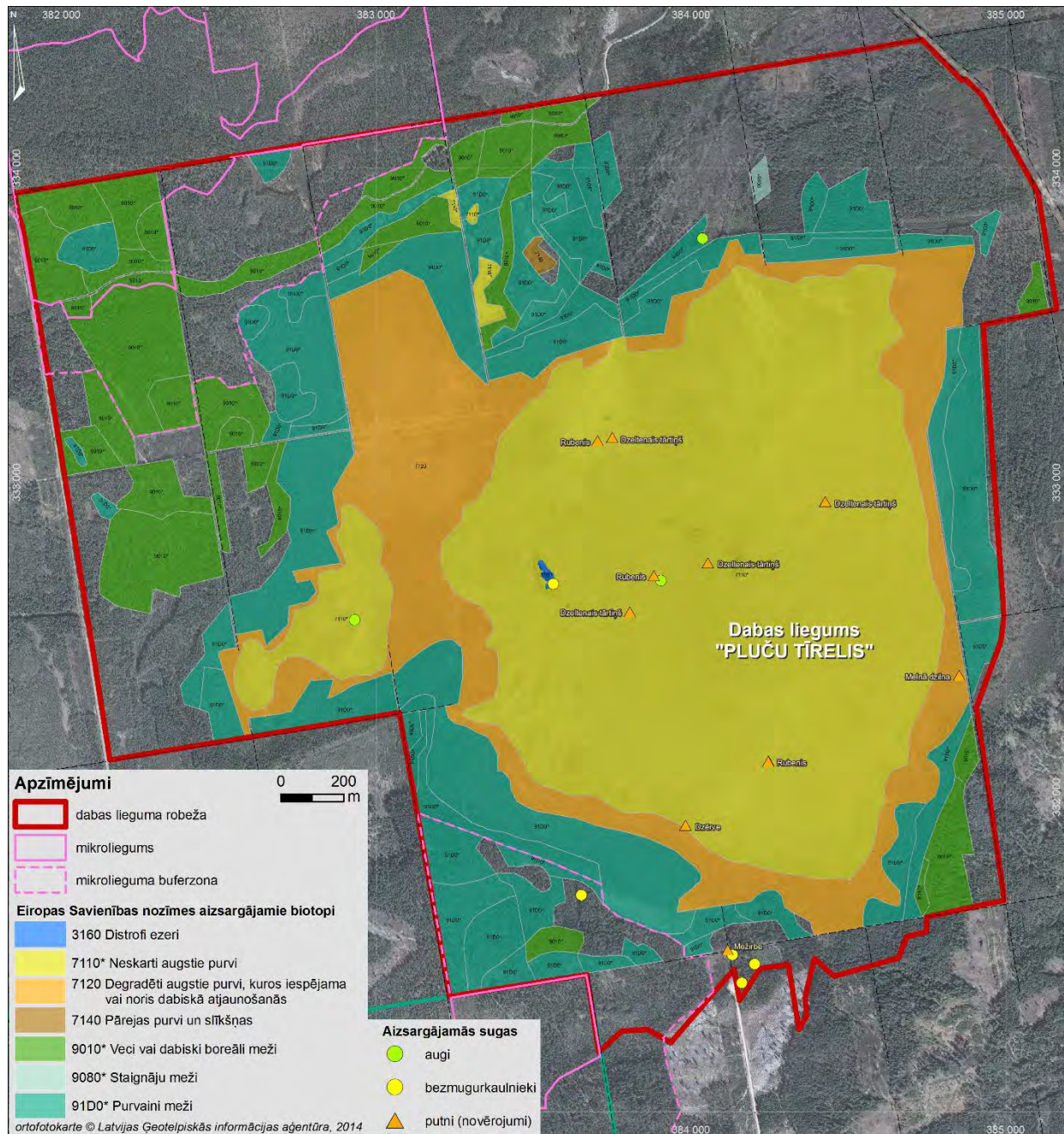
20.attēls. Īpaši aizsargājamo biotopu veiktais kartējums un kartējuma precizējums 2015. gadā dabas lieguma teritorijā
Avots: SIA „METRUM”, 2015

Inventarizācijas rezultātā tika precizēti ES nozīmes biotopu veidi un to platības. Pēc jaunākās informācijas kopējā ES nozīmes īpaši aizsargājamo biotopu platība dabas liegumā ir 564,85 hektāri, kas ir par 4,89 ha lielāka nekā iepriekš konstatēts. ES biotopu platība ir palielinājusies, jo ir konstatētas jaunas meža biotopu platības, kas iepriekš nebija noteiktas. Dabas lieguma teritorijā netika konstatēts iepriekš noteiktais biotops 7150 *Rhynchosporion albae pioniersabiedrības uz mitras kūdras vai smiltīm*, kas ir dinamisks biotops. Visticamāk, ka kādreizējās biotopa platības aizaugušas (nav sastopama atklāta kūdra), un no jauna biotops neveidojas. Biotopa izušana skaidrojama ar hidroloģiskā režīma izmaiņām laika gaitā (skatīt 9.tabulu).

9.tabula. Pārskats par biotopu platību izmaiņām, veicot biotopu kartējuma aktualizāciju dabas lieguma teritorijā

ES biotopa kods un nosaukums (*-prioritārs biotops)	Iepriekš zināmā platība (dati no Natura 2000 datu formas)	Aktualizētā platība (2015.gadā)	Starpība	Iemesls
3160 Distrofi ezeri	0,13	0,13	0	Nav izmaiņu
7110* Neskarti augstie purvi	194,85	235,13	+40,28	Kartējuma precizēšana, iepriekš kā degradēts purvs kartētas teritorijas purva R daļā, kas atbilst labas kvalitātes neskartam augstajam purvam, faktiski neskarta purva platības nav palielinājušās
7120 Degradēti augstie purvi, kuros iespējama vai noris dabiskā atjaunošanās	105,61	93,19	-12,42	Kartējuma precizēšana. Daļa šī biotopa veida ir kartēta kā 7110*
7140 Pārejas purvi un slīkšņas	2,37	0,67	-1,7	Kartējuma precizēšana. Daļa kādreiz kartēto pārejas purvu pašlaik vairāk atbilst augstā purva biotopam
7150 <i>Rhynchosporion albae</i> pioniersabiedrības uz mitras kūdras vai smiltīm	23,96	0	-23,96	Būtiski mainījusies biotopa noteikšanas interpretācija. Atbilstoši šī brīža interpretācijai, šobrīd šis biotopa veids teritorijā nav sastopams. Dinamisks biotops, kādreizējās biotopa platības, iespējams, ir aizaugušas (nav sastopama atklāta kūdra), no jauna biotops neveidojas, ļoti iespējams, tas noticis hidroloģiskā režīma izmaiņu ietekmē.
9010* Veci vai dabiski boreāli meži	85,19	79,93	-5,26	Kartējuma precizēšana. Veikta iepriekš nokartēto biotopu apsekošana un atsevišķu 9010* biotopu pārkvalificēšana par 91D0*
9080*Staignāju meži	0,64	0,64	0	Nav izmaiņu
91D0* Purvaini meži	147,21	155,17	+7,96	Kartējuma precizēšana. Veikta iepriekš nokartēto biotopu apsekošana un atsevišķu 9010* biotopu pārkvalificēšana par 91D0*, kā arī jaunu biotopu kvalificēšana, kas atbilst 91D0* prasībām
Kopā	559,96	564,85	+4,89	Konstatētas jaunas biotopu platības

77% jeb aptuveni 564,85 ha no dabas lieguma teritorijas aizņem ES nozīmes biotopi, pārstāvot grupas – purvu un meža biotopus, kā arī vienu ezeru biotopa veidu. Biotopu kartēšana līdz dabas aizsardzības plāna izstrādes uzsākšanai veikta EMERALD projekta ietvaros, kā arī projekta „Augu un biotopu monitorings *Natura 2000* teritorijās Latvijā” ietvaros. Kartogrāfisko datu ietvaros nav pieejama informācija par biotopu atbilstību labvēlīgam aizsardzības stāvoklim dabas lieguma teritorijā, šāda informācija pieejama par vietām, kurās veikts augu un biotopu monitorings, kā arī par biotopu stāvokli teritorijā kopumā. 9.tabulā un 21.attēlā ir apkopota informācija par īpaši aizsargājamiem biotopiem dabas liegumā. Biotopu kartēšana veikta dabas aizsardzības plāna izstrādes ietvaros 2015.gadā. Kopumā dabas lieguma teritorijā ir sastopami septiņi īpaši aizsargājami biotopi, no kuriem četri ir prioritāri aizsargājami biotopi.

21.attēls. Īpaši aizsargājamo biotopu un sugu dzīvotņu izvietojums dabas lieguma teritorijā
Avots: SIA „METRUM”, 2015

2.3.1. Purvu biotopi

Apkārt lielajam Pluču purva masīvam izvietojušies vairāki mazi purviņi, kurus ieskauj purvaini meži. Vienā no šiem fragmentiem konstatēts tipisks pārejas purvs, kurā sastopamas pārejas purvam raksturīgās sugas: uzpūstais grīslis *Carex rostrata*, pūkaugļu grīslis *Carex lasiocarpa*, šaurlapu spilve *Eriophorum polystachion*. Pārējos lielajam purvu masīvam piegulošajos purviņos, vērojama starpstadija starp pārejas un augsto purvu. Šajos purva fragmentiņos ir sākuši veidoties ciņi, augu sugu sastāvs ir salīdzinoši nabadzīgs, zemsedzē dominē makstainā spilve *Eriophorum vaginatum* un sfagni. Sāk veidoties ciņu struktūra, kur uz ciņiem ieviešas augstajam purvam raksturīgās sugas: purva dzērvene *Oxycoccus palustris*, apaļlapu rasene *Drosera rotundifolia*, polijlapu andromeda *Andromeda polifolia*.

Lielākajā daļā Pluču tīreļa teritorijas saglabājušās neskartajam augstajam purvam raksturīgais ciņu – liekņu mikroreljefs, kur liekņās izveidojušās lāmas. Dažās vietās purva centrālajā daļā sastopamas arī atsevišķas slīkšņas un akači, no kuriem lielākais atzīstams par ES aizsargājamu saldūdens biotopu 3160 *Distrofi ezeri*.

Šādi purva ezeriņi dažādo purva atklātās daļas ainavu, kā arī ir piemērota dzīves vide dažādu retu un aizsargājamo sugām.

Uz purva ciņiem dominē makstainā spilve, ciņu mazmeldrs *Trichophorum cespitosum*, purva dzērvene, apaļlapu rasene, Magelāna sfagns *Sphagnum magellanicum*, brūnais sfagns *Sphagnum fuscum*, iesarkanais sfagns *Sphagnum rubellum*, savukārt purva lāmās sastopams parastais baltmeldrs *Rhynchospora alba*, purva šeihcērija *Scheuchzeria palustris* un garlapu rasene *Drosera anglica*, garsmailes sfagns *Sphagnum cuspidatum* un smalkais sfagns *Sphagnum tenellum*. Purvu ir ietekmējusi hidromeliorācija. Purva ietekmētajā daļā vērojams dažāda blīvuma apaugums ar strauji augošām prieditēm un zemsedzē izteikti dominē purva vaivariņš *Ledum palustre*, kas lielākajā teritorijas daļā ir pāraudzis pāri sfagnu ciņiem. Ciņu veģetāciju galvenokārt veido iesarkanais sfagns un purva dzērvene. Pluču tīreļa rietumu daļā tuvāk purva centram izveidojusies purvainā meža josla, kur pašlaik novērojama priežu kalšana un purva atjaunošanās (skatīt 12.attēlu), kas varētu liecināt par dabiska hidroloģiskā režīma pakāpenisku atjaunošanos un būtu jāņem vērā, veicot turpmāku purva hidroloģisko izpēti. Purva ziemeļaustrumu daļā konstatēts neliels degums.

(1) Latvijas un Eiropas nozīmes aizsargājami purvu biotopi

Dabas liegumā nelielās platībās konstatēts Latvijā aizsargājams biotops *Pārejas purvi un slīkšņas* (kods 2.7.) (Ministru kabineta 05.12.2000. noteikumi Nr.421). Visi dabas liegumā esošie purva biotopi atbilst kādam no ES īpaši aizsargājamo biotopu veidiem:

- 1) *Neskarti augstie purvi* (kods 7110*)
- 2) *Degradēti augstie purvi, kuros iespējama vai noris dabiskā atjaunošanās* (kods 7120)
- 3) *Pārejas purvi un slīkšņas* (kods 7140)

Neskarti augstie purvi veido lielāko daļu Pluču tīreļa purva masīva. Purva neskartajai daļai raksturīga ainava ar ciņu – lāmu kompleksu un zemām purva prieditēm.

Degradēti augstie purvi, kuros iespējama vai noris dabiskā atjaunošanās. Biotops veidojas Seržu valka ietekmes zonā gar Pluču tīreļa malām, sevišķi purva ziemeļaustrumu daļā, kā arī bijušo kūdras ieguves grāvju tuvumā purva ziemeļrietumu daļā.

Pārejas purvi un slīkšņas dabas liegumā atrodami tikai nelielā purvainu mežu ieskaudā fragmentā, dabas lieguma ziemeļu daļā. Biotops ir labā stāvoklī.

Purvā praktiski izzudis iepriekš lielākās platībās kartētais prioritāri aizsargājamais ES biotops 7150 *Rhynchosporion albae pioniersabiedrības uz mitras kūdras vai smiltīm*. Iepriekš kartētajās biotopa platībās dabiskās sukcesijas rezultātā ieviesušies sfagni (skatīt 23.attēlu) un jaunas biotopa platības neveidojas.

(2) Sociālekonomiskā vērtība

Purva sociālekonomiskā vērtība ir tā kūdras resursiem, tomēr kūdras ieguve nav savienojama ar dabas vērtību aizsardzību un dabas liegumā tā nav iespējama. Pašreiz galvenā purva sociālekonomiskā vērtība ir purva ogas (dzērvenes un lācenes). Teritorijā ir atļautas arī medības.

(3) Ietekmējošie faktori

Galvenais purva biotopus negatīvi ietekmējošais faktors ir hidromeliorācija. Apkārta purvam stiepjas grāvis (Seržu valks), grāvī apsekojuma laikā konstatēts augsts ūdens līmenis un nenotiek aizaugšanas process (9.attēls), grāvis joprojām aktīvi pilda savas funkcijas un turpina ietekmēt purva hidroloģisko režīmu. Grāvja ietekme vērojama Pluču tīreļa ziemeļaustrumu daļā, kā arī gar purva malām. Meliorācijas ietekmētajās vietās paātrinājusies priežu augšana, palielinājusies sīkrūmu segums, kā arī samazinājusies sfagnu segums.

Purva ziemeļrietumu daļā konstatēti četri seni kūdras ieguves grāvji, kas parādās arī 1942.-1964.gada topogrāfiskajās kartēs. Starp kūdras grāvjiem atrodamas arī kūdras žāvēšanas šķūnīšu paliekas (skatīt 10.attēlu), kas liecina par kādreizējo kūdras ieguvi purvā. Vietām tajos vērojams atklāts ūdens, tomēr lielākajā daļā grāvju platības tie aizaug ar purva veģetāciju (skatīt 11.attēlu). Aizaugšanas pakāpe dažādās grāvju vietās atšķiras, vietām sāk nostabilizēties purva ciņu veģetācija ar makstaino spilvi, ciņu mazmeldru un ciņus veidojošajiem sfagniem, savukārt vietās, kuras aizaug nesen, ieviešas purva šeihcērija un

garsmailes sfagns, vietām joprojām redzams atklāts ūdens. Atšķiras arī grāvju platums, kas variē robežās no pāris desmitiem centimetru līdz vairākiem metriem. Kūdras grāvjiem piegulošajās purva teritorijās vērojama straujāka priežu augšana.

Gar purva masīva ziemeļaustrumu malu ir izbūvēts naftas cauruļvads „Polocka-Ventspils”. Vizuāli netika novērota naftas vada būtiska ietekme uz purva ekosistēmu. Potenciāli lielākais drauds ir naftas vada iespējamās avārijas, kuru rezultātā vidē var nonākt naftas produkti, radot piesārņojumu trasei piegulošajos biotopos. Iespējamos draudus varētu radīt arī nelegāla pieslēgšanās naftas vadam.

Pēc Pluču tīreļa apsekošanas dabā var izdalīt purva teritorijas daļu, kurā vizuāli ir novērojama būtiska hidroloģiskā režīma izmaiņu ietekme. Šāda ietekme ir novērojama purva ziemeļrietumu daļā, kur joprojām ir saglabājušies četri kūdras ieguves grāvji. Aptuveni 100 m attālumā uz dienvidiem no kūdras ieguves grāvjiem ir novērojama koku kalšana ievērojamā platībā, kas būtu raksturojama kā augstā purva atjaunošanās. Savukārt teritorijas daļā pie kūdras ieguves grāvjiem ir novērojama purva biotopu degradācija, kuru sekmējusi galvenokārt kūdras ieguve purva ziemeļrietumu daļā. Tātad šīs Pluču tīreļa daļas hidroloģisko režīmu ir ietekmējuši:

- 1) Kūdras ieguve Pluču tīreļa ziemeļrietumu daļā, kas ir sekmējusi purva degradāciju arī tā centrālajā daļā;
- 2) Kontūrgrāvis (Seržu valks), kas ir izveidots visapkārt purvam un galvenokārt veicinājis purva biotopu degradāciju tā perifērijā;
- 3) Naftas cauruļvada „Polocka-Ventspils” trase, kas atrodas aptuveni 300 metru attālumā no purva biotopiem, tomēr tā ietekme uz dabas lieguma hidroloģiskā režīma izmaiņām nav izslēdzama.

Secināms, ka gan kontūrgrāvis (Seržu valks), gan kūdras ieguves grāvji kopumā ir veicinājuši ūdens līmeņa samazināšanos visā purva teritorijā. Šo abu cilvēka veidoto hidroloģisko sistēmu (grāvju) ietekmes zonas purvā pārklājas. Kvalitatīvus datus par visu purva hidroloģisko sistēmu varētu sniegt hidroloģiskā izpēte, kuras rezultātā tiktu analizēta visa purva hidroloģija.

Analizējot šobrīd notiekošos procesus Pluču tīrelī, var secināt, ka agrākie kūdras ieguves grāvji lēnām aizaug ar purva veģetāciju, ilgtermiņā paredzama purva dabiskā atjaunošanās kūdras grāvju ietekmes zonā, par ko liecina lielāko priežu kalšana purvā. Kūdras grāvju apsaimniekošana nav nepieciešama, ja vien hidroloģiskais monitorings pirms apsaimniekošanas pasākumu uzsākšanas neuzrāda iespējamu kūdras grāvju negatīvo ietekmi nākotnē.

Vizuāli nav novērojama kontūrgrāvja (Seržu valka) aizaugšana, arī purva biotopu stāvoklis grāvja ietekmes zonā liecina par grāvja funkcionalitāti un nozīmīgo lomu purva degradācijas procesu veicināšanā. Vietās, kur Seržu valka ietekme pārklājas ar kūdras ieguves grāvju ietekmi, kontūrgrāvis varētu palēnināt purva dabisko atjaunošanos pēc kūdras ieguves grāvju aizaugšanas. Tādēļ ir nepieciešams veikt apsaimniekošanas pasākumus kontūrgrāvja ietekmes mazināšanai uz purva biotopiem.

Pašlaik nav novērojama naftas vada būtiska ietekme uz purva biotopiem, tomēr būtiskas negatīvas sekas var rasties naftas noplūdes rezultātā, avārijas vai nelegālas pieslēgšanās gadījumā.

Purvā ir jānodrošina netraucēta dabisko procesu norise un nav pieļaujama nekāda veida saimnieciskā darbība, kas negatīvi ietekmē biotopus, ja vien tā nav saistīta ar tuvumā esošā naftas vada apsaimniekošanu un avārijas seku novēršanu naftas noplūdes gadījumā.

(4) Ieteicamie apsaimniekošanas pasākumi

Pluču tīreļa purva biotopu saglabāšanai un atjaunošanai nepieciešama purva biotopu apsaimniekošana, atjaunojot hidroloģisko režīmu purvā un novēršot turpmāku purva degradāciju. Pirms apsaimniekošanas pasākumu veikšanas, jāveic detalizēta purva hidroekoloģiskā režīma izpēte, jo pašreizējais ietekmes vērtējums balstās uz vizuālajiem novērojumiem. Nepieciešama dambīšu veidošana uz purvu ieskaujošā kontūrgrāvja (Seržu valks). Teritorijā esošais neskartais augstais purvs ir saglabājies pietiekami lielā platībā, tāpēc priežu ciršana nav nepieciešama.

Ņemot vērā to, ka Pluču tīreli ietverošais nosusināšanas grāvis (Seržu valks) ir kontūrgrāvis, kas aptver visu lielo Pluču tīreļa masīvu, plānotā apsaimniekošanas pasākuma ietekme (hidroloģiskā režīma atjaunošana)

ietekmēs visu purva teritoriju, ietverot gan mazskarto purva daļu (7110*), gan degradēto purva daļu (7120). Hidroloģiskā režīma atjaunošanas primārais mērķis Pluču tīrelī ir nevis atjaunot pašlaik esošās 7120 platības (sekundārais mērķis), kas attiecībā pret kopējo purva platību aizņem mazāko daļu teritorijas, bet gan novērst turpmāku vispārēju purva degradāciju. Dabas liegumā esošie purvi ar tiem pieguļošajiem *purvainajiem mežiem* (91D0*) veido vienotu mitrāju kompleksu, tāpēc, veicot hidroloģiskā režīma atjaunošanu, tiks ietekmēta visa purva platība, kā arī tam pieguļošie *purvainie meži*. Plānotā apsaimniekošanas pasākuma realizācija veicama tā, lai pieguļošo *purvaino mežu* hidroloģiskais režīms netiktu būtiski ietekmēts. Tātad ūdens līmeņa izmaiņas nedrīkst būt būtiskas. Lai optimāli plānotu ūdens līmeņa izmaiņas, ir nepieciešams veikt kvalitatīvu sākotnējo hidroloģisko izpēti, kuras rezultātā būtu skaidri nosakāma plānotā apsaimniekošanas pasākuma radītā ietekme.

Meliorācijas ietekme vērojama vienīgi lielajā Pluču tīreļa masīvā. Nelielie purviņi lielā Pluču tīreļa perifērijā ir labā stāvoklī, tajos jānodrošina netraucēta dabisko procesu norise. Speciāli apsaimniekošanas pasākumi tajos nav nepieciešami.

22.attēls. Neliels pārejas purva fragments Pluču tīreļa perifērijā. Foto: E.Oļehņoviča, 2015

23.attēls. Kādreizējā biotopa 7150 atrašanās vieta. Foto: L.Mihailova, 2015

2.3.2. Meža biotopi

Dabas liegumā veikta zināmo meža biotopu platību apsekošana un to precizēšana dabā, kā arī kartējuma precizēšana ar anketām, vietās, kur konstatēti iepriekš nenoteikti meža biotopi vai esošā biotopa veida izmaiņas, nosakot katra biotopa poligona kvalitāti un nepieciešamos apsaimniekošanas un aizsardzības pasākumus. No visiem apsekotajiem meža biotopu poligoniem – aptuveni 95% ir labā un 5% vidējā kvalitātē. Pagaidām zemas kvalitātes biotopi dabas liegumā nav sastopami, kā arī nav sastopami biotopi teicamā kvalitātē.

Jānorāda, ka dabas lieguma teritorijā un tās pierobežā būtu veicams pilnvērtīgs (100%) meža biotopu kartējums ar anketām, jo visa dabas lieguma teritorija ietilpst Baltijas ledus ezera senkrasta daļā. Teritorijā atrodas nogabali ar priežu audzēm (briestaudzes vecumā), kas būtu vērtējami kā piejūras meža biotopu veids – *Mežainas piejūras kāpas* (2180). Arī dabas lieguma pierobežā esošajos meža nogabalos konstatētas mežaudzes, kas varētu atbilst kādam ES nozīmes biotopu veidam, tajās ir nepieciešams veikt meža biotopu kartējums ar anketām. Šādas potenciāli vērtīgās mežaudzes atrodas 388.kvartāla 1., 3., 4., 7., 10., 12., 13 un 16.nogabalā, kuros arī būtu jāveic meža biotopu izpēte, lai izvērtētu to pievienošanu dabas lieguma teritorijai.

Galvenās mežu platības teritorijā veido biotopi **91D0* purvainie meži** (155,17 ha), kas izvietojusies vienlaidus dabas lieguma perifērajā daļā apkārt purva teritorijai. No apsekotajām platībām – visa biotopa platība ir labā stāvoklī. Biotopam nav nepieciešami specifiski apsaimniekošanas pasākumi, galvenokārt ir jānodrošina neiejaukšanās to dabiskajā attīstībā, kuru nodrošinās IAIN projektā iekļautie mežsaimnieciskās darbības ierobežojumi – kopšanas cirtes aizliegums slapjajos meža augšanas apstākļu tipos. Šo biotopu ūdensteču, grāvju, ieteku apvidū – apdraud straujas ūdens līmeņa svārstības, kas visbiežāk notiek grāvju sistēmas aizsprostošanās dēļ, kā rezultātā var izslīkt ievērojamas mežu platības.

Viens no applūšanas iemesliem ir bebru darbība, ko nepieciešams ierobežot, veicot grāvju attīrīšanu un aktivizējot medību aktivitātes.

Otru lielāko biotopu platību veido biotops **9010* *veci vai dabiski boreālie meži*** (79,93 ha), kas atrodas dažādās dabas lieguma daļās, galvenokārt, tā perifērajā daļā, kā arī apkārt abu purva teritorijām. Konstatētie meža biotopi nav ar augstu dabiskuma pakāpi un dabiskiem meža biotopiem raksturīgām struktūrām, kas būtu nozīmīgi dažādu reto sugu (bezmugurkaulnieku, putnu, augu, sūnu) aizsardzībai. Lielākā daļa šī biotopa platību novērtēta kā vidējas kvalitātes, iepriekšminēto faktoru dēļ.

Pavisam nelielas mežu platības aizņem **9080* *staignāju meži*** (0,64 ha), kas atrodas dabas lieguma ziemeļu daļā. *Staignāju mežu* galvenā bioloģiskā vērtība ir saistīta ar atšķirīgu augtņu klātbūtni, kas palielina apkārtējās vides bioloģisko daudzveidību. Biotopa kvalitāte ir novērtēta kā vidēja, jo mitrajās ieplakās esošā mežaudzē lielākoties nav veikti mežsaimnieciski pasākumi, arī hidroloģiskais režīms nav būtiski ietekmēts. Biotopa stāvoklim nākotnē būs tendence uzlaboties, pieaugot mežaudžu vidējam vecumam.

(1) Sociālekonomiskā vērtība

Meža sociālekonomiskā vērtība bieži tiek vērtēta iegūstamās koksnes vērtībā, kas ir pretrunā ar meža biotopu labvēlīga aizsardzības statusa nodrošināšanu. Tādēļ ir svarīgi apzināties arī citas meža biotopu sociālekonomiskās vērtības – pievilcīgas ainavas (boreālie meži), hidroloģiskā režīma stabilizēšana apkārtējā teritorijā, ko nodrošina dabas liegumā esošie *staignāju* un *purvainie meži*. Tā ir dzīves telpa daudzveidīgai bezmugurkaulnieku, putnu un zīdītāju faunai, kas uzlabo arī apkārtējo saimnieciski izmantoto mežu dabisko spēju pretoties, piemēram, kaitēkļu invāzijām. Kopumā mežu attīstību ietekmē gan antropogēnie, gan dabiskie faktori. Būtiskākie dabiskie faktori, kas ietekmējuši meža biotopus, ir vētras, pali, savukārt antropogēnie – mežsaimniecība. Mežos ir pieļaujama neintensīva nekoksnes meža resursu (ogu, sēņu u.c.) ieguve un medības.

(2) Ietekmējošie faktori

Galvenie meža biotopus ietekmējošie faktori ir mežsaimnieciskā darbība un būtiskas hidroloģiskā režīma izmaiņas. Vēsturiski mežu nosusināšana koksnes ražas ieguves palielināšanai bija normāla meža apsaimniekošanas prakse, kuru laika gaitā centās apvienot ar koku pludināšanu. Kurzemes pusē koku pludināšana bija nozīmīgs pamatdarbs daudziem cilvēkiem. Ņemot vērā, ka purva teritorija atrodas samērā netālu no Abavas upes, visticamāk ap purvu esošie meži vēsturiski ir cirsti un izmantoti koku pludināšanai un tirdzniecībai. No mūsdienu skatupunkta – nosusināšana ir viens no galvenajiem meža biotopu ietekmējošajiem faktoriem un degradācijas iemesls. Šobrīd visuzskatāmāk mežu nosusināšanas ietekme vērojama Pluču tīreļa perifērajā daļā, kura aizaugusi ar ātri augošajām priedēm. Viens no purva biotopu saglabāšanas veidiem ir nodrošināt stabilu hidroloģisko režīmu purva teritorijā. Pluču tīreļa perifērās daļas aizaugšana ar priedēm norāda, ka tā hidroloģiskais režīms ir ietekmēts. Sukcesijas rezultātā purva perifērās daļas relatīvi ātrā laika periodā kļūs par meža biotopu – *purvaino mežu*. Lai saglabātu purva biotopu tā dabiskajā stāvoklī, ir nepieciešams veikt purva hidroloģiskā režīma atjaunošanas pasākumus. Veicot hidroloģiskā režīma atjaunošanas pasākumus purvā, tam pieguļošie meža biotopi var tikt ietekmēti. Līdz ar to, plānojot hidroloģiskā režīma izmaiņas purvu biotopos, ir jāizvērtē šīs darbības seku ietekmes zona, tātad pirms pasākuma realizācijas ir nepieciešams izstrādāt visas dabas lieguma teritorijas hidroloģijas izvērtējumu, galvenokārt vērtējot gruntsūdeņu līmeni dažādās dabas lieguma teritorijas daļās.

Atbilstoši purva biotopu ekspertes norādījumiem – Pluču tīreļa negatīvi ietekmējošais faktors ir purva biotopu degradācija, kuru nepieciešams pārtraukt. Plānotā apsaimniekošanas pasākuma ietvaros, tiek nepieciešams paaugstināt ūdens līmeni purvā (atjaunot tā dabisko hidroloģisko režīmu), tomēr pirms hidroloģiskās izpētes nav iespējams paredzēt tā ietekmes zonu. Atjaunojot ūdens līmeni purvā, pastāv apkārtējo mežaudžu applūšanas risks, tādēļ ir jāplāno ūdens līmeņa pacelšana tādā līmenī, lai netiktu būtiski ietekmēti apkārtesošie meža biotopi, savukārt ūdens līmenis purvā tiktu atjaunots vismaz tādā līmenī, lai purva degradācija neturpinātos.

Pirms teritorijas hidroloģiskā režīma izpētes, nav iespējams prognozēt vietas, kurās nepieciešams veidot aizsprostojumus tā, lai netiktu būtiski ietekmēti purvam blakus esošie purvainie meža biotopi. Jānorāda, ka kvalitatīvi plānota hidroloģiskā režīma atjaunošana purva daļās var būtiski uzlabot arī blakus esošo *purvaino mežu* biotopu stāvokli, īpaši gadījumā, ja pirms tam meliorācija ir negatīvi ietekmējusi šos meža

biotopus. *Purvaino mežu* biotopu apsaimniekošanas pasākums ir raksturots arī jaunākajās projekta „*Natura 2000* teritoriju nacionālā aizsardzības un apsaimniekošanas programma” vadlīnijās. Tādēļ veicot purva biotopu atjaunošanu, ir jāatrod kompromiss – vienlaikus atjaunojot gan purva, gan apkārtnes *purvaino mežu* hidroloģisko režīmu tā, lai meža biotopi netiktu bojāti vai iznīcināti, bet gluži otrādi – tiktu uzlabota abu biotopu veidu kvalitāte.

Līdzīgi projekti *purvaino mežu* hidroloģiskā režīma atjaunošanai, dambējot vai aizberot grāvjus, ir izstrādāti Ķemeru Nacionālā parka un Gaujas Nacionālā parka (Gulbju salas purvā) *purvaino mežu* biotopiem. Jānorāda, ka katras teritorijas situācija ir individuāla, tomēr ir iespējams pielietot jau praksē pārbaudītas metodes.

Analizējot dažādu gan Latvijā, gan citur pasaulē veikto hidroloģiskā režīma atjaunošanas projektu datus, var secināt, ka hidroloģiskā režīma atjaunošanas gaitā pastāv mežaudzes bojāejas risks daudz krasāku ūdens līmeņa svārstību ietekmē, nekā tās varētu tikt plānotas Pluču tīreļa ūdens līmeņa izmaiņu gadījumā. Līdzīgas dabiskas hidroloģiskā režīma izmaiņas var radīt bebra darbība *purvainos mežos* un citos mežu un purvu biotopos, kas tos var ietekmēt gan nelabvēlīgi, gan labvēlīgi. Piemēram, ietekmētos *purvainos mežos* ar grāvju tīklu var negatīvi ietekmēt bebru darbība – paaugstinot ūdens līmeni, augsne tiek appludināta un izzūd biotopam raksturīgās sugas, kokaudze nokalst. Tajā pašā laikā degradētos *purvainajos mežos* bebru darbības ietekmē paaugstinoties gruntsūdens līmenim, notiek pastiprināta meža zemsedzes mitrināšana, rezultātā pastiprināti ieviešas sfagni, degradācijas process apstājas un var notikt biotopam raksturīgās veģetācijas un procesu atjaunošanās.

Neiejaucoties esošajos procesos, biotopi tiks pakļauti turpmākai sukcesijai, ko sākotnēji paātrināja antropogēnā ietekme. Meža biotopiem nepieciešamo aizsardzības režīmu (neiejaukšanos biotopa dabiskajā attīstībā) daļēji nodrošina dabas lieguma teritorijas esošais aizsardzības režīms. Šobrīd noteiktais dabas lieguma zonas statuss pieļauj veikt kopšanas cirti jaunaudzēs un vidēja vecuma audzēs, kas pēc būtības nevar tikt realizēta aizsargājamajos meža biotopos (izņemot slapjos meža apstākļu tipos), jo tajos esošo mežaudžu vecums ir lielāks nekā noteikumos ielaujamais kopšanas ciršu realizācijas vecums. Tāpat dažādos meža biotopos nav vēlama jebkāda mirušās koksnes izvākšana, tai skaitā pēc vējgāzēm, vējlauzēm u.c. dabiskiem traucējumiem. Šī iemesla dēļ ir nepieciešams noteikt papildu piesardzības pasākumus kopšanas ciršu realizācijai dabas lieguma teritorijā. Veicot kopšanas cirti, ir jāievēro nosacījums neizvākt no meža kritalas un stāvošos sausos kokus, kuru diametrs resnākajā vietā ir lielāks par 25 cm, izņemot bīstamos kokus (koki, kas apdraud cilvēku dzīvību un veselību, tuvumā esošās ēkas vai infrastruktūras objektus). Atbilstoši piedāvātajam IAIN projektam, tajā tiek noteikts neveikt kopšanas cirti slapajos meža augšanas apstākļu tipos un tiek noteikts laika perioda ierobežojums (1. marts – 31.jūlijs) – kopšanas cirtes veikšanai sausajos meža tipos.

Būtisks ietekmējošais faktors, kas varētu ietekmēt dabisko meža biotopu attīstību, ir nekontrolēta publisku pasākumu rīkošana – meža biotopu teritorijās, kas attiecīgajā laika posmā (pavasārī un arī vasarā) ir būtisks traucējums arī citām dabas vērtībām, piemēram, vistveidīgajiem putniem – mednim, rubenim. Pārāk liela antropogēnā slodze relatīvi nelielā teritorijā, piemēram, orientēšanās sacensības vai pārgājiens, var radīt būtisku traucējumu arī uz meža biotopu dabisko zemsedzi, īpaši slapajos meža augšanas apstākļu tipos. Šobrīd vispārējie noteikumi nosaka publisku pasākumu saskaņošanas nepieciešamību, ja pasākumā piedalās vairāk par 60 cilvēkiem. Tomēr ir jāņem vērā, ka arī mazāks cilvēku skaits, piemēram, pavasarī, var radīt būtisku traucējumu gan riestojošiem putniem, gan ietekmēt meža biotopu zemsedzes kvalitāti. Tādēļ publisku pasākumu rīkošanas kontroles nodrošināšanai, ir nepieciešams noteikt mazāku cilvēku skaitu, kāds vienlaikus drīkst atrasties dabas lieguma teritorijā, kā arī pirms šādā pasākuma organizēšanas ir nepieciešams izvērtēt pasākuma norises vietu, tās nozīmību no dabas aizsardzības viedokļa. Arī salīdzinoši nelielu cilvēku skaita klātbūtnei šajā teritorijā ir jānosaka saskaņošanas nepieciešamība ar Dabas aizsardzības pārvaldi.

Jānorāda, ka gandrīz pusi dabas lieguma teritorijas aizņem mikrolieguma un tā buferzonas teritorija, kurā saimnieciskā darbība ir būtiski ierobežota. Gadījumā, ja mikrolieguma teritorija tiktu iekļauta dabas lieguma teritorijā, dabas lieguma aizsardzības regulējums (pie nosacījuma ja stātos spēkā IAIN projekts) nodrošinātu meža biotopu aizsardzību.

2.3.3. Eiropas Savienības un Latvijas īpaši aizsargājamo biotopu izvērtējums

Reizi sešu gadu periodā visas ES dalībvalstis gatavo ziņojumu Eiropas Komisijai par apdraudēto un īpaši aizsargājamo biotopu un sugu stāvokli katras dalībvalsts teritorijā. Arī Latvija, atbilstoši Eiropas Padomes 1992.gada 21.maija direktīvas 92/43/EEK par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību 17.pantam, sagatavo šādu ziņojumu. Ziņojuma būtība ir novērtēt izmaiņas biotopu stāvoklī un aktualizēt informāciju par to platību izmaiņām. Vispārējā informācija par mūsu valstī sastopamo sugu un biotopu stāvokli tika sagatavota EMERALD projekta ietvaros 2002.gadā. Latvija šo atskaites ziņojumu par stāvokļa izmaiņām pirmo reizi iesniedza 2007.gadā, bet 2012.gadā tika iesniegts jau otrs šāds ziņojums par 2007.-2012.gada periodu. 10.tabulā sniegts ES nozīmes biotopu pārskats par dabas lieguma teritoriju, vērtējot tos šī ziņojuma aspektā.

Informācija par biotopu stāvokli Latvijā iegūta no dokumenta „Ziņojums Eiropas Komisijai par biotopu (dzīvotņu) un sugu aizsardzības stāvokli Latvijā. Novērtējums par 2007.-2012.gada periodu”.

10.tabula. ES un Latvijas nozīmes aizsargājamo biotopu izvērtējums Direktīvas 17.panta aspektā

ES nozīmes aizsargājamā biotopa kods un nosaukums (* - prioritārs biotops)	ES nozīmes aizsarg. biotopa labvēl. aizsardz. stāvokļa novērtēj. valstī kopumā (atbilstoši ETC datiem)	Latvijas nozīmes īpaši aizsargājamā biotopa kods un nosaukums	Biotopa platība (ha) teritorijā	% no dabas lieguma	ES nozīmes aizsargājamā biotopa platības attiecība (%) pret biotopa platību Natura2000 teritorijās Latvijā	ES nozīmes aizsargājamā biotopa platības attiecība (%) pret biotopa platību valstī kopumā
3160 Distrofi ezeri	U1-	4.3. Distrofi ezeri	0,13	0,017	0,01	0,004
7110* Neskarti augstie purvi	U2-	-	235,13	31,87	0,34	0,088
7120 Degradēti augstie purvi, kuros iespējama vai noris dabiskā atjaunošanās	U2x	-	93,19	12,63	1,10	0,294
7140 Pārejas purvi un slīkšņas	U1x	2.7. Pārejas purvi un slīkšņas	0,67	0,09	0,01	0,008
9010* Veci vai dabiski boreāli meži	U2-	1.17. Veci vai dabiski boreāli meži	79,93	10,83	0,60	0,236
9080 *Staignāju meži	U2-	1.15. Staignāju meži	0,64	0,09	0,01	0,003
91D0* Purvaini meži	U2-	1.1. Grīņi	155,17	21,03	0,48	0,078
Kopā	-	-	564,85	76,5	2,55	0,707

Apzīmējumi

Ar * atzīmēti ES prioritāri aizsargājamās dzīvotnes

FV	Aizsardzības stāvoklis labvēlīgs (Favourable)
U1	Aizsardzības stāvoklis nelabvēlīgs-nepietiekams (Unfavourable-Inadequate)
U2	Aizsardzības stāvoklis nelabvēlīgs-slikts (Unfavourable-Bad)
XX	Aizsardzības stāvoklis nezināms (Unknown)

Apzīmējumi dzīvotnes aizsardzības stāvokļa tendencei:

- + uzlabojas
- pasliktinās
- = stabils
- x nezināms

2.4. FLORA

Dabas liegumā līdz šim ir konstatētas 3 retas vai īpaši aizsargājamas vaskulāro augu sugas – ciņu mazmeldrs *Trichophorum cespitosum*, gada staipeknis *Lycopodium annotinum*, apdzira *Huperzia selago* un viena reta un aizsargājama sūnu suga sfagnu apaļlape *Odontoschisma sphagni* (skatīt 11.tabulu). Ciņu mazmeldrs un sfagnu apaļlape ir raksturīgas Rietumlatvijas purviem un ir īpaši aizsargājamās sugas, kā arī ir iekļautas Latvijas Sarkanās grāmatas 3. kategorijā. Dabas lieguma teritorijā sastopamas mežiem raksturīgās aizsargājamās augu – gada staipeknis un apdzira ir iekļautas Biotopu Direktīvas 4.pielikumā.

Ciņu mazmeldrs veido atsevišķus eksemplārus, grupas vai monodominantas audzes pārejas un augstajos (sūnu) purvos, visbiežāk netālu no jūras. Raksturīga suga augu sabiedrībās augstajos (sūnu) purvos. Ciņu mazmeldrs ir plaši sastopama un ir viena no dominējošajām augu sugām uz ciņiem visā lielā purva masīva teritorijā. Purva ietekmētajā daļā atkarībā no degradācijas pakāpes sugas sastopamība samazinās vai arī sastopami tikai daži sugas eksemplāri. Nelielajos purviņos dabas lieguma ziemeļu daļā suga nav sastopama. Ciņu mazmeldrs ir raksturīgs elements Rietumlatvijas purviem, Latviju šķērso sugas izplatības rietumu robeža (Priedītis 2014). Suga iekļauta arī Latvijas Sarkanās grāmatas 3. kategorijā.

Sfagnu apaļlape ir purvu sūna, kas aug uz kūdras un sfagnu ciņos. Sfagnu apaļlape konstatēta vienā atradnē Pluču tīrelī purva centrālajā daļā netālu no purva ezeriņiem. Iespējams, ka atradņu skaits ir lielāks. Suga ir raksturīga Rietumlatvijas purviem. Suga iekļauta arī Latvijas Sarkanās grāmatas 3. kategorijā.

Apdzira ir indīga suga, kas sastopama nelielas grupās mitros egļu un platlapju - egļu mežos. Ēncietīgs meža augs. Apdziru ir iespējams sajaukt ar tai līdzīgo dzegužlinu. Apdzira salīdzinājumā ar dzegužlinu ir ar resnu un stingru stiebru, lapas tai daudz biezākas. Galvenā pazīme, ar ko tā atšķiras arī no gada staipekņa – lapu žāklēs veidojas dzeltenīgi sporu spilventiņi, kādi nav nevienam citam augam Latvijā.

Gada staipeknis sastopams dažādos skujkoku un platlapju – skujkoku mežos. Visbiežākā staipekņu suga Latvijā. Parasti veido dažāda lieluma klājeniskas audzes. Populācijas negatīvi ietekmē augu izraušana dekoratīvo vītņu pagatavošanai. Pašatjaunošanās notiek ilgstošā laika periodā.

(1) Sociālekonomiskā vērtība

Dabas lieguma purva biotopos sastopamas augu sugas, kuru ogas lieto uzturā, tas ir dzērvenes un lācenes, īpaši bagātīgi ir dzērveņu resursi. Retajām un aizsargājamajām vaskulāro augu un sūnu sugām ir izziņas un zinātniskā vērtība.

(2) Ietekmējošie faktori

Ciņu mazmeldrs ir plaši sastopama suga visā lielā purva masīva teritorijā. Hidromeliorācijas skartajās vietās sugas eksemplāru skaits ir mazāks, tomēr, ņemot vērā lielo neskartā purva platību, sugas stāvoklis dabas liegumā ir vērtējams kā stabils. Sfagnu apaļlapei apsekojuma laikā konstatēta viena atradne Pluču tīrelī neskartā purva daļā, tomēr atradņu skaits varētu būt lielāks. Sugas stāvoklis dabas liegumā vērtējams kā labs, un tā nav apdraudēta. Īpaši uz sugām vērsti apsaimniekošanas pasākumi papildus biotopa saglabāšanai un apsaimniekošanai nav nepieciešami, Būtiskākais augu sugu apdraudošais faktors ir to dzīvotņu degradācija hidromeliorācijas ietekmē. Mežos sastopamo augu sugu – staipekņu, apdziru populācijas negatīvi ietekmē augu izraušana, piemēram, dekoratīvo vītņu pagatavošanai. Sugas pašatjaunošanās notiek ilgstošā laika periodā.

11.tabula. Retās un īpaši aizsargājamās augu sugas dabas lieguma teritorijā

Nr.p.k.	Latīniskais nosaukums	Latviskais nosaukums	Aizsardzības statuss	Cits statuss	Sugas sastopamība Latvijā	Sastopamība dabas lieguma teritorijā	Aizsardzības stāvoklis un tendence dabas lieguma teritorijā
Īpaši aizsargājamās vaskulāro augu un sūnu sugas, kurām normatīvajos aktos ir noteikts aizsardzības statuss							
1.	Apdzira	<i>Huperzia selago</i>	ES IV; ĪAS2	SG IV	Samērā bieži Latvijas mežos	Konstatēta vairākos nogabalos	FV
2.	Gada staipekņi	<i>Lycopodium annotinum</i>	ES IV; ĪAS2	SG IV	Samērā bieži Latvijas mežos	Konstatēta vairākos nogabalos	FV
3.	Ciņu mazmeldrs	<i>Trichophorum caespitosum</i>	ĪAS1	SG III	Tipiska suga Rietumlatvijas purviem	Gandrīz visā atklātajā purva platībā	
4.	Sfagnu apaļlape	<i>Odontoschizma sphagni</i>	ĪAS1	SG III	Tipiska suga Rietumlatvijas purviem	viena atradne Pluču tīreļa neskartā purva daļā	

Saīsinājumi:

ES – Eiropas Padomes direktīva 92/43/EEC (21.05.1992) Par dabisko biotopu, savvaļas floras un faunas aizsardzību. II pielikums. Dzīvnieku un augu sugas, kas ir Kopienas interešu sfērā un kuru aizsardzībai nepieciešama īpaši aizsargājamo teritoriju nodalīšana. V pielikums. Dzīvnieku un augu sugas, kas ir Kopienas interešu sfērā un kuru iegūšana un ekspluatācija dabā var būt pieļaujama. Aizsardzības stāvokļa novērtējums atbilstoši ziņojumā Eiropas Komisijai (ES ziņojums, 2013) lietotajiem apzīmējumiem

FV: Aizsardzības stāvoklis labvēlīgs (Favourable); **U1**: Aizsardzības stāvoklis nelabvēlīgs-nepietiekams (Unfavourable-Inadequate); **U2**: Aizsardzības stāvoklis nelabvēlīgs-slikts (Unfavourable-Bad); **XX**: Aizsardzības stāvoklis nezināms (Unknown). Apzīmējumi aizsardzības stāvokļa tendencei - + - uzlabojas; - - pasliktinās; = - stabils, x - nezināms

SG – aizsardzības kategorija Latvijas Sarkanajā grāmatā

ĪAS – īpaši aizsargājama suga (MK noteikumi Nr. 396. „Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu”, 14.11.2000., grozījumi 27.07.2004. Cipari 1 un 2 apzīmē 1. vai 2. pielikumu)

ML – sugas aizsardzībai veidojams mikroliegums

2.5. FAUNA

2.5.1. Putni

Līdz šim dabas liegumā konstatētas 9 īpaši aizsargājamo putnu sugas, no kurām visas ir iekļautas Putnu Direktīvas (79/409/EEC) pielikumos. Dabas lieguma nozīmīgākās ornitoloģiskās vērtības saistāmas ar mežu un purva biotopiem, to daudzveidību. 2015.gadā veiktās izpētes ietvaros dabas lieguma teritorijā ir konstatētas 8 ES nozīmes putnu sugas (klinšu ērgļa klātbūtne teritorijā tiek apšaubīta).

Dabas lieguma putnu fauna reprezentē gan purviem tipiskas sugas, gan mežiem un mitrainēm raksturīgas sugas. Pateicoties dabiskiem un pusdabiskiem mežiem raksturīgo struktūru klātbūtnei, kā arī citiem raksturīgiem parametriem, dabas liegumā ir sastopama bagātīga un daudzveidīga meža putnu fauna.

Ornitoloģiskā skatījumā dabas lieguma teritorijā ir veikti salīdzinoši maz pētījumu. EMERALD projekta ietvaros 2001.gada 19.-20.maijā to apsekojis ornitologs V.Liepa. Analizējot viņa novērojumus mūsdienu kontekstā (dati iegūti pirms 15 gadiem), jāatzīst, ka teritorijā novērotais klinšu ērglis varētu būt bijis klejojošs nepieaudzis īpatnis, kam nav tiešas saistības ar ligzdošanu šajā teritorijā. Līdz turpmāku, uz ligzdošanu norādošu, novērojumu iegūšanai, it īpaši, ņemot vērā ap purvu notiekošo intensīvo mežizstrādi, kā arī sugas reto sastopamību Latvijā, klinšu ērglis kā ligzdotājs būtu jāizslēdz no purvā ligzdojošo sugu saraksta. Iepriekš purvā novēroti vairāki rubeņi. Arī 2015.gadā konstatēts aktīvs rubeņu riests, līdz ar to sugas ligzdošana dabas lieguma teritorijā ir ticama. Līdzīgi konstatēta ir dzērves un dzeltenā tārtiņa klātbūtne. Jāpiezīmē, ka 2015.gada minimālais – faktiski novēroto dzelteno tārtiņu pāru skaits (7 pāri) – pārsniedz V.Liepas maksimālo skaita vērtējumu (2 pāri). Purva tilbīte 2015.gadā atkārtoti konstatēta netika. Ņemot vērā lāmu un klajās ainavas klātbūtni purvā, purva tilbītei šeit ir ļoti piemērota dzīvotne. Iespējamais skaidrojums sugas nekonstatēšanai 2015.gadā ir tās skaita svārstības pa gadiem. Šobrīd saglabājams esošais V.Liepas izdarītais skaita vērtējums (1-2 pāri). Līdzīgi šīs izpētes laikā teritorijā nav konstatēts vakarlēpis, mazais mušķērājs, taču sugu ligzdošana teritorijā, ņemot vērā piemēroto biotopu daudzumu, ir ticama.

Teritorijā tika konstatēta melnā dzilna, kā arī ir ticama sugas ligzdošana. Lielā čakste dabas lieguma teritorijā 2015.gadā nav konstatēta. Šī suga pēc būtības ir atklātu augsto purvu iemītniece, taču pēdējā laikā arvien vairāk lielo čakstu ligzdo ārpus purviem, aizaugušās lauksaimniecības zemēs, un tā šai sugai tiek uzskatīta par globālu tendenci. Ornitologu vidū šobrīd nav vienota viedokļa par to, kāda Latvijas populācijas daļa joprojām ligzdo augstajos purvos, taču pēc *Natura 2000* monitoringa koordinators R.Lebusa mutiska ziņojuma, lielo čakstu skaits Latvijā palielinās, un tās regulāri tiek novērotas citu *Natura 2000* purvu uzskaišu maršrutos. Līdz ar to šajā teritorijā ir saglabājams līdzšinējais lielo čakstu skaita vērtējums (1-2 pāri) (skatīt 12.tabulu).

Lielākā dabas lieguma ornitoloģiskā vērtība ir salīdzinoši lielais, klajais, minimāli ietekmētais augstais purvs. Šeit ligzdo dzeltenie tārtiņi, un ir konstatēti vismaz divi aktīvi rubeņu riesti. Dabas lieguma teritorijā izvietojies aktīvs medņu riests ar vismaz 3 riestojošiem gaiļiem, kuru 2015.gadā novērojuši gan ornitologs E.Dzenis, gan entomologs V.Spunģis. Medņu riesta vietas atrašanās šajā teritorijā norāda, ka šobrīd pastāv nepieciešamie ekoloģiskie priekšnoteikumi riesta norisei. Turpmāk ir nepieciešams plānot riesta vietu kopšanas pasākumus, lai saglabātu kvalitatīvu riesta vietu arī nākotnē. Izveidotā putnu mikrolieguma platība daļēji pārklājas ar esošo dabas lieguma teritoriju, tomēr pēc AS „Latvijas valsts meži” speciālistu veiktā novērojumu izvietojuma spriežot, riesta centrs, visticamāk, atrodas ārpus dabas lieguma teritorijas. Ir nepieciešams veikt atkārotu mikrolieguma teritorijas inventarizāciju un robežu pārskatīšanu, jo šobrīd faktiski novēroto riestojošo medņu novērojumu punkti atrodas arī ārpus mikrolieguma. Medņu riesta vietu aizsardzības nodrošināšanai turpināms līdz šim īstenotais mežizstrādes aizliegums galvenajai cirtei. Dabas lieguma teritorijas ziemeļu daļā, kur atrodas medņu riests, saskaņā ar medņu riesta vietu apsaimniekošanas ekspertu ieteikumiem, veicama riesta kopšana gan dabas lieguma, gan mikrolieguma teritorijās. Precīzi kopšanas apjomi definējami pēc detalizētas riesta vietas izpētes. Jāuzsver, ka šī riesta riestojošo gaiļu novērojumu izvietojums norāda, ka dabas lieguma teritorijā iesniedzas tikai riesta neliela daļa, līdz ar to galvenais uzsvars riesta aizsardzības un traucējuma novēršanas nodrošināšanā būtu liekams uz aizsardzības un apsaimniekošanas pasākumiem mikrolieguma teritorijā, t.sk. vēlama mikrolieguma pārinventarizācija, robežu un ierobežojumu pārskatīšana, atvieglojot riesta kopšanas pasākumu veikšanu.

Medņu populācija Latvijā šobrīd uzrāda skaita samazināšanās tendenci. Tas norādīts vairākos Eiropas līmeņa dokumentos. Sakārņu purva dienvidrietumu malā esošais riests ar vismaz 3 riestojošiem gaiļiem uzskatāms par mūsdienu situācijai vidēji lielu riestu. Kurzemes populācija, kurai pieder arī Sakārņu purva riests, jau ilgu laiku ir izolēta no pārējās Latvijas populācijas, tāpēc veicami visi iespējamie pasākumi riesta aizsardzībai un traucējuma novēršanai.

Dzērves konstatēšana augstajā purvā ir likumsakarīga, un, ņemot vērā sugas augšupejošo skaita tendenci, šim faktam būtiskas vērtības nav. Citu meža sugu novērojumi liecina vien par attiecīgajām sugām piemērotu mežaudžu klātbūtni, taču no purva aizsardzības viedokļa šīm sugām būtiskas ornitoloģiskas vērtības nav.

(2) Sociālekonomiskā vērtība

No ornitoloģiskā viedokļa par dabas lieguma teritoriju pieejams ļoti maz publiskas informācijas. Tajā nav konstatētas lielas retu sugu koncentrācijas, tā ir tālu no apdzīvotām vietām un ceļiem, tāpēc teritorijas sociālekonomiskā vērtība vērtējama kā zema. Tai pašā laikā zemā teritorijas sociālekonomiskā vērtība un no tās izrietošs mazs apmeklētāju daudzums ir labi priekšnoteikumi dabas lieguma galveno ornitoloģisko vērtību zinātniskai izpētei un izmantošanai dabas izglītībā. Pluču tīrelī esošais rubeņu riests ir izcils rubeņu purva riesta paraugs (pretstatā zālāju riestiem), kas ar attiecīgu saskaņojumu izmantojams zinātniskai izpētei un, piemēram, audiovizuālu darbu radīšanai. Savukārt purvā ligzdojošo dzelteno tārtiņu populācija ir lielisks vitālas Kurzemes populācijas paraugs, kas izmantojams, piemēram, salīdzināšanai ar situāciju valsts austrumu daļā, kur suga sastopama ievērojami biežāk.

(3) Ietekmējošie faktori

Būtiski purva ornitofaunu ietekmējoši faktori purva apmeklējuma laikā netika konstatēti. Purvs ir relatīvi liels, vitāls. Ligzdojošajiem putniem tas ir ļoti piemērots bez būtiskām negatīvām izmaiņu tendencēm. Atsevišķās vietās purva perifērijā vērojama tā degradēšanās, kas varētu būt saistīta ar vēsturisko meliorāciju un purva nosusināšanos. Purvā un tā apkārtnē ir jāveic nepieciešamās darbības esošā hidroloģiskā režīma saglabāšanai un degradācijas apturēšanai. Viens no iespējamajiem pasākumiem ir purva noteci veicinošo kontūrgrāvju aizbēršana, galvenokārt purva ziemeļaustrumu stūrī, lai apturētu purva ūdeņu noteci uz naftas vada stīgu, uz kuriem pēc reljefa topoloģijas spriežot, notece notiek. Domājams, ka šis pasākums neskars dabas lieguma teritorijā notiekošo medņu riestu, jo starp riestu un Pluču tīreli ir reljefa paaugstinājums, kas šajā gadījumā uzskatāms par ūdensšķirtni, taču pilnīgi droši par šo iespējams spriest tikai pēc detalizētas hidroloģiskās izpētes. Purva aizaugšana nav pieļaujama, jo tā būtiski veicinās dzeltenajiem tārtiņiem un rubeņiem piemērotu dzīvotņu izzušanu dabas lieguma teritorijā. Tas pagaidām vēl nenozīmē koku izciršanu, domājams, ka šobrīd pietiktu tikai ar hidroloģiskā režīma saglabāšanu, kas apturētu arī mazos apjomos sākušos purva degradēšanos - aizaugšanu.

Pluču tīrelis savas izcilās kvalitātes dēļ uzskatāms par prioritāri monitorējamu attiecībā uz purva degradēšanās procesiem, un negatīvu tendenču konstatēšanas gadījumā, prioritāri veicami pasākumi degradēšanās apturēšanai.

Mežizstrādei pie pašreizējā funkcionālā zonējuma ir salīdzinoši neliela ietekme uz dabas lieguma ornitofaunu un tās dzīvotnēm.

Lai saglabātu mežu teritorijām raksturīgo sugu kompleksu, galvenais nosacījums ir neiejaukšanās dabiskajos meža (aizsargājamo meža biotopu) procesos. Izņēmuma kārtā varētu būt veicami medņu riesta vietu kopšanas darbi, ja tādi būtu nepieciešami.

Medījamo dzīvnieku piebarošana uzskatāma par iejaukšanos dabiskajos procesos, tāpēc būtu aizliegama gan dabas liegumā, gan tā tuvākajā apkārtnē. Trīs no konstatētajām putnu sugām – rubeņi, dzeltenais tārtiņš un mednis ir uz zemes ligzdojošas putnu sugas. Jānorāda, ka mežacūkas un vairākas citas medījamo dzīvnieku sugas ir vieni no galvenajiem rubeņu, medņu un dzeltenā tārtiņa ligzdu postītājiem. Turklāt mežacūkas apdraud vistveidīgo putnu ligzdas un mazuļus, tādēļ dzīvnieku piebarošana dabas lieguma teritorijā ir jāierobežo. Savukārt plēsīgie dzīvnieki - lapsa, jenotsuns – ir ekoloģiski saistītas ar piebarojamajiem dzīvniekiem, un ir galvenie dzelteno tārtiņu ligzdu postītāji. Šī iemesla dēļ būtu

aizliedzama jebkura mākslīga dzīvnieku populāciju palielināšana, t.sk. piebarošana kā viena no izplatītām dzīvnieku populāciju palielināšanas metodēm.

Medņu riesti ir ļoti jutīgi pret cilvēka radītu traucējumu, un pat viens nopietns traucējums var izraisīt riesta pamešanu un riesta vietas izzušanu. Tāpat medņu mazuļi ir ligzdbēgļi, un traucējuma gadījumā, kad mātīte veic darbības traucētāja neitralizēšanai, mazuļi tiek atstāti vieni un ir pakļauti ļoti augstam bojāejas riskam. Šī iemesla dēļ medņu riesta un mazuļu vadāšanas laikā (no 1.marta līdz 31.jūlijam) teritorijā būtu aizliedzami jebkuri publiski pasākumi, jo neapzināti var izraisīt gan riesta, gan mazuļus vadājošas mātītes traucējumu.

Ogošana un sēņošana teritorijā no traucējuma viedokļa ir pieļaujama, jo nav salīdzināms ar skaļu masveida pasākumu.

Medības attiecībā uz traucējuma efektu ir salīdzināmas ar publiskiem pasākumiem. Medību laikā traucējums putniem rodas gan no šaušanas un dzinēju radītajiem trokšņiem, gan arī no cilvēku klātbūtnes kā tādas. Jānorāda, ka dzinējmedības pavasara periodā (no februāra, izņemot vilku, lūšu medības sniega apstākļos) vairs nenotiek. Individuālo medību veikšana nav uzskatāma par būtisku traucējumu, ja, piemēram, to salīdzinām ar ogošanu vai sēņošanu.

Mežsaimnieciskā darbība veicina meža masīva fragmentāciju, negatīvi ietekmējot tās īpaši aizsargājamās putnu sugas, kuru klātbūtnes viens no priekšnoteikumiem ir meža masīva ainava, kā arī masīvā rada pastāvīgu traucējuma fonu. Abi šie apstākļi ir īpaši kritiski mednim un rubenim kā vienām no galvenajām dabas lieguma ornitoloģiskajām vērtībām. Mežsaimnieciskā darbība izmaina mežaudžu struktūru un raksturīgo elementu daudzumu, kas ir konkrēto biotopu pazīmes, un bieži nepieciešamas arī īpaši aizsargājamiem putniem, to dzīvotnēm. Lai mazinātu šīs darbības ietekmi uz dabas lieguma teritoriju, ir nepieciešams pastiprināt dabas lieguma aizsardzības režīmu, lai tā teritorijā nodrošinātu neiejaukšanās režīmu dabiskajos procesos. Kopšanas cirte kā mežaudzi salīdzinoši nedaudz degradējoša pieļaujama nogabalos, kur nav konstatētas īpaši aizsargājamās sugas vai biotopi, un kas neatrodas pret traucējumu jutīgu nogabalu tiešā tuvumā. Tāpat kopšanas cirte atļaujama medņu riesta vietās, kopšanas pasākumu ietvaros atbilstoši ekspertu ieteikumiem. Visos citos gadījumos mežaudzēs nosakāms neiejaukšanās režīms.

Mikroliegumu, kas atrodas dabas lieguma ziemeļrietumu daļā, varētu iekļaut dabas lieguma teritorijā – paplašinot tā esošās robežas. Vienlaikus jānorāda, ka otra mikrolieguma, kas atrodas nedaudz tālāk uz ziemeļrietumiem, saglabāšana ir jāizvērtē, jo medņu riesti meža masīvā parasti nemēdz atrasties tik tuvu, un par „īsto” mikroliegumu uzskatāms tuvāk tīrelim esošais, jo šeit, atbilstoši AS „Latvijas valsts meži” datiem, konstatēts aktīvs riests. Riesta apsaimniekošana veicama atbilstoši izstrādātajām vadlīnijām, ja tā tiek uzskatīta par nepieciešamu. Jānorāda, ka ar esošo zinātnisko informāciju ir nepietiekami, lai šobrīd izvērtētu dabas lieguma un mikroliegumu apvienošanas jautājumu, neveicot detālu mikroliegumu teritoriju ornitoloģisko un meža biotopu izpēti ne tikai dabas liegumā esošajā, bet arī ārpus teritorijas esošajās mikroliegumu un to buferzonu daļās.

Riesta vietu noteikšanai ir izšķiroša nozīme medņu aizsardzībā, jo šie putni ir ļoti konservatīvi un esošās riesta vietas izmanto daudzus gadus desmitus. Ja riests tiek traucēts vai izpostīts, medņi parasti šo teritoriju pamet. Tādēļ ir jāzina medņu riesta vietas un tās jāaizsargā, vai arī jāapsaimnieko, ja riesta teritorija laika gaitā izmainās un kļūst medņiem nepiemērota. To arī paredz AS „Latvijas valsts meži” vadlīnijas meža apsaimniekošanai medņu riestos, kas detalizēti apraksta atļautās, aizliegtās un nepieciešamās darbības, strādājot medņu dzīvotnēs.

Atbilstoši noteiktajam mikroliegumam un teritorijā konstatētajām 8 ES nozīmes putnu sugām, dabas liegumam būtu piešķirams arī īpaši aizsargājamo putnu sugu teritorijas aizsardzības statuss (C tipa statuss, kuru nosaka teritorijām, kas noteiktas īpaši aizsargājamo sugu un īpaši aizsargājamo biotopu aizsardzībai). Statusa maiņas izvērtēšanai dabas aizsardzības plānā ir noteikts apsaimniekošanas pasākums – A.2.1.

12.tabula. Dabas liegumā sastopamo īpaši aizsargājamo putnu sugu saraksts

Latviskais nosaukums	Latīniskais nosaukums	Aizsardzība	Cits statuss	Sugas stāvoklis Latvijā	Populācija				Novērtējums dabas liegumā				Aizsardzības stāvokļa tendence	
					Pastāvīgi	Ligzdo	Ziemo	Uzturas migrācijas laikā	Population	Conservation	Isolation	Global		
Sugas, kas iekļautas Eiropas Padomes Direktīvas 79/409/EEC Par savvaļas putnu aizsardzību pielikumos														
Klinšu ērglis	<i>Aquila chrysaetos</i>	ES, ĪAS1, ML	SG1	+	Nav nekādu norāžu par sugas ligzdošanu teritorijā, sugas regulāra klātbūtne teritorijā ir apšaubāma									
Vakarlēpis	<i>Caprimulgus europaeus</i>	ES, ĪAS1	SG4	X		3-5 pāri								FVx
Melnā dzilna	<i>Dryocopus martius</i>	ES, ĪAS1		-		2-3 pāri			C	B	C	B		FV=
Mazais mušķērājs	<i>Ficedula parva</i>	ES, ĪAS1		+		2-3 pāri			C	B	C	C		FV=
Dzērve	<i>Grus grus</i>	ES, ĪAS1	SG3	0		2-3 pāri								FV+
Dzeltenais tārtiņš	<i>Pluvialis apricaria</i>	ES, ĪAS1	SG3	X		4-6 pāri			C	B	B	B		nav vērtējuma
Rubenis	<i>Tetrao tetrix</i>	ES, ĪAS2	SG3	-		3-20 riestojoši gaiļi			C	B	C	B		nav vērtējuma
Mednis	<i>Tetrao urogallus</i>	ES, ĪAS2, ML	SG3	-		0-2 riestojoši gaiļi								XX
Purva tilbīte	<i>Tringa glareola</i>	ES, ĪAS1		X		1-2 pāri			C	B	B	C		nav vērtējuma

Saīsinājumi:

Aizsardzības stāvokļa novērtējums atbilstoši ziņojumā Eiropas Komisijai (ES ziņojums, 2013) lietotajiem apzīmējumiem

FV: Aizsardzības stāvoklis labvēlīgs (Favourable); **U1:** Aizsardzības stāvoklis nelabvēlīgs-nepietiekams (Unfavourable-Inadequate); **U2:** Aizsardzības stāvoklis nelabvēlīgs-slikti (Unfavourable-Bad); **XX:** Aizsardzības stāvoklis nezināms (Unknown). Apzīmējumi aizsardzības stāvokļa tendencei - + - uzlabojas; - pasliktinās; = - stabils, x - nezināms

SG – aizsardzības kategorija Latvijas Sarkanajā grāmatā

ES – Eiropas Padomes Direktīva 79/409/EEC Par savvaļas putnu aizsardzību. I pielikums. Sugas, kurām jāpiemēro īpaši dzīvotņu aizsardzības pasākumi, lai nodrošinātu to izdzīvošanu un vairošanos savā izplatības areālā.

ĪAS – īpaši aizsargājama suga (MK noteikumi Nr. 396. „Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu”, 14.11.2000., grozījumi 27.07.2004. Cipari 1 un 2 apzīmē 1. vai 2. pielikumu)

ML – sugas aizsardzībai veidojams mikroliegums

2.5.2. Zīdītāji

(1) Dabas aizsardzības vērtība

Dabas lieguma teritorijā zīdītājdzīvnieku faunas izpēte dabas aizsardzības plāna izstrādes ietvaros nav veikta. EMERALD projekta ietvaros teritorija apsekota ar mērķi noskaidrot Biotopu Direktīvas (92/43/EEC) pielikumu sugu sastopamību. 2001.gadā dabas liegumu apsekoja zoologs J.Ozoliņš un konstatēta šādas sugas – bebru *Castor fiber*, Meža caunu *Martes martes*. Eksperts secināja, ka līdzenā reljefa un mazās platības dēļ, teritorija nav piemērota lielo plēsēju dzīvotnēm, kā arī sikspārņu sugu populācijām. Kā galvenos apdraudošos faktorus un traucējus eksperts norādīja – kailcirtes, mežu atjaunošanu un medības.

Teritoriju nepastāvīgi varētu uzturēt vilks *Canis lupus* un Lūsis *Lynx lynx* (Biotopu Direktīvas II pielikums), kas nereti mēdz iekārtot savu midzeni uz purva salīņām. Šādu hipotēze ir pieļaujama analizējot apkārtējās teritorijas mežainumu, mazapdzīvotību (attālumu līdz apdzīvotām vietām), kā arī blakus teritorijās konstatēto sugas klātbūtni. Kopumā, dabas liegumam ir būtiska nozīme ES aizsargājamo zīdītāju sugu aizsardzībai, galvenokārt nozīmīgo mežu masīvu dēļ, kas ir perfekta dzīves vide iepriekšminētajām sugām.

Atbilstoši medijamo dzīvnieku pēdējo gadu uzskaišu datiem (skatīt 13.tabulu), medību kolektīva „Plučī” medību iecirknī, no kura dabas lieguma teritorija aizņem 17%, varētu uzturēt 10 medijamas zīdītājdzīvnieku sugas.

(2) Sociālekonomiskā vērtība

Kā galvenā sociālekonomiskā vērtība ir jānorāda – medības. Šis process ir arī sporta un atpūtas veids. Teritorijā medī viens medību kolektīvs – „Plučī”.

(3) Ietekmējošie faktori

Dzīvnieku teritoriālo un sezonālo izvietojumu galvenokārt ietekmē cilvēku rekreatīvās aktivitātes, t.i., nemiera faktors, ko rada medību aktivitātes. Medības ir atļautas visā dabas liegumā, ievērojot mikroliegumu teritorijās noteiktos medību un medību torņu būvniecības ierobežojumus (no 1.februāra līdz 31.jūlijam), kā arī medijamo dzīvnieku piebarošanas ierobežojumu (no 1.marta līdz 30.jūnijam). Jānorāda, ka medijamo dzīvnieku piebarošana piesaista dzīvniekus no plašākas apkārtnes un var rasties palielināts dzīvnieku blīvums piebarošanas vietās visā piebarošanas periodā. Līdz ar to šo dzīvnieku ietekme uz apkārtni piebarošanas rajonos ievērojami pieaug. Koncentrējoties vienā rajonā lielākā skaitā, kāda viena suga var ievērojami ietekmēt kādu citu. Piemēram, meža cūku palielināts blīvums pavasarī ir nevēlams uz zemes ligzdojošajiem putniem – ligzdas, kas atrodas uz zemes, šādos piebarošanas rajonos tiek izpostītas vairāk, īpašs traucējums tas ir mednim ligzdošanas laikā. Ja piebarošana notiek zālājā, tas degradējoši ietekmē zemsedzi. Tā kā dabas liegumā kā īpaši aizsargājamās dabas teritorijā apsaimniekošanas režīms maksimāli ir vērsts uz visu sugu aizsardzību un biotopu dabisku attīstību, tad šāda cilvēka realizēta darbība ir pretrunā ar dabiskiem procesiem, un uzskatāma kā dabas līdzsvara jaukšana un visā dabas lieguma teritorijā ir nevēlama. Šobrīd dabas lieguma teritorijā – ievest un izgāzt lauksaimniecības un pārtikas produktus nav atļauts saskaņā ar vispārējo noteikumu 18.10.punktu, tāpēc barotavas jānovirza ārpus dabas lieguma robežām.

13.tabula. Medijamo dzīvnieku uzskaites medību kolektīva „Plučī” visā medību iecirkņa platībā

Medību sezona	Aļņi		Staltbrieži		Stirnas		Meža cūkas		Vilki		Lūši		Lapsas		Āpši	
	Uzskaitīts	Nomedīts	Uzskaitīts	Nomedīts	Uzskaitīts	Nomedīts	Uzskaitīts	Nomedīts	Uzskaitīts	Nomedīts	Uzskaitīts	Nomedīts	Uzskaitīts	Nomedīts	Uzskaitīts	Nomedīts
2010./11.	2	0	24	3	18	2	10	4	0	0	0	0	4	2	1	0
2011./12.	2	0	25	5	20	0	10	6	0	0	0	0	4	1	1	0
2012./13.	3	0	26	6	14	0	10	8	0	0	0	0	5	2	1	0
2013./14.	3	0	24	6	14	0	10	8	0	0	0	0	5	2	1	0
2014./15.	3	0	23	5	12	0	7	8	0	0	0	0	4	1	1	0

Medību sezona	Zaķi				Bebri		Jenotsuņi		Caunas				Seski	
	Pelēkie		Baltie		Uzskaitīts	Nomedīts	Uzskaitīts	Nomedīts	Meža		Akmeņu		Uzskaitīts	Nomedīts
	Uzskaitīts	Nomedīts	Uzskaitīts	Nomedīts					Uzskaitīts	Nomedīts	Uzskaitīts	Nomedīts		
2010./11.	3	0	0	0	15	2	5	2	5	2	0	0	0	0
2011./12.	2	0	0	0	14	2	5	3	5	1	0	0	0	0
2012./13.	2	0	0	0	14	3	6	2	5	2	0	0	0	0
2013./14.	2	0	0	0	13	5	5	2	5	2	0	0	0	0
2014./15.	2	0	0	0	13	5	5	1	5	1	0	0	0	0

Datu avots: Valsts meža dienests, 2015

2.5.3. Abinieki un rāpuļi

Informācija par dabas liegumā līdz šim konstatētajām sugām, t.sk. – abinieku un rāpuļu sugām, tika meklēta šādos informācijas avotos:

- dabas datu pārvaldības sistēmā „OZOLS”;
- Natura 2000 standarta datu formā;
- dabas novērojumu portāls Dabasdati.lv <http://www.dabasdati.lv/>;
- Latvijas abinieku un rāpuļu datu bāzē (VSIA „Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs”).

Apkopojot pašreizējo informāciju par dabas lieguma teritoriju, jāsecina, ka par šīs teritorijas abinieku un rāpuļu faunu datu nav. Lai iegūtu vairāk informācijas par teritorijas abinieku un rāpuļu faunu, 2015.gada augustā tika veikta teritorijas apsekošana, īpaši pievēršot uzmanību potenciāli piemērotiem biotopiem.

Teritorijas apsekošana notika, veicot maršruta pārgājienus rāpuļu un abinieku uzskaitēm. Jānorāda, ka teritorijā netika konstatētas īpaši aizsargājamas abinieku un rāpuļu sugas, kas iekļautas Latvijas likumdošanas normatīvajos aktos. Tomēr tika konstatētas biežāk sastopamās sugas, kā arī viena ES nozīmes suga.

(1) Dabas aizsardzības vērtība

Dabas lieguma apsekošanas ietvaros, konstatētas viena abinieku un divas rāpuļu sugas. Parastā varde (*Rana temporaria*) konstatēta tikai dabas lieguma perifērijā esošajos mežos; pļavas ķirzaka (*Zootoca vivipara*) konstatēta dabas lieguma malā esošos nelielos izcirtumos, savukārt glodene (*Anguis fragilis*) sastopama ziemeļu daļā esošo priežu mežu malās. Vairāk par sugu aizsardzības statusu – 14.tabulā.

14.tabula. Retās un aizsargājamās abinieku un rāpuļu sugas dabas lieguma teritorijā

Nr. p.k.	Latviskais nosaukums	Latīniskais nosaukums	Aizsardzība	Sugas sastopamība Latvijā	Sugas kopējais aizsardzības stāvokļa novērtējums ¹
Abinieki					
1.	Parastā varde	<i>Rana temporaria</i>	ES V BK III	Parasta suga	FV
Rāpuļi					
2.	Pļavas ķirzaka	<i>Zootoca vivipara</i>		Parasta suga	
3.	Glodene	<i>Anguis fragilis</i>		Parasta suga	

¹ – pēc ES ziņojums, 2013

Saīsinājumi:

ES – Eiropas Padomes direktīva 92/43/EEC (21.05.1992) Par dabisko biotopu, savvaļas floras un faunas aizsardzību. IV pielikums - kopienā nozīmīgas dzīvnieku un augu sugas, kam vajadzīga stingra aizsardzība, V pielikums - kopienā nozīmīgas dzīvnieku un augu sugas, kuru īpatņu ieguvei savvaļā un izmantošanai var piemērot apsaimniekošanas pasākumus.

BK – Bernes konvencija, 16.09.1979. II pielikums - īpaši aizsargājamo dzīvnieku sugas, III pielikums - aizsargājamās dzīvnieku sugas. Ziņojums Eiropas Komisijai par biotopu (dzīvotņu) un sugu aizsardzības stāvokli Latvijā. Novērtējums par 2007.-2012. gada periodu.

FV - aizsardzības stāvoklis labvēlīgs (Favourable), U1 - aizsardzības stāvoklis nelabvēlīgs-nepietiekams (Unfavourable-Inadequate), + uzlabojas, - pasliktinās, = stabils, x nezināms

Visas dabas lieguma teritorijā konstatētas sugas ir Latvijā parastas sugas. Parastā varde (*Rana temporaria*)

sastopama visā dabas lieguma teritorijā, tā apdzīvo dažāda tipa, pārsvarā mitrus mežus. Glodene ir samērā reta suga, kas varētu būt sastopama visā dabas lieguma teritorijā. Raksturīgas dzīvesvietas ir mežmalu un skraji sausu priežu meža biotopi. Pļavas ķirzaka (*Zootoca vivipara*) sastopama visā dabas lieguma teritorijā meža izcirtumos, mežmalās, stigās, ūdenstilpņu krastos.

Retas un īpaši aizsargājamas abinieku un rāpuļu sugas netika konstatētas. Sastopama viena abinieku suga, kas ir iekļautas Biotopu direktīvas V pielikumā. Saskaņā ar Eiropas Komisijai sniegto novērtējumu, šai sugai Latvijā ir labvēlīgs (Favourable – FV) aizsardzības stāvoklis.

Skaita izmaiņu tendences novērtēt nav iespējams, jo trūkst datu par līdzšinējo sugu stāvokli. Zemāk sniegta informācija par Biotopu direktīvas pielikumā iekļautās sugas populāciju lielumu (tikai pieaugušie, vairoties spējīgie dzīvnieki) un sugu dzīvotņu platību pielietojot eksperta novērtējumu.

15.tabula. Direktīvu pielikumos iekļauto sugu populāciju lielums un sugu dzīvotņu platība

Nr . p. k.	Sugas nosaukums (latviski un latīniski)	Sugas populācijas lielums teritorijā	Teritorijā esošās sugas populācijas attiecība (%) pret sugas populāciju Natura 2000 teritorijās Latvijā kopumā	Teritorijā esošās sugas populācijas attiecība (%) pret sugas populāciju valstī	Sugas dzīvotnes platība (ha)	Sugas dzīvotnes platības attiecība (%) pret sugas dzīvotnes platību Natura 2000 teritorijās Latvijā kopumā	Sugas dzīvotnes platības attiecība (%) pret sugas dzīvotnes platību valstī
1.	Parastā varde (<i>Rana temporaria</i>)	<100	Nav datu	<0.1	10-20	Nav datu	<0.1

(2) Sociālekonomiskā vērtība

Sociālekonomiskā vērtība nav nosakāma, tomēr abinieki un rāpuļi ir būtiska dabisko un antropogēni ietekmētu ekosistēmu sastāvdaļa.

(3) Ietekmējošie faktori

Nav konstatēti būtiski antropogēni faktori, kas negatīvi ietekmētu abinieku un rāpuļu faunu.

Pašlaik nav nepieciešami konkrēti abinieku aizsardzības pasākumi, jo mitrāju un mežu platības dabas lieguma teritorijā ir pietiekoši lielas. Nepieciešams šīs teritorijas saglabāt pašreizējā veidā, ar dažāda izmēra ūdenstilpēm un mitrājiem.

2.5.5. Bezmugurkaulnieki

(1) Dabas aizsardzības vērtība

Dati par dabas lieguma teritorijā sastopamajām reto un aizsargājamo bezmugurkaulnieku sugām apkopoti, balstoties uz pieejamo informāciju Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centra (bijušajā) Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju datubāzē, Dabas aizsardzības pārvaldes dabas datu pārvaldības sistēmā „OZOLS”, Natura2000 datubāzē (<http://natura2000.eea.europa.eu>), kā arī publicētajā literatūrā pieejamo informāciju. Dabas lieguma teritoriju dabas aizsardzības plāna izstrādes ietvaros bezmugurkaulnieku eksperts apsekojis 3 dienas – 19.04.2015. (bezlapu periods), 22.07.2015. un 18.08.2015., kā arī eksperts izmantojis savus ilggadējos pētījumu datus.

Dabas lieguma teritorijā kopumā konstatētas 2 Latvijā īpaši aizsargājamā bezmugurkaulnieku sugas – Lielā krāšņvabole *Chalcophora mariana* un Kuprainā celmmuša *Laphria gibbosa*. Lielā krāšņvabole ir uzskatāma par dabisko meža biotopu speciālistu sugu, kā arī dabisko meža biotopu indikatorsugu.

Teritorijā konstatēta vēl viena vērtīga bezmugurkaulnieku suga Dzeltenā laupītājmuša *Laphria flava*, kas arī iekļauta Latvijas Sarkanajā Grāmatā 4.kategorijā, un Partenopes dižspāre *Anax parthenope*, kas arī ir reta suga tomēr tai nav piemērojams neviens aizsardzības statuss.

(2) Īpaši aizsargājamo bezmugurkaulnieku sugu un tām nozīmīgāko biotopu novērtējums

Publicētajos materiālos nav atrodami dati par dabas liegumā teritorijā konstatētajām bezmugurkaulnieku sugām. Atsevišķas ziņas par dabas lieguma teritorijā sastopamajām aizsargājamām bezmugurkaulnieku sugām atrodamas EMERALD projekta npublicētajos materiālos.

Emerald projekta laikā dabas liegums tika apsekots 21.06.2002. Apsekošanas reizē konstatēts, ka: „Teritorija ir maznozīmīga bezmugurkaulnieku aizsardzībai, nav ūdenstilpju – nav spāru”. Šis apgalvojums attiecināms tikai uz ES Biotopu direktīvas, ne Latvijā aizsargājamām sugām. Tāpat atzīmēts, ka varētu novērot no Abavas upes ielidojošās spāres. Ņemot vērā teritorijas izolētību un attālumu no pētījumu centriem, pētnieki to nav apmeklējuši un publicētu datu par aizsargājamām sugām un bezmugurkaulnieku faunu kopumā – nav. Apsekošanas reizē tika konstatēta tikai viena suga – kuprainā celmmuša *Laphria gibbosa*.

Pavasārī (20.04.2015. – bezlapu periodā), tika koncentrēta uzmanība uz saproksilofāgiem – potenciāli saistītiem ar atmirušas priedes koksnī. Teritorijā potenciāli iespējams konstatēt Šneidera mizmīli *Boros schneideri*, skujkoku dižkoksngrauzi *Tragosoma deparium*, lielo dižkoksngrauzi *Ergates faber* (meža kartētāji tos atrada), kurpaino celmmušu *Laphria gibbosa*, lielo krāšņvaboli *Chalcophora mariana*. Visi minētie kukaiņi apdzīvo galvenokārt vecus priežu mežus sausās un saulainās vietās, piedevām priedēm jābūt ar lielām dimensijām. Tāpēc galvenā vērība tika veltīta priežu mežiem. Sausus priežu mežus apdzīvo arī Mannerheima īsspārnis *Oxyporus mannerheimii*, kurš atrodams vecās bekās, tāpēc visas novērotās bekas tika pārbaudītas. Bioloģiskās daudzveidības monitoringa metodikas netika izmantotas, jo nebija datu par ES nozīmes sugu klātbūtni teritorijā, kā arī dabas liegumā nav pļavu biotopu, ūdensteču un lielāku ūdenstilpju.

16.tabula. Dabas lieguma teritorijā konstatētās Latvijā aizsargājamās un citādi vērtīgās bezmugurkaulnieku sugas un to aizsardzības statuss

Nr. p.k.	Latviskais nosaukums	Latīniskais nosaukums	Aizsardzības statuss	Cits statuss	Sugas stāvoklis Latvijā*
1.	Lielā krāšņvabole	<i>Chalcophora mariana</i> (L.)	ĪAS (1)	SG (4), MAB (BSS)	Samērā parasta suga. Izklaidus sastopama visā Latvijas teritorijā
2.	Kuprainā celmmuša	<i>Laphria gibbosa</i>	ĪAS (1)	SG (1)	Samērā parasta suga. Izklaidus sastopama visā Latvijas teritorijā
3.	Dzeltenā laupitājmuša	<i>Laphria flava</i> L.		SG (4)	Samērā parasta suga. Izklaidus sastopama visā Latvijas teritorijā
4.	Partenopes dižspāre	<i>Anax parthenope</i>			Reta suga, kam šobrīd nav piemērojams nekāds aizsardzības statuss

SG - Latvijas Sarkanā grāmata (Spuris 1998). LSG tiek lietotas sekojošas apdraudēto sugu kategorijas, kas atbilst vecajām IUCN kategorijām: **1.** kategorija - izzūdošās sugas; **2.** kategorija - sarūkošās sugas; **3.** kategorija - retās sugas; **4.** kategorija - maz pazīstamās sugas.

ĪAS – īpaši aizsargājama suga, 1.pielikums (īpaši aizsargājamas sugas) vai 2. pielikums (ierobežoti izmantojamas īpaši aizsargājamas sugas) MK 2000.gada 14.novembra noteikumiem Nr.396 „Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu”

MAB - Mežaudžu atslēgas biotopu (MAB) (= dabisku meža biotopu) sugas (Lārmanis u.c. 2000).

BSS - Biotopu speciālistu suga, kuras pastāvēšana ir atkarīga no noteikta biotopa. Tā ir apdraudēta suga, kuras pastāvēšana ir atkarīga no ļoti specifiskiem (mežaudžu atslēgas) biotopiem un kuras izzudīs, ja šie biotopi tiks apsaimniekoti sugu pastāvēšanai nepiemērotā veidā, **IS** - Indicatorsuga, kam ir samērā augstas prasības pret dzīves vidi, bet ne tik augstas kā biotopu speciālistu sugām.

Kopumā pēc novērojumiem teritorijas fauna atbilst tipiskai priežu mežu un augsto purvu faunai. Dabas liegumā konstatētas divas Latvijā īpaši aizsargājamas sugas – lielā krāšņvabole un Kuprainā celmmuša. Sugas šajā teritorijā ir reti sastopamas, un to populāciju blīvums ir zems. Abām sugām ir nepieciešamas lielu dimensiju atmirušas priedes, kādas var atrast tikai purva perifērijā uz pauguriem. 297.meža kvartāla 14. un 17.nogabali ir visperspektīvākie. Sugas populācija, iespējams, ir mazskaitlīga un stabila, jo biotopi ir stabili. Sugu skaits varētu palielināties dabisku lielu traucējumu, piemēram, vējgāze, ugunsgrēks, ietekmē, kad būtu pieejama piemērota atmirusi koksne.

No citām nozīmīgām sugām (LSG) purva perifērijā konstatēta dzeltenā celmmuša *Laphria flava*, skrejvabole *Agonum ericeti* un lapgrauzis *Lochmaea suturalis*, kuras ir augsto purvu speciālistu sugas un

liecina par purva vispārējo dabiskumu. Purva D daļā, sakarā ar ūdens līmeņa celšanos ir ievērojamas platības ar atmirušām priedēm. Biotops labvēlīgs saproksilofāģiem, taču aizsargājamas sugas netika konstatētas. Daudzām atmirušām priedēm tika novērota melnā sēne *Aureobasidium sp.*, taču no sēnes atkarīgais Šneidera mizmīlis netika konstatēts. Kopumā priežu mežos ir maz kritalu.

Purva lāmas ir ar ierobežotu platību, izolētas no citiem ūdeņu biotopiem, un tāpēc to ūdens bezmugurkaulnieku fauna ir nabadzīga. Konstatēta reta spāru suga – Partenopes dižspāre *Anax parthenope*, taču netika atrastas neviena no aizsargājamo purvuspāru *Leucorrhinia spp.* sugām.

(2) Sociālekonomiskā vērtība

Dabas lieguma teritorijā sastopamajām bezmugurkaulnieku sugām nav tiešas sociālekonomiskās vērtības, taču tām ir liela nozīme ekosistēmas labvēlīga stāvokļa un līdz ar to ekosistēmu pakalpojumu nodrošināšanai.

(3) Īpaši aizsargājamās bezmugurkaulnieku sugas ietekmējošie faktori un aizsardzības pasākumi

Dabas lieguma bezmugurkaulnieku sugu daudzveidību, negatīvi ietekmē galvenokārt intensīva mežsaimniecība. Tāpēc vecāko mežaudžu un kritalu saglabāšana ir šo sugu eksistences pamats. Cilvēku rekreācija (ogošana, sēņošana, medības) bezmugurkaulnieku sugu stāvokli būtiski neietekmē. Šī iemesla dēļ, nav izvirzāmi priekšlikumi sugu un to biotopu aizsardzībai. Kopumā nepieciešams saglabāt mežsaimnieciskās darbības aizliegumu vecākajās mežaudzēs, ļaujot tajās noritēt dabiskajiem procesiem.

2.6. TERITORIJU IETEKMĒJOŠIE FAKTORI UN PROBLĒMAS

17.tabula

Dabas vērtības	Sociālekonomiskās vērtības	Vērtību pretnostatījums un ietekmējošie faktori
Meža biotopi (kopējā platība – 235,73 ha), kas atbilst vecu vai dabisku boreālo, purvaino mežu biotopiem un nedaudz staignāju mežiem – nozīmīga meža ekosistēmas daļa un ainavas elements; aizsargājama sugu dzīvotne. Tipisku, retu un aizsargājamu augu, sēņu, sūnu un bezmugurkaulnieku sugu dzīvotne	Koksnes resursi, ogu un sēņu resursi, medības	(-) Vēsturiskā meliorācija (lokāli) (+) Aizsargājamās teritorijas statuss (-) Vēsturiskās mežsaimnieciskās darbības un mežu nosusināšanas degradēti biotopi (-) Mežsaimnieciskā darbība tiešā dabas lieguma tuvumā vairošanās periodā (traucējums)
ES aizsargājami purva biotopi 329 ha platībā. Putnu barošanās, ligzdošanas un migrējošo putnu uzturēšanās vietas. Dzīvotne tipiskām, retām un īpaši aizsargājamām sugām	Vizuāli augstvērtīgas ainavas būtiska sastāvdaļa Ogošana Medības Zinātniskās izpētes un izziņas vērtība. Pluču purva komplekss kā ūdensšķirtne un ūdens resursu uzkrāšanās vieta Kūdras resursi	(-) Meliorācija (lokāli) (+) Atrašanās grūti piekļūstamā vietā (+) Aizsargājamās teritorijas statuss (-) Medības, ogošana (īpaši pavasarī)
Aizsargājamas putnu sugas, teritorija kā putnu sugu dzīves telpa	Putnu vērošanas, izziņas un informācijas avots par bioloģisko putnu sugu daudzveidību Latvijā un Eiropā	(-) Meliorācija (netieši, jo veicina purvu aizaugšanu) (+) Atrašanās grūti piekļūstamā vietā (+) Aizsargājamās teritorijas statuss (-) Medības, ogošana (īpaši pavasarī)
Aizsargājamās vaskulāro augu, sūnu un ķērpju, sēņu sugas, kurām mežos ir optimāla vai vienīgā iespējamā dzīvotne	Retās sugas kā izziņas un informācijas avots par bioloģisko daudzveidību Latvijā un Eiropā	Mežu izmantošana mežsaimniecībā ietekmē sugu augtēnes. Ilgtermiņā daļu sugām piemērotās dzīvotnes apdraud konkrētu apsaimniekošanas pasākumu nerealizēšana
Aizsargājamās bezmugurkaulnieku, rāpuļu, abinieku sugas, kas saistītas ar meža biotopiem	Aizsargājamās sugas ir dabiska meža ainavas un ekosistēmas daļa	Mežsaimnieciskā darbība negatīvi ietekmē mežos dzīvojošās sugas; kritalu izvākšana samazina bezmugurkaulnieku sugām piemērotās dzīvotnes

III TERITORIJAS APSAIMNIEKOŠANA

Izvirzot teritorijas apsaimniekošanas mērķi turpmākajam divpadsmit gadu periodam un nosakot konkrētus darba uzdevumus un veicamos pasākumus, tika ņemts vērā teritorijas pašreizējais stāvoklis, pastāvošie draudi teritorijai raksturīgas bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai un citi faktori.

Būtiskākie apsaimniekošanas pasākumi, kas nepieciešami teritorijā, ir vispārējā hidroloģiskā režīma atjaunošana dabiskajā stāvoklī un medņu riesta kopšanas pasākumi.

Teritorijā nav nepieciešams attīstīt tūrisma un rekreācijas infrastruktūru, jo tā nav piemērota dabas tūrisma aktivitāšu veicināšanai.

Apsaimniekošanas pasākumu karti skatīt 24.attēlā un 18.tabulā.

3.1. DABAS LIEGUMA APSAIMNIEKOŠANAS ILGTERMIŅA UN ĪSTERMIŅA MĒRĶI

Ilgtermiņa mērķis

Dabas lieguma teritorijas apsaimniekošanas ilgtermiņa mērķis ir saglabāt dabas lieguma bioloģisko daudzveidību, uzlabojot purvu un meža biotopu kvalitāti, kā arī veicinot daudzveidīgo putnu faunas, medņu riesta vietu un citu dzīvotņu saglabāšanas ilglaicību.

Īstermiņa mērķi

Šajā nodaļā ir uzskaitīti īstermiņa mērķi turpmākajiem 12 gadiem, kurus vēlams sasniegt dabas aizsardzības plāna darbības laikā un kas kalpo kā nosacījums, lai sasniegtu ideālos teritorijas apsaimniekošanas mērķus vai tuvotos to sasniegšanai.

1. **Veikt purva hidroloģiskā režīma atjaunošanas pasākumus, lai uzlabotu purva biotopu kvalitāti 93,19 ha platībā.** Mērķis ir sasniedzams, veicot dabas lieguma hidroloģiskā režīma izpēti un izstrādājot, apstiprinot hidrotehnisko būvju projektu (A.3.1.), vienlaikus uzsākot hidroloģisko monitoringu (D.2.1.). Pēc hidrotehnisko būvju projekta izstrādes un apstiprināšanas, veicami purva hidroloģiskā režīma atjaunošanas darbi dabā (B.1.1.). Pēc purva hidroloģiskā režīma atjaunošanas darbiem dabā, turpināms hidroloģiskais monitoringa (D.2.1.), lai izvērtētu veiktā pasākuma efektivitāti (salīdzinot situāciju pirms un pēc pasākuma B.1.1. realizācijas) un ietekmi uz apkārtējo teritoriju nākotnē.
2. **Novērst meža biotopu fragmentāciju – sabalansējot dabas aizsardzības prasības un mērķtiecīgu biotopu apsaimniekošanu, panākt dabas lieguma meža masīva šobrīd salīdzinoši mazvērtīgo daļu pakāpenisku pielīdzināšanos vērtīgajiem biotopiem.** Mērķis daļēji var tikt sasniegts, apstiprinot IAIN projektu (A.4.1.), kurā noteikti mežsaimnieciskās darbības ierobežojumi, kas nākotnē mazinās meža biotopu fragmentāciju. IAIN projektā noteikti ierobežojumi, kas nodrošinās mežsaimnieciskās darbības neiejaukšanos ES nozīmes biotopos, (B.2.1.), tajā skaitā ierobežos kopšanas cirti slapjajos meža tipos (B.3.1.).
3. **Veicināt medņu riesta vietu un dzīvotņu saglabāšanas ilglaicību un to atjaunošanu labvēlīgā aizsardzības stāvoklī.** Mērķis sasniedzams pēc IAIN projekta apstiprināšanas (A.4.1.), kurā noteikti medņu riesta vietu aizsardzības un apsaimniekošanas prasības, kā arī nodrošinot neiejaukšanos meža nogabalos (B.2.1.). Nosakot dabas liegumam C tipa teritorijas statusu (A.2.1.), tiks pastiprināta reto putnu sugu juridiskā aizsardzība. Savukārt, veicot medņu riestu vietu kopšanas pasākumus (B.4.1.), tiks veicināta medņu riesta vietu un dzīvotņu saglabāšanas ilglaicība.
4. **Nodrošināt labvēlīgus apstākļus ES nozīmes aizsargājamo biotopu pastāvēšanai un attīstībai.** Mērķis sasniedzams, realizējot visus apsaimniekošanas pasākumus. Būtiski ir veikt ornitoloģisko (D.5.1.) un biotopu izpēti (D.6.1.) gan dabas liegumā nenokartētajās, gan tam pieguļošajā teritorijā, lai maksimāli nodrošinātu šī mērķa sasniegšanu.
5. **Nodrošināt labvēlīgu aizsardzības statusu aizsargājamo un tipisko augu un dzīvnieku sugu populācijām, vienlaikus ļaujot teritoriju izmantot rekreācijai (galvenokārt medībām, ogošanai,**

sēņošanai), ciktāl tas nav pretrunā ar dabas aizsardzības mērķiem. Mērķis sasniezams pēc IAIN projekta apstiprināšanas (A.4.1.), kurā noteikti medņu riesta vietu apmeklēšanas, rekreāciju (medības, ogošana) ierobežojoši nosacījumi, kā arī citām sugām nepieciešamās aizsardzības un apsaimniekošanas prasības. Nodrošinot īpaši aizsargājamo biotopu aizsardzību (A.4.1.;B.1.1.-B.6.1.), tiks nodrošināta tajos esošo tipisko augu un dzīvnieku sugu populāciju aizsardzība.

Plānošanas periodā galvenie īstermiņa mērķi tiek sadalīti šādās grupās:

A. Administratīvie un organizatoriskie mērķi:

A.1. Dabas lieguma robežu precizēšana un IAIN noteikumu apstiprināšana;

B. Dabas vērtību aizsardzība un apsaimniekošanas mērķi:

B.1. Purvu biotopu aizsardzība un kvalitātes uzlabošana;

B.2. Mežu biotopu aizsardzība un kvalitātes uzlabošana;

B.3. Aizsargājamām sugām labvēlīga aizsardzības stāvokļa nodrošināšana;

C. Sabiedrības informēšana un izglītošanas mērķi:

C.1. Sabiedrības informēšana par biotopu un sugu grupu apsaimniekošanas pasākumiem;

D. Izpēte un monitorings

D.1. Apsaimniekošanas pasākumu efektivitātes monitorings;

D.2 Hidroloģiskais monitorings;

D.3. Mežu un purvu biotopu monitorings (iekļaujoties *Natura 2000* monitoringa tīklā);

D.4. Reto un aizsargājamo sugu monitorings un izpēte.

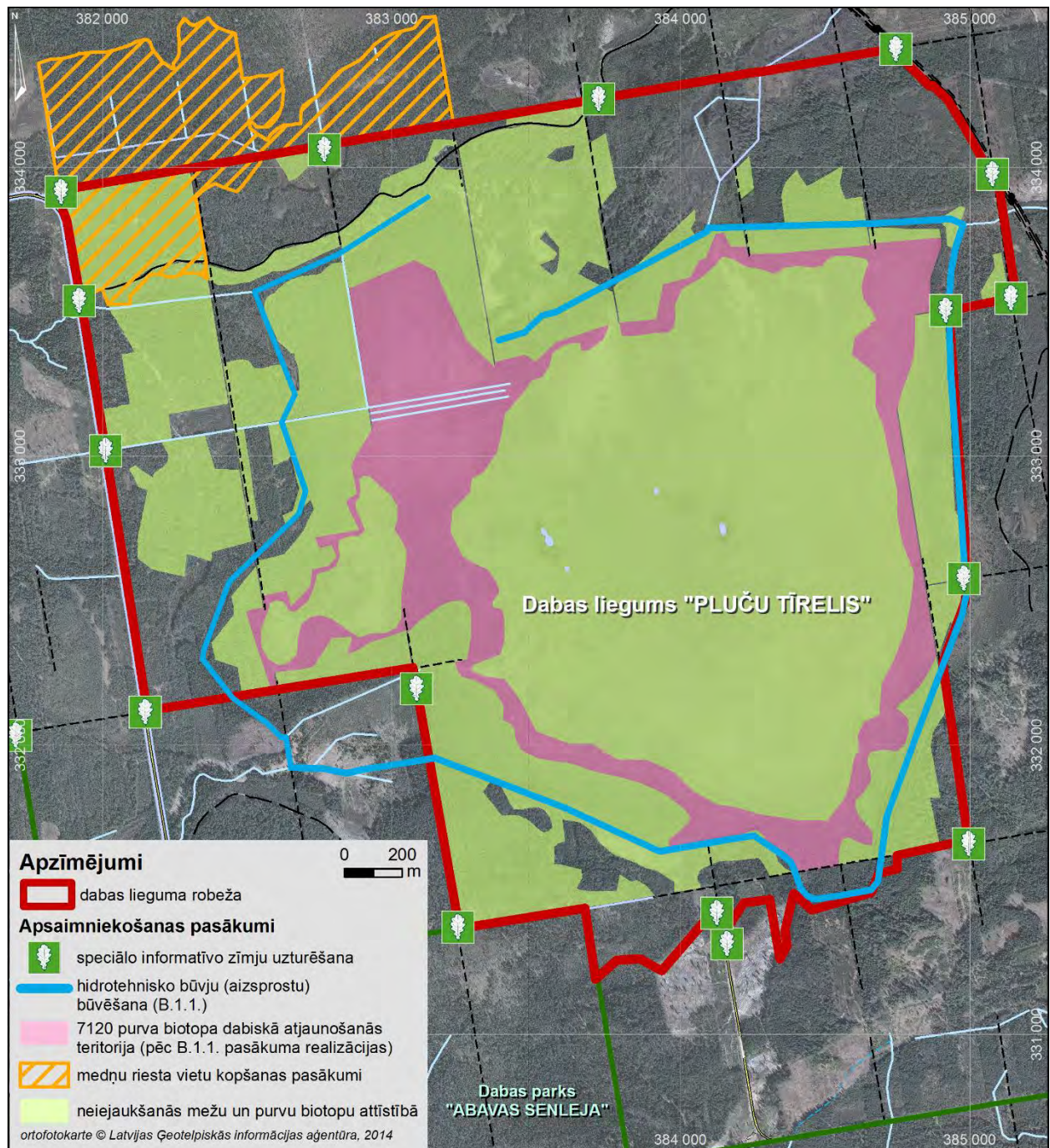
3.2. TERITORIJAS APSAIMNIEKOŠANAS PASĀKUMU APRAKSTS

18.tabula Apsaimniekošanas pasākumi dabas lieguma teritorijā

Nr. p.k.	Mērķis	Pasākums	Prioritāte, izpildes termiņš	Iespējamais finansētājs	Iespējamais izpildītājs	Iespējamās izmaksas	Izpildes rādītāji
A – Administratīvie un organizatoriskie pasākumi							
A.1.1	A.1.	Dabas lieguma robežas precizēšana vietās, kur tā šobrīd ir neprecīzi noteikta	II, 2020.gads	VARAM	VARAM	Administratīvie izdevumi	Koriģēta un apstiprināta dabas lieguma robeža un robežas precizētas atbildīgajos līmeņos un attiecīgajās datu bāzēs, pieejamas dabas datu pārvaldības sistēmā OZOLS
A.2.1	A.1. B.3.	Veikt izmaiņas likumdošanā, nosakot dabas liegumam C tipa teritorijas statusu, jo teritorijā konstatēts augsts ES nozīmes putnu sugu blīvums	II, 2020. gads	VARAM	VARAM	Administratīvie izdevumi	Likumdošanā noteikts atbilstošs teritorijas statuss
A.3.1	B.1.; B.2.	Hidroloģiskā režīma izpēte un hidrotehnisko būvju projekta izstrādāšana un saskaņošana	I, II 2016.- 2018.gads	Projektu finansējums	DAP, NVO	Precīzi nav nosakāmas	Veikta hidroloģiskā režīma izpēte. Izstrādāts hidrotehnisko būvju projekts, veikta tā ekspertīze, izvēlētas aizsprostojumu vietas un veidi
A.4.1.	A.1.	Individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu apstiprināšana un iestrāde (attēlošana) Ventspils novada teritorijas plānojumā	I, II 2016.- 2018.gads	VARAM, pašvaldība	DAP, VARAM	Administratīvās izmaksas	Apstiprināti individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi. Ventspils novada teritorijas plānojumā attēlotas dabas lieguma robežas. Apstiprinātie noteikumi nodrošinās neiejaukšanos ES nozīmes īpaši aizsargājamajos biotopos, kā arī citas nepieciešamās aizsardzības prasības.
A.5.1.	A.1.; B.3.	Dabas lieguma un dabas parka „Abavas senleja” teritoriju apvienošanas izvērtējums	I, II 2016.- 2018.gads	VARAM, pašvaldība	DAP, VARAM	Administratīvās izmaksas	Pieņemts lēmums par abu teritoriju apvienošanu vai saglabāšanu esošajā aizsardzības statusā
B – Dabas vērtību aizsardzība un apsaimniekošana							
B.1.1.	B.1.; B.2.; B.3.	Purva hidroloģiskā režīma atjaunošana – hidrotehnisko konstrukciju (aizsprostu) būvēšana	I, II 2018.- 2020.gads	Projektu finansējums	DAP, NVO	Precīzi nav nosakāmas	Tiek atjaunots optimāls hidroloģiskais režīms, nodrošinot purvu biotopu

							kvalitātes saglabāšanos. uz Seržu valka izbūvēts aizsprosts; - meliorācijas grāvju ietekme neitralizēta apm. 8 ha purva platības (rezultātā šeit palielinājies sfagnu segums, samazinājies apaugums ar priedi)
B.2.1.	B.2.; B.3	Neiejaukšanās meža nogabalos, kuros konstatēti ES nozīmes biotopi un/vai nodibināti mikroliegumi putnu aizsardzībai	I, visu laiku	LVM	LVM	Negūtie ienākumi no mežsaimniecības	Vismaz 235 ha meža biotopu ir ar labu vai izcilu kvalitāti, kopumā tiek nodrošināta neiejaukšanās 471,52 ha lielā biotopu platībā. Meža nogabali, kuros nodibināti mikroliegumi putnu aizsardzībai, attīstās dabiski bez traucējumiem, bez mežsaimnieciskās darbības iejaukšanās. (izņemot riesta vietu kopšana). Tiek nodrošināta neiejaukšanās vecākajās mežaudzēs un ES nozīmes biotops, kuri ir piemēroti reto sugu dzīvotnēm
B.3.1.	B.2.	Kopšanas ciršu veikšana, ievērojot papildus nosacījumus	I, visu laiku	LVM	LVM		Tiek nodrošināta neiejaukšanās slapjo meža augšanas apstākļu tipa mežaudzēs, kā arī noris saudzīga kopšanas ciršu realizācija sauso meža augšanas apstākļu tipa mežaudzēs
B.4.1.	B.3.	Medņu riesta vietu kopšanas pasākumi medņu riesta aizsardzībai izveidotās vietās un LVM izdalītā riesta poligona robežās atbilstoši speciālistu ieteikumiem	I, visā plāna darbības periodā	DAP	DAP,LOB	Precīzi nav nosakāmas	Medņu riesta vietas uzturētas labā kvalitātē, riestojošo gaiļu skaits nesamazinās vai palielinās
C – Sabiedrības informēšana un izglītošana							
C.1.1	C.1.	Dabas lieguma speciālo informatīvo zīmju uzturēšana	I, visā plāna darbības periodā	DAP	DAP	Precīzi nav nosakāmas	Dabas lieguma robeža skaidri apzīmēta dabā
D – Izpēte un monitorings							
D.1.1.	D.1.	Apsaimniekošanas pasākumu efektivitātes monitorings	I, pēc galveno apsaimniekošan	NVO, projektu finansējums,	DAP, NVO, zinātniskās institūcijas	Precīzi nav nosakāmas	Uzsākts un ilgtermiņā turpināts monitorings

			as pasākumu veikšanas	zinātniskās institūcijas			
D.2.1.	D.2.	Hidroloģiskais monitorings	pēc purvu biotopu atjaunošana pasākuma	NVO, projektu finansējums, zinātniskās institūcijas	DAP, NVO, zinātniskās institūcijas	Precīzi nav nosakāmas	Nodrošināts monitorings - pieejama informācija par hidroloģisko režimu purvā
D.3.1	D.3.	Mežu un purvu biotopu monitorings, (iekļaujoties NATURA-2000 monitoringa tīklā)	I, visā plāna darbības periodā	NVO, projektu finansējums, zinātniskās institūcijas	DAP, NVO, zinātniskās institūcijas	Precīzi nav nosakāmas	Nodrošināts monitorings : - pieejama informācija par purvu biotopu attīstību; - atbilstoši monitoringa rezultātiem sagatavoti priekšlikumi; apsaimniekošanas un aizsardzības pasākumu korekcijai
D.4.1	D.4.	Regulāra monitoringa nodrošināšana Putnu Direktīvas I pielikuma sugām, prioritāri mednim un rubeņiem	I, visā plāna darbības periodā	DAP	DAP, LOB	Precīzi nav nosakāmas	legūta kvalitatīva, salīdzināma informācija par putnu sugu populāciju stāvokli (tajā skaitā par medņiem un rubeņiem), kas izmantojama turpmākai sugu aizsardzības pasākumu plānošanai
D.5.1.	B.3.	Abavas labā krasta ornitoloģiskā izpēte ar mērķi noteikt teritorijas ornitoloģisko vērtību un izvērtēt nepieciešamību veikt dabas lieguma robežu paplašinājumu	I, visā plāna darbības periodā	DAP	DAP, LOB	Precīzi nav nosakāmas	Izvērtēta dabas liegumam blakus esošā teritorija no ornitoloģiskā viedokļa, prioritārās dabas lieguma tuvumā esošās teritorijas. Atbilstoši rezultātiem veikts dabas lieguma robežu paplašinājums, prioritāri pievienojot mikrolieguma teritorijas daļu, kas atrodas ārpus dabas lieguma teritorijas
D.6.1.	B.1. B.2.	Biotopu kartēšana pēc jaunākās metodikas teritorijās, kas nav kartētas 2015.gadā	I, visā plāna darbības periodā	DAP	DAP	Precīzi nav nosakāmas	Veikts 100% dabas lieguma kartējums pēc jaunākās metodikas

24.attēls. Apsaimniekošanas pasākumi dabas lieguma teritorijā

Avots: SIA „METRUM”, 2015

Pārskatu par plānoto biotopu apsaimniekošanas pasākumu apjomiem (tikai Eiropas Savienības nozīmes biotopos) skatīt 19.tabulā.

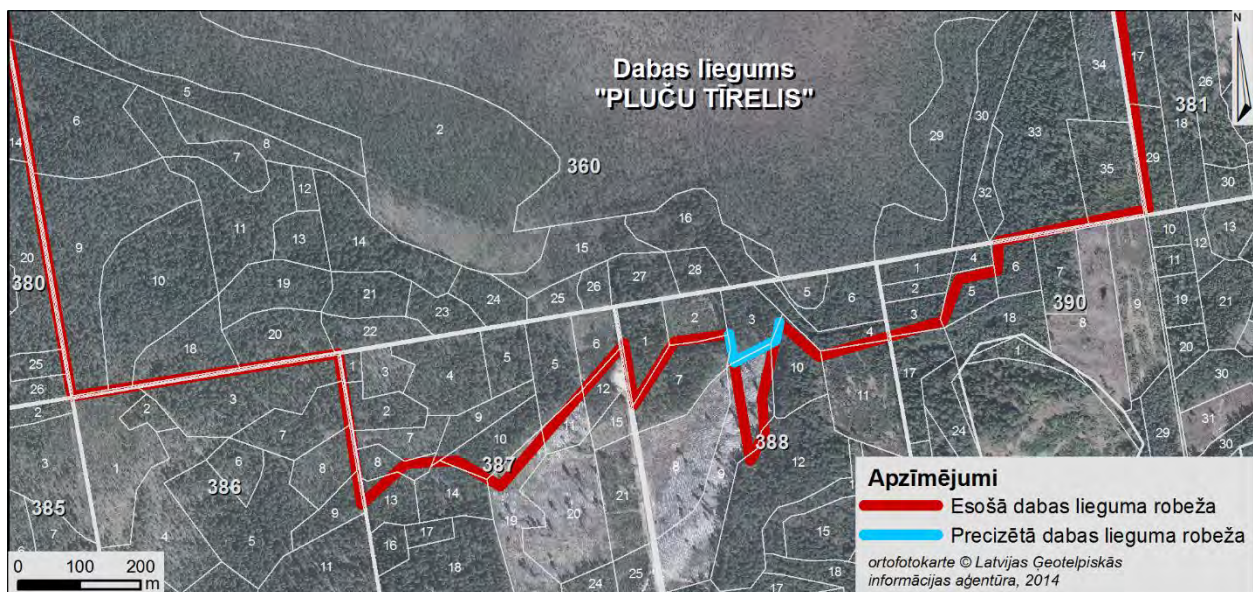
19.tabula. Pārskats par plānoto biotopu apsaimniekošanas pasākumu apjomiem (tikai ES nozīmes biotopos)

ES nozīmes aizsargājamā Jāprecizē ciparibiotopa kods	Kopējā platība (ha)	Platība labā stāvoklī (ha)	Platības nelabvēlīgā stāvoklī (ha)	Platības bez iejaukšanās (ha)	Plānotie apsaimniekošanas pasākumi*
					Hidroloģiskā režīma atjaunošana (ha)
3160	0,13	0,13	-	0,13	-
7110*	235,13	235,13	-	235,13	-
7120	93,19	-	93,19	-	93,19
7140	0,66	0,66	-	0,66	-
9010*	79,93	73,95	5,98	79,93	-
9080*	0,64	-	0,64	0,64	-
91D0*	155,17	152,69	2,48	155,17	-
Kopā	564,85	462,56	102,29	471,66	93,19

Administratīvie un organizatoriskie pasākumi

A.1.1. Dabas lieguma robežas precizēšana vietās, kur tā šobrīd ir neprecīzi noteikta

Nepieciešams veikt dabas lieguma robežas precizēšanu vietās, kur tā šobrīd ir neprecīzi noteikta. Nepieciešams no dabas lieguma teritorijas dienvidu daļas izslēgt 388.kvartāla 9.nogabalu, jo tajā atrodas izcirtums. Šobrīd nogabals tikai daļēji atrodas dabas lieguma teritorijā. Līdzīgi precizējumi nosakāmi arī citās dabas lieguma robežas daļās. Veicama biotopu kartēšana, vietās, kur tiek precizēta dabas lieguma robeža un nav veikts iepriekšējs kartējums (skatīt 25.attēlu).

25.attēls. Dabas lieguma robežas precizēšana 388.kvartāla 9.nogabalā

Avots: SIA „METRUM”, 2015

A.2.1. Veikt izmaiņas likumdošanā, nosakot dabas liegumam C tipa teritorijas statusu, jo teritorijā konstatēts augsts ES nozīmes putnu sugu blīvums

Veikt izmaiņas likuma „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” pielikuma 159.punktā, sadaļā – „Tips” mainīt dabas lieguma tipu no kategorijas B uz C, nosakot dabas liegumam C tipa teritorijas statusu, jo teritorijā konstatētas 8 ES nozīmes putnu sugas.

A.3.1. Hidroloģiskā režīma izpēte un hidrotehnisko būvju projekta izstrādāšana un saskaņošana

Pirms apsaimniekošanas pasākuma B.1.1. realizācijas ir nepieciešams veikt vispārēju dabas lieguma hidroloģiska režīma izpēti, lai iegūtu informāciju par teritorijas hidroloģisko sistēmu, ūdens plūsmas virzieniem. Tas nepieciešams, lai izvērtētu plānotā apsaimniekošanas pasākuma (B.1.1.) potenciālo ietekmes būtiskumu un nepieciešamos resursus tā realizācijai, kā arī konkrētām realizācijas vietām dabā. Šī pasākuma ietvaros ir jāveic optimāla hidroloģiskā režīma izpētes plānošana. Atbilstoši veiktajai hidroloģiskā režīma izpētei, tiek izstrādāti tehniskā projekta risinājumi. Hidrotehnisko būvju projekta izstrādāšana paredzēta purva dabiskā hidroloģiskā režīma stabilizēšanai, samazinot gar purva malām ierīkotā apvadkanāla – Seržu valka darbības intensitāti. Projekta izstrādāšanas ietvaros ir paredzēta Seržu valka daļēja aizdambēšana. Projektēšana veicama, aizsprosta/-u vietas nospraūžot dabā.

A.4.1. Individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu apstiprināšana un iestrāde (attēlošana) Ventspils novada teritorijas plānojumā

IAIN projekta apstiprināšanu ir nepieciešams realizēt maksimāli savlaicīgi. Pašreizējā situācijā dabas lieguma teritorijas aizsardzību un izmantošanu nosaka vispārējie noteikumi, kas nenodrošina nepieciešamos papildus aizsardzības nosacījumus: aizliegumu kopšanas cirtei slapajos meža augšanas apstākļu tipos, sezonālu medību ierobežojumu medņu rieta vietu un meža biotopu aizsardzībai, kā arī vispārēju medijamo dzīvnieku piebarošanas ierobežojumu.

Tuvākajā laikā pēc plāna apstiprināšanas sekmēta individuālo noteikumu precizēšana VARAM un to apstiprināšana Ministru kabinetā. Jānorāda, ka šī brīža uzstādījums ir, ka noteikumu projekti tiek apstiprināt, apmēram 1 gada laikā no to iesniegšanas brīža.

Pēc IAIN projekta apstiprināšanas ir jāveic grozījumi Ministru kabineta 15.06.1999. noteikumu Nr.212 „Noteikumi par dabas liegumiem” 207.pielikumā, precizējot dabas lieguma robežu (A.1.1.). Precizēto dabas lieguma robežu ir nepieciešams iestrādāt Ventspils novada teritorijas plānojumā. Pašvaldībai ir nepieciešams informēt iedzīvotājus par jaunajiem aizliegtu darbību veidiem dabas lieguma teritorijā, kā arī veiktajiem robežu precizējumiem. Ņemot vērā, ka šobrīd Ventspils novada teritorijas plānojums ir izstrādes procesā, iespējams, ka dabas aizsardzības plānā precizēto dabas lieguma robežu un ierosinātos papildnosacījumus var iestrādāt jaunajā teritorijas plānojumā. Apstiprinātie noteikumi nodrošinās neiejaukšanos ES nozīmes īpaši aizsargājamās biotopos, kā arī citas dabas liegumam nepieciešamās aizsardzības un izmantošanas prasības.

A.5.1.Dabas lieguma un dabas parka „Abavas senleja” teritoriju apvienošanas izvērtējums

Dabas aizsardzības plāna izstrādes ietvaros tiek vērtēta iespēja dabas liegumu pievienot dabas parka „Abavas senleja” (turpmāk tekstā dabas parks) teritorijai. Jānorāda, ka dabas liegumi un dabas parki ir atšķirīgas īpaši aizsargājamo dabas teritoriju kategorijas, katrai no tām ir noteikts savs izveides mērķis un funkcijas. Likuma „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” 19.panta 2. un 5. daļā ir noteikts, ka aizsargājamo teritoriju var iedalīt funkcionālajās zonās un šīs zonas nosaka, ņemot vērā īpaši aizsargājamo sugu un biotopu labvēlīga aizsardzības statusa nodrošināšanas vajadzības, kā arī līdzšinējo saimniecisko darbību un tās ietekmi. Tātad izvērtējot šādu īpaši aizsargājamo dabas teritoriju apvienošanas modeli, dabas lieguma teritorija būtu nosakāma kā dabas parka dabas lieguma zona, tajā saglabājot noteiktos dabas lieguma aizsardzības un izmantošanas nosacījumus.

Apvienojamo teritoriju dabas vērtības – īpaši aizsargājamās sugas un biotopi, pēc to veidiem un sugu sastāva ir līdzīgas. Šīs teritorijas saista meži un hidroloģiskais režīms, kas savieno purva hidroloģiju ar Abavas upi. Mežu nepārtrauktībai ir īpaša nozīme zīdītājdzīvnieku un putnu sugu aizsardzībā, lai nodrošinātu netraucētu ligzdošanu un drošu dzīves vidi, piemēram, tādām sugām kā meža balodim, mednim, vakarlēpim. Putnu sugu aizsardzībai šajās teritorijās ir izveidoti mikroliegumi, kas papildus jau esošajam aizsardzības režīmam un teritoriju ģeogrāfiskajai un ekoloģiskajai sasaistei, nodrošina to savstarpējo vienotību un apstiprina, ka dabas parka un dabas lieguma teritorijas ir vienota ekosistēma, kas šobrīd dabā ir nodalītas ar atsevišķām robežām, bet pēc būtības ir vienots ekosistēmas komplekss (skatīt 26.attēlu).

Ņemot vērā, ka dabas lieguma un dabas parka teritorijas ir savstarpēji saistītas ne tikai ģeogrāfiskā novietojuma ziņā, teritorijām robežojoties dabā, bet arī ekoloģiski kā vienots sugu migrācijas koridors un vienlaidus mežu ekosistēma, tad šādu teritoriju apvienošanas modeli ir nepieciešams realizēt nākotnē.

Dabas parkam un dabas liegumam pieguļošajā teritorijā ir saglabājusies relatīvi liela dabas daudzveidība, kuru raksturo ievērojams skaits apkārtnē izveidotās īpaši aizsargājamās dabas teritorijas un tajās esošās dabas vērtības, piemēram, vairāk nekā 20 ES nozīmes putnu sugas. Novērtējot kopējo ar dabas parku tieši saistīto īpaši aizsargājamo dabas teritoriju skaitu un platību, jāsecina, ka konkrētais reģions ir būtiski nozīmīgs kā vienots un nepārtraukts dabas aizsardzības komplekss (skatīt 26.attēlu).

Teritoriju apvienošanas modelis veicinās vienotu teritorijas apsaimniekošanu un aizsardzību, piemēram, realizējot purvu biotopu atjaunošanas pasākumus visās dabas parkam pievienojamajās purvu vai mežu biotopu teritorijās – ir iespēja veidot vienu apsaimniekošanas projektu visām atjaunojamajām platībām kopumā. Iespējams, šāds modelis veicinās administratīvo izsmaku mazināšanos, kā arī samazinās un vienkāršos teritoriju uzraudzības un apsaimniekošanas izmaksas un to plānošanu.

Apvienojot teritorijas, palielinās iespēja pretendēt uz dažādu projektu finansējumu, jo to apvienošanas gadījumā, projektu ietvaros risināmās ekoloģiskās problēmas ir iespējams definēt kā daudz nozīmīgākas visa reģiona kontekstā, to risinājumi veicinātu visas apvienotās teritorijas ekoloģiskā stāvokļa uzlabošanu, ne tikai risinās katras atsevišķās teritorijas problēmjautājumus. Šāds modelis veicinās teritoriju pierobežu problēmu risinājumus, jo dažkārt nepieciešamie apsaimniekošanas pasākumi tiek realizēti plašākā teritorijā arī ārpus vai starp divu īpaši aizsargājamo dabas teritoriju robežām.

Apvienojot dabas liegumu un dabas parka teritorijas, neradīsies papildus administratīvais slogs, jo abas teritorijas atrodas Ventspils novada administratīvajā teritorijā (dabas parks iekļaujas vēl arī citos trīs novados), kā arī to uzraudzību un kontroli nodrošinās tās pašas reģionālās valsts pārvaldes iestādes.

Plānotie dabas parka un dabas lieguma aizsardzības un izmantošanas nosacījumi nākotnē – IAIN projektos ir noteikti tā, lai teritoriju apvienošanas gadījumā būtu iespējams veikt IAIN projektu apvienošanu un vienotu nosacījumu piemērošanu visai apvienotajai teritorijai.

Jānorāda, ka dabas lieguma un dabas parka robežu tuvumā atrodas ievērojams skaits bioloģiski vērtīgu mežaudžu, kurās arī būtu jāveic mežu biotopu un ornitoloģiskā izpēte, lai izvērtētu to pievienošanas iespējamību esošajām vai apvienojamajai teritorijai. Šādu izpēti būtu nepieciešams realizēt pēc iespējas savlaicīgi, piemēram, Vides politikas pamatnostādņēs 2014.-2020.gadam ir izvirzīts mērķis veikt ES nozīmes sugu un biotopu izplatības kartēšanu visā Latvijas teritorijā, kas nosaka *Natura2000* teritorijas kā prioritāri apsekojamas un izvērtējamās.

Dabas vērtību aizsardzība un apsaimniekošana

B.1.1. Purva hidroloģiskā režīma atjaunošana – hidrotehnisko konstrukciju (aizsprostu) būvēšana

Pirms pasākuma realizācijas nepieciešams veikt dabas lieguma hidroloģiskā režīma izpēti un tehniskā projekta izstrādi. Pluču tīrelī ir prioritāri nepieciešama hidroloģiskā režīma atjaunošana. Seržu valka aizdambēšanai vajadzētu izmantot ar roku darbaspēku ierīkotus koka dambjus un purvā esošo kūdru, kā arī purva grāvju mehānizētu aizbēršanu, vietās, kur iespējama tehnikas piekļūšana grāvim (no ceļa), ja pēc projekta izstrādes tas tiek uzskatīts par nepieciešamu. Ideālā variantā grāvis būtu aizberams pilnīgi. Hidroloģiskā režīma stabilizēšanās (atjaunošanās) efekts atkarīgs arī no purva virsas krituma un dambīšu biežuma – maza krituma apstākļos efekts būs lielāks un dambīšu skaits nepieciešams mazāks. Koka aizsprostu būvi vajadzētu uzskatīt par pagaidu pasākumu, galīgajam risinājumam ieteicams veidot zemes aizsprostu būves. Koka aizsprosti paredzēti vietās, kur slikta pārejamība, vai arī, lai nebojātu purva virsu, tomēr arī šeit sasaluma apstākļos koka aizsprosti papildināmi ar zemes aizsprostiem. Aizsprostu biežums paredzēts atkarībā no vietas slīpuma, lai līmeņu starpība nebūtu lielāka par 0,5 m. Roku darbs pielietojams tur, kur ir ekskavatora transportēšanai vai darbam nepiemēroti hidroloģiskie apstākļi. Pirms teritorijas hidroloģiskā režīma izpētes nav iespējams prognozēt vietas, kurās nepieciešams veidot aizsprostojumus tā, lai netiktu būtiski ietekmēti purvam blakus esošie *purvainie meža* biotopi. Jānorāda, ka kvalitatīvi plānota hidroloģiskā režīma atjaunošana purva daļās var būtiski uzlabot arī blakus esošo *purvaino mežu* biotopu kvalitāti, īpaši gadījumā, ja pirms tam, meliorācijas ietekmē tie ir negatīvi ietekmēti. *Purvaino*

mežu biotopu apsaimniekošanas pasākumi ir realizēti citās purvu teritorijās Latvijā, piemēram, Gaujas un Ķemeru Nacionālajos parkos, kā arī šis pasākums ir raksturots projekta Nat-programme vadlīnijās. Tādēļ, veicot purva biotopu atjaunošanu, ir jāatrod kompromiss – vienlaikus atjaunojot gan purva, gan apkārtnes *purvaino mežu* hidroloģisko režīmu tā, lai meža biotopi netiktu bojāti vai iznīcināti, bet gluži otrādi – tiktu uzlabota to ekoloģiskā kvalitāte. Jānorāda, ka katras teritorijas situācija ir individuāla, tomēr ir iespējams pielietot jau praksē pārbaudītas metodes. Analizējot dažādu gan Latvijā, gan citur pasaulē veikto hidroloģiskā režīma atjaunošanas projektu datus, var secināt, ka hidroloģiskā režīma atjaunošanas gaitā – pastāv mežaudzes bojāejas risks daudz krasāku ūdens līmeņa svārstību ietekmē, nekā tas varētu būt Pluču tīreļa gadījumā, kad ūdens līmeņa izmaiņas ir relatīvi nelielas.

Sagaidāmie rezultāti

Atjaunota neskartam purvam raksturīgā ainava vismaz daļā purva, kā rezultātā tiks palielinātas rubenim piemērotās purva platības. Grāvīšu aizdambēšanas rezultātā notiks ūdens līmeņa celšanās atklātajā purva daļā. Veicot hidroloģiskā režīma atjaunošanas darbus Pluču tīrelī, galvenais un svarīgākais darba uzdevums ir nepieļaut turpmāku purva degradāciju, tātad ūdens līmenis purvā ir jāpaceļ tādā līmenī, lai izdotos to atjaunot iepriekšējā stāvoklī. Šī pasākuma rezultātā, iespējams, atsāktos biotopa 7150 veidošanās, tomēr to nav iespējams skaidri paredzēt. Ja, pēc hidroloģiskās izpētes rezultātiem tiek secināts, ka atjaunojot ūdens līmeni iepriekšējā stāvoklī, pastāvētu apkārtējo mežaudžu bojāejas risks, tad būtu jāizvēlas kompromisa variants – ūdens līmeņa pacelšana tādā līmenī, lai netiktu negatīvi ietekmēti apkārtesošie meža biotopi un ūdens līmenis purvā tiktu atjaunots vismaz tādā līmenī, lai purva degradācija neturpinātos.

B.2.1. Neiejaukšanās meža nogabalos, kuros konstatēti ES nozīmes biotopi un/vai nodibināti mikroliegumi putnu aizsardzībai.

Lielākās aizsargājamo biotopu platības dabas liegumā veido 91D0* Purvaini meži (155,17 ha) un 9010* Veci vai dabiski boreāli meži (79,93 ha) un Staignāju meži (0,64 ha), kas ir dažādā kvalitātē gan nesen izveidojušies vai stādīti meži, gan vecas mežaudzes, kas atbilst dabisko meža biotopu kritērijiem. Lielākajā daļā mežu biotopi ir labā biotopa kvalitātē, nedaudz ir vidējā un pavisam nedaudz ir zemā kvalitātē. Šajā teritorijās ir nepieciešams nodrošināt, galvenokārt, mežsaimnieciskās darbības neiejaukšanos. Līdzīgi ir nepieciešams nodrošināt purvu biotopu saglabāšanu, kas ir iespējams, nodrošinot neiejaukšanos visā to platībā - 471,66 ha (skatīt 19.tabulu) ar izņēmumu B.1.1. pasākuma realizācijai, kas nepieciešams purvu un meža biotopu kvalitātes uzlabošanai. Neiejaukšanās ES nozīmes biotopos tiks nodrošināta ar IAIN projekta spēkā stāšanās, kuros tiek noteikts neveikt kopšanas cirti slapajos meža augšanas apstākļu tipos. Apstiprinātie noteikumi nodrošinās neiejaukšanos ES nozīmes īpaši aizsargājamajos biotopos, kā arī citas dabas liegumam nepieciešamās aizsardzības un izmantošanas prasības. Tāpat dabiskos meža biotopos nav vēlams jebkāda mirušās koksnes izvākšana, tai skaitā pēc vējgāzēm, vējlauzēm u.c. dabiskiem traucējumiem. IAIN projektā ir noteikti konkrēti mežsaimnieciskās darbības ierobežojumi, nosacījumi medņu riestu vietu aizsardzībai un antropogēnās slodzes mazināšanai. Pasākuma B.4.1. realizācija meža biotopos, kuros noteikta mežsaimnieciskās darbības neiejaukšanās veicama, ja apsaimniekošanas pasākumi riestos tiek uzskatīti par nepieciešamiem, kā arī medņu dzīvotnes apsaimniekošanu veic saskaņā ar sertificēta sugu un biotopu eksperta atzinumu. Realizējot dabas aizsardzības plānā B sadaļā „Dabas vērtību aizsardzība un apsaimniekošana” noteiktos apsaimniekošanas pasākumus, tiks uzlabota īpaši aizsargājamo biotopu kvalitāte.

B.3.1. Kopšanas ciršu veikšana, ievērojot papildus nosacījumus

Šobrīd noteiktais dabas lieguma zonas statuss pieļauj veikt kopšanas cirti jaunaudzēs un vidēja vecuma audzēs, kas pēc būtības nevar tikt realizēta aizsargājamajos meža biotopos (izņemot slapjos meža tipus, piemēram, Staignāju mežos), jo tajos esošo mežaudžu vecums ir lielāks nekā noteikumos pieļaujamais kopšanas ciršu realizācijas vecums. Būtisku ietekmi varētu radīt nogabalos blakus biotopiem veiktās kopšanas cirtes pēc vecuma jaunākās mežaudzēs, ko šobrīd pieļauj normatīvie akti. Veicot kopšanas cirti, ir jāievēro nosacījums neizvērtēt no meža kritālas un stāvošos sausos kokus, kuru diametrs resnākajā vietā ir lielāks par 25 cm, izņemot bīstamos kokus (koki, kas apdraud cilvēku dzīvību un veselību, tuvumā esošās ēkas vai infrastruktūras objektus). Atbilstoši piedāvātajam IAIN projektam, tiek noteikts neveikt kopšanas

cirti slapajos meža augšanas apstākļu tipos un tiek noteikts laika perioda ierobežojums (1.marts – 31.jūlijs) – kopšanas cirtes veikšanai sausajos meža tipos (skatīt 14.attēlu).

Lai mazinātu meža tehnikas ietekmi uz augsni un augošiem kokiem, izmantot kopšanas cirtēm piemērotu tehniku, ievērojot dabu saudzējošus principus un atbilstošus tehniskos risinājumus. Jāizvērtē kopšanas vietas piekļuvei tuvumā esošais ceļu tīkls, maksimāli saudzējot blakus esošās mežaudzes. Jāizvērtē pašreiz izmantojamajās mežsaimniecības tehnikas („smagās tehnikas”) pielietojuma nepieciešamība.

20.tabula. **Nogabali, kuros pieļaujama kopšanas cirtes sauso mežaudžu augšanas apstākļu tipos un nogabali slapajos meža augšanas apstākļu tipos (S) dabas lieguma teritorijā, kuros tiek noteikts neveikt kopšanas cirti nākotnē**

Kvartāls vai īpašuma kad. Nr.	Nogabalu nr.	platība ha
311	8;13;19	3,39
312	3 (S);5(S)	1,79
313	1(S)	0,6
316	7(S);11(S)	1,6
317	1(S);4;7;15(S)	7,29
358	4(S);11(S);17;18;19(S)	8,98
359	2;6	3,79
360	12;13(S);24;26;35(S)	3,69
387	6(S)	0,6
388	9(S)	2
315	1	2,09
98740100011	5(S);6(S);7(S);8(S);16	2.45
98740100059	10(S)	3,2
Kopā		41,47 ha

Paskaidrojums: 20.tabulā ar simbolu (S) aiz nogabalu numura apzīmēti nogabali, kuri atrodas slapajos meža augšanas apstākļu tipos, kuros nākotnē noteikts kopšanas cirtes aizliegums.

B.4.1. Medņu rieta vietu kopšanas pasākumi

Riesta apsaimniekošana veicama atbilstoši AS „Latvijas valsts meži” izstrādātajām vadlīnijām, ja apsaimniekošanas pasākumi rastos tiek uzskatīti par nepieciešamiem. Atbilstoši izstrādātajām vadlīnijām medņu dzīvotnes apsaimniekošanu atbilstoši sugas prasībām veic saskaņā ar sertificēta sugu un biotopu eksperta atzinumu. Meža apsaimniekošanu rieta vietā plāno tā, lai turpmāko 20 gadu laikā vismaz 50% teritorijas atbilstu medņu ekoloģiskajām prasībām. Ja nepieciešama medņu dzīvotnes apsaimniekošana, to veic pakāpeniski (vienā vai vairākos paņēmienos), kopšanas apjomu izlīdzinot starp paņēmieniem un ievērojot vismaz divu gadu intervālu starp kopšanas paņēmieniem. Meliorācijas grāvju apauguma retināšanu veic reizē ar pieguļošo dzīvotņu kopšanu.

Atbilstoši spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem, rieta vietā, mikroliegumā un tā buferzonā medņu dzīvotnes apsaimniekošanu neveic no 1.februāra līdz 31.jūlijam. Rieta teritorijā ārpus rieta vietas, mikrolieguma un tā buferzonas no 1.marta līdz 30.jūnijam neveic tādu saimniecisko darbību, kas var negatīvi ietekmēt medņu ligzdošanas sekmes, t.sk. mežizstrādi, ciršanas atlieku šķeldošanu, jaunaudžu kopšanu un augsnes sagatavošanu, ceļu būvi un rekonstrukciju, meliorācijas sistēmu apsaimniekošanu (izņemot bebru aizsprostu likvidēšanu). AS „Latvijas valsts meži” kravu iekraušanu un transportēšanu pa AS „Latvijas valsts meži” ceļiem caur rieta teritoriju laikā no 1.marta līdz 31.maijam veic tikai diennakts gaišajā laikā no 10-00 līdz 16-00. Apsaimniekošanas plāna sagatavošanas laikā katrai audzei (nogabalam) atšķirīgi apsaimniekojamā teritorijā aktualizē apsaimniekošanas mērķi un turpmāko apsaimniekošanas plānošanu veic balstoties uz noteikto mērķi. Tie nav pretrunā ar medņa aizsardzības prasībām. IAIN

projektā tiek noteikts, ka ar Dabas aizsardzības pārvaldes atļauju ir iespējama īpaši aizsargājamo biotopu un īpaši aizsargājamo sugu dzīvotņu atjaunošanas pasākumu veikšana.

Sabiedrības informēšana un izglītošana

C.1.1. Dabas lieguma speciāli informatīvo zīmju uzturēšana

Nepieciešama dabā uzstādīto informatīvo zīmju regulāra apsekošana, lai konstatētu to stāvokli. Zīmes ir nepieciešams regulāri (vismaz reizi gadā) apsekot un, ja nepieciešams, tās atjaunot.

Izpēte un monitorings

D.1.1. Apsaimniekošanas pasākumu efektivitātes monitorings

Atbilstoši realizētajiem apsaimniekošanas pasākumiem, veicams to monitorings, lai izvērtētu vispārējo efektivitāti un to ieviešanas kvalitāti.

D.2.1. Hidroloģiskais monitorings

Pasākums jāveic pirms B1.1. pasākuma realizācijas, lai novērtētu teritorijas hidroloģisko stāvokli un plānotu citus paredzētos pasākumus. Pēc pasākuma B.1.1. realizācijas jāturpina hidroloģiskais monitorings, lai novērtētu veiktā pasākuma efektivitāti un izvērtētu ietekmi uz apkārtējām teritorijām, kā arī prognozētu turpmākās hidroloģijas izmaiņu tendences. Hidroloģiskā monitoringa uzdevums ir ilglaicīga hidroloģiskā monitoringa punktu ierīkošana atjaunotajās teritorijās un sfagnu augšanai optimāla gruntsūdens līmeņa noteikšana. Gruntsūdens novērošanas akas ir jāizvieto transektos:

- purva neskartajā daļā ar optimālu sfagnu klājumu;
- purva neskartajā daļā starp lāmām;
- starp nosusināšanas grāvjiem (ap Seržu valku);

Iegūtie rezultāti izmantojami dambju izvietojuma un skaita plānošanai un iespējamai papildināšanai.

D.3.1. Mežu un purvu biotopu monitorings (iekļaujoties NATURA-2000 monitoringa tīklā)

Šī monitoringa mērķis ir noteikt ES nozīmes sugu populāciju un biotopu stāvokli un izmaiņas *Natura 2000* teritorijās visā valstī kopumā. Tas nozīmē, ka izlases veidā tiek monitorēti īpaši aizsargājami biotopi, tādējādi gūstot priekšstatu par to stāvokli un tendencēm Latvijas *Natura 2000* teritorijās kopumā. Praksē tas izpaužas kā noteiktu parauglaukumu fotografēšana vizuālai ainavas analīzei. Piemēram, purva biotopu monitorings ļaus sekot veģetācijas izmaiņām purva biotopos. *Natura 2000* monitoringa veikšanas gaitā iegūto informāciju par sugu populāciju un biotopu platību izmaiņām *Natura 2000* vietās apkopo 6 gadu periodā. Beidzoties kārtējam sešu gadu ciklam (pašreizējais 2013.-2017.gads), tiek veiktas izmaiņas *Natura 2000* datu bāzē.

Šī monitoringa ietvaros purva biotopos augu sugu sastāvs un veģetācijas struktūra tiek salīdzināta parauglaukumos pirms un pēc pasākuma veikšanas. Purvu apsaimniekošanas pasākumu efektivitātes monitoringa ietvaros tiek ierīkoti parauglaukumi uz grāvjiem, kur plānota dambju veidošana, purva ietekmētajā daļā (un salīdzinājumam – purva neskartajā daļā). Sezonāli notiek visu parauglaukumu fotografēšana vizuālai ainavas analīzei. Purva biotopu monitorings ļaus sekot veģetācijas izmaiņām purva biotopos.

D.4.1. Regulāra monitoringa nodrošināšana Putnu Direktīvas I pielikuma sugām kā prioritāti nosakot medņa un rubeņa monitoringu.

Vistveidīgo putnu sugu grupa izpētē un monitorings ir salīdzinoši sarežģīti veicams, galvenokārt, to riestu specifikas dēļ. Tāpēc kvalitatīvu datu iegūšanu var veikt tikai speciālisti ar specifiskām zināšanām par konkrētajām sugām (atzīmējams, ka Latvijā šādu speciālistu ir maz). Sugu specifisko riesta rituālu un sarežģītās ekoloģijas dēļ visas efektīvās sugu indivīdu uzskaišu metodes ir laikietilpīgas. Gan mednim, gan rubenim Latvijā ir izstrādāts sugas aizsardzības plāns, kuros ir norādītas arī ieteicamās monitoringa metodes kvalitatīvu, salīdzināmu datu iegūšanai.

Būtiskākās monitoringa ietvaros veicamās aktivitātes ir riesta vietu apsekošana, indivīdu novērojumu (putnu, ekskrementu, pēdu nospiedumu u.c. novērojumu) kartēšana, medņu gaiļu vakara uzskaitē (novērojumu kartēšana vakara ielidošanas laikā), riestojošo rubeņu gaiļu uzskaitē no rīta, utt. Visu indivīdu vizuālo uzskaiti metožu kopējā iezīme ir iespēja vienā rītā vai vienā vakarā apsekot tikai vienu riestu, jo ieiešana vai iziešana no riesta putnu aktivitātes laikā nav pieļaujama, jo tā tiek riskēts ar riesta iztraucēšanu. Tas (kopā ar abu sugu īso efektīvās riesta aktivitātes periodu) padara medņu un rubeņu riestu monitoringu par ļoti laika un resursu ietilpīgu aktivitāti.

Pēdējā piecgadē AS „Latvijas valsts meži” tās apsaimniekotajos īpašumos, veic medņu riesta vietu monitoringu, tomēr jāuzsver, ka tas ir organizācijas brīvprātīgs lēmums. Medņu un rubeņu riestu monitoringa valsts monitoringa programmas ietvaros ir paredzēts, bet nenotiek. Līdz ar to prioritāri ir nepieciešams plānot medņu un rubeņu monitoringu kā teritorijas apsaimniekošanas pasākumu. Vēlama arī citu īpaši aizsargājamo putnu sugu monitoringa veikšana.

Galvenie monitoringa ietvaros risināmie jautājumi ir medņu un rubeņu riestu inventarizācija, īpatņu uzskaitē, riestu kvalitātes novērtēšana, kā arī riestu apsaimniekošanas plānu sagatavošana.

D.5.1. Abavas labā krasta ornitoloģiskā izpēte ar mērķi noteikt teritorijas ornitoloģisko vērtību un izvērtēt nepieciešamību veikt dabas lieguma robežu paplašinājumu

Ņemot vērā, ka apkārt dabas lieguma teritorijai atrodas citas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas un mednim veidoti mikroliegumi, kā arī dabas parks „Abavas senleja” ir noteikta kā putniem nozīmīgā vieta, ir nepieciešams veikt detalizētu dabas lieguma apkārt esošo teritoriju ornitofaunas izpēti, lai noskaidrotu tajā sastopamās putnu sugas un izvērtētu šīs teritorijas nozīmību to aizsardzībai nākotnē. Šī apsaimniekošanas pasākuma ietvaros ir nepieciešams izvērtēt ne tikai mežaudzes un ornitofaunu, kas atrodas Abavas upes labajā krastā jeb dabas lieguma dienviddaļā, bet arī apkārt esošajā teritorijā ap dabas liegumu. Nepieciešams izvērtēt dabas lieguma ziemeļos un dienvidos esošās mikroliegumu teritorijas, kurās visticamāk atrodas ne tikai oritofaunai raksturīgas dabas vērtības, bet arī bioloģiski vecas mežaudzes (skatīt 26.attēlu).

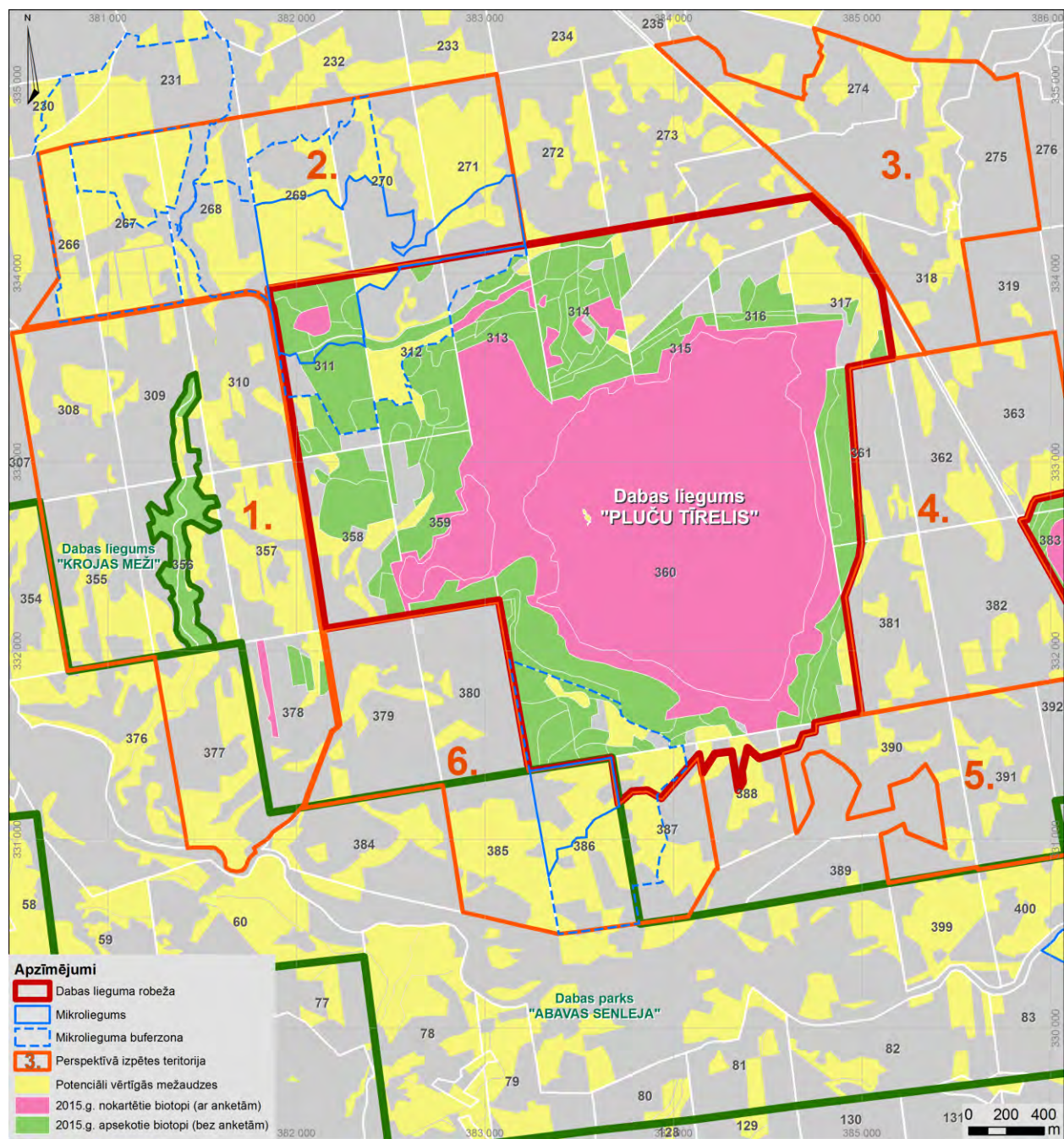
D.6.1. Biotopu kartēšana pēc jaunākās metodikas teritorijās, kas nav kartēta 2015.gadā

Dabas aizsardzības plāna izstrādes laikā 2015.gadā visā dabas lieguma teritorijā veikta zināmo purvu biotopu kartēšana ar anketām (328,98 ha platībā) un meža biotopu kartējuma precizēšana dabā (235,75 ha platībā), kā arī meža biotopu kartējuma precizēšana ar anketām (7,23 ha) vietās, kur konstatēti jauni meža biotopi vai biotopa veida izmaiņas esošajā kartējumā, nosakot šo biotopu kvalitāti un nepieciešamos apsaimniekošanas un aizsardzības pasākumus. Jānorāda, ka dabas lieguma teritorijā nav veikts 100% kartējums pēc jaunākās metodikas (ar anketām), ko ir nepieciešams realizēt tuvākajā nākotnē. Dabas aizsardzības plāna 20.attēlā ir shematiski attēlotas dabas lieguma daļas, kurās veikts kartējums ar anketām. Jānorāda, ka dabas lieguma robežas tiešā tuvumā atrodas ievērojams skaits citu vērtīgu mežaudžu (317.kv. 14. nog., 388. kv., 1.-7. nog., kā arī 10., 12. un 13. nog., u.c.), kurās arī būtu jāveic meža biotopu izpēte, lai izvērtētu to pievienošanu dabas lieguma paplašināmajai teritorijai. Atbilstoši kartējuma rezultātam (B.6.1.), ir veicama dabas lieguma robežu precizēšana, grozīšana. Šobrīd daļa no pierobežā esošajiem meža nogabaliem tikai daļēji atrodas dabas lieguma teritorijā (skatīt 26.attēlu).

21.tabula. Apzīmējumi kartē (skatīt 26.attēlu)

Izpētes teritorijas novietojums D.5.1. un D.6.1. pasākuma ietvaros	Kvartāla Nr.	Platība, ha
1. Teritorijas daļā starp dabas liegumu „Krojas meži” (tajā skaitā dabas lieguma teritorijas izpēte) un dabas lieguma teritoriju	309; 310; 357; 377; 378; 308; 355; 356	334,08
2. Teritorijas daļā starp dabas lieguma un blakus esošo mikroliegumu, tā buferzonas teritorija	266; 267; 268; 269; 270; 271	230,21
3. Teritorijas daļā starp dabas lieguma un blakus esošo naftas cauruļvada „Polocka – Ventspils”	274; 318; 275;	153,45
4. Teritorijas daļā starp dabas liegumu „Druviņu tīrelis” un dabas lieguma teritoriju	361; 362; 363; 381; 382; 383;	205,78
5. Teritorijas daļā starp un dabas lieguma un dabas liegumu „Druviņu tīrelis”, kā arī starp dabas parku „Abavas senleja” teritorijām	390; 391; 392;	129,49

6.Teritorijas daļā starp dabas liegumu un dabas parku „Abavas senleja”	379;380; 385; 386; 387; 388	198,08
--	--------------------------------	--------

26.attēls. Meža un ornitoloģiskās izpētes teritorijas, kurās nepieciešams noteikt to bioloģisko vērtību un izvērtēt nepieciešamību veikt robežu paplašinājumu teritoriju apvienošanas izvērtēšanai
Avots: SIA „METRUM”, 2015

IV PRIEKŠLIKUMI TERITORIJAS PLĀNOJUMA IZSTRĀDEI

Dabas lieguma dabas aizsardzības plāna izstrādes laikā Ventspils novada pašvaldībā notiek darbs (2015.gada decembrī teritorijas plānojums vēl ir izstrādes stadijā) pie jauna Ventspils novada teritorijas plānojuma izstrādes. Tā kā dabas aizsardzības plāna izstrādes laikā bija iespēja iepazīties ar sagatavoto Ventspils novada teritorijas plānojuma projektu, kā arī savlaicīgi bija iespēja risinājumus pārrunāt klātienē ar teritorijas plānojuma izstrādātājiem (Ventspils novada pašvaldība un SIA „Reģionālie projekti”). Šobrīd jaunu priekšlikumu Ventspils novada teritorijas plānojuma izstrādei attiecībā uz dabas lieguma teritoriju netiek izvirzīti.

Pēc IAIN projekta apstiprināšanas, ir jāveic grozījumi Ministru kabineta 15.06.1999. noteikumu Nr.212 „Noteikumi par dabas liegumiem” 207.pielikumā, precizējot dabas lieguma robežu. Precizēto dabas lieguma robežu ir nepieciešams attēlot Ventspils novada teritorijas plānojumā. Pašvaldībai ir vēlams informēt iedzīvotājus par jaunajiem aizliegto darbību veidiem dabas lieguma teritorijā, kā arī veiktajiem robežu precizējumiem.

Izvērtējumu par spēkā esošajiem Ventspils novada Usmas pagasta un Ugāles pagasta teritorijas plānojumiem, kā arī risinājumu apskatu par izstrādes stadijā esošo Ventspils novada teritorijas plānojumu, skatīt dabas aizsardzības plāna 1.1.3.sadaļā Ventspils novada teritorijas attīstības plānošanas dokumentos noteiktais.

V PRIEKŠLIKUMI INDIVIDUĀLO AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMU PROJEKTAM

Pašreizējā situācijā dabas lieguma teritorijas aizsardzību un izmantošanu nosaka vispārējie noteikumi, t.i., teritorijai nav izstrādāti IAIN. Ņemot vērā uzraudzības grupās izteiktos priekšlikumus, kā arī dabas lieguma teritorijai nepieciešamos papildus aizsardzības nosacījumus, dabas aizsardzības plāna izstrādes ietvaros ir sagatavots IAIN projekts.

Galvenās izmaiņas, salīdzinot ar spēkā esošajiem vispārējiem noteikumiem:

- 1) precizēti nosacījumi mežu kopšanas ciršu veikšanai (aizliegta kopšanas cirte slapajos meža augšanas apstākļu tipos un ierobežoti kopšanas ciršu termiņi (1. marts – 31.jūlijs) sausajos meža augšanas apstākļu tipos);
- 2) precizēti nosacījumi sanitāro ciršu veikšanai. Papildināts, ka, veicot sanitāro cirti, ir jā saglabā visi augtspējīgie koki, kā arī pirms tās veikšanas ir nepieciešams ne tikai Valsts meža dienesta sanitārais atzinums, bet arī ornitologa atzinums;
- 3) medņu riesta vietu un meža biotopu aizsardzībai tiek noteikti papildus ierobežojumi – sezonāls medību ierobežojums no 1.marta līdz 31.jūlijam un vispārējs medijamo dzīvnieku piebarošanas ierobežojums;
- 4) dabas lieguma teritorijā esošais mikroliegums ir atceļams pēc IAIN projekta spēkā stāšanās, ja tajā iekļautie aizsardzības nosacījumi nodrošinās medņu riesta vietu aizsardzību un apsaimniekošanu. Pirms mikrolieguma atcelšanas ir jāveic detāla mikrolieguma teritorijas izpēte, lai to varētu iekļaut potenciāli paplašināmajā dabas lieguma teritorijā.

Dabas lieguma "Pluču tīrelis" individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi

Izdoti saskaņā ar likuma
„Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām”
14.panta otro daļu un 17.panta otro daļu

I. Vispārīgie jautājumi

1. Noteikumi nosaka:

1.1. dabas lieguma "Pluču tīrelis" (turpmāk – dabas liegums) individuālo aizsardzības un izmantošanas kārtību;

1.2. dabas lieguma apzīmēšanai dabā lietojamās speciālās informatīvās zīmes paraugu, tās izveidošanas un lietošanas kārtību.

2. Dabas liegums izveidots, lai aizsargātu Latvijas un Eiropas Savienības nozīmes īpaši aizsargājamus biotopus (piemēram, Neskarti augstie purvi, Purvainie meži, u. c.) un veicinātu to dabisku attīstību, kā arī lai saglabātu dabas liegumā ligzdojošo un riestojošo medņu un citu īpaši aizsargājamo putnu dzīvotnes.

3. Dabas lieguma platība ir 737,72 ha.

4. Dabas lieguma robežas dabā apzīmē ar speciālu informatīvu zīmi. Speciālās informatīvās zīmes paraugs, tās lietošanas un izveidošanas kārtība noteikta šo noteikumu 1. pielikumā.

5. Dabas aizsardzības pārvalde nosaka ierobežotas pieejamības statusu informācijai par dabas liegumā esošo īpaši aizsargājamo sugu dzīvotņu un īpaši aizsargājamo biotopu atrašanās vietu, ja tās atklāšana var kaitēt vides aizsardzībai. Šādu informāciju izplata tikai ar Dabas aizsardzības pārvaldes rakstisku atļauju.

6. Dabas aizsardzības pārvalde, izsniedzot rakstisku atļauju šajos noteikumos minētajām darbībām, izmanto dabas aizsardzības plānā ietvertu informāciju un jaunāko pieejamo informāciju par īpaši aizsargājamām sugām un biotopiem. Dabas aizsardzības pārvaldes atļauja nav nepieciešama darbībām, kurām saskaņā ar normatīvajiem aktiem par ietekmes uz vidi novērtējumu Valsts vides dienests izsniedz tehniskos noteikumus vai veic sākotnējo ietekmes uz vidi novērtējumu.

7. Šajos noteikumos noteiktā Dabas aizsardzības pārvaldes atļauja nav nepieciešama, ja saskaņā ar meža apsaimniekošanu regulējošiem normatīvajiem aktiem Valsts meža dienests izsniedz koku ciršanas apliecinājumu. Šādā gadījumā Valsts meža dienests apliecinājumu izsniedz pēc Dabas aizsardzības pārvaldes pozitīva atzinuma saņemšanas. Dabas aizsardzības pārvalde atzinumu sniedz 10 darbdienu laikā pēc Valsts meža dienesta pieprasījuma saņemšanas.

II. Dabas liegums

8. Dabas lieguma teritorijā aizliegts:

8.1. nobraukt no ceļiem un pārvietoties ar mehāniskiem transportlīdzekļiem, tricikliem, kvadricikliem un mopēdiem pa meža un lauksaimniecības zemēm, izņemot gadījumus, ja pārvietošanās ir saistīta ar šo zemju apsaimniekošanu (tajā skaitā medībām), uzraudzību vai valsts aizsardzības uzdevumu veikšanu;

8.2. kurināt ugunsiskus ārpus speciāli ierīkotām vietām, kuras nodrošina uguns tālāku neizplatīšanos, izņemot ugunsiskus ciršanas atlieku sadedzināšanai atbilstoši meža apsaimniekošanu regulējošajiem normatīvajiem aktiem;

8.3. dedzināt sausās zāles un niedru platības, kā arī meža zemsedzi, izņemot īpaši aizsargājamo biotopu un sugu dzīvotņu atjaunošanas pasākumus, par kuru veikšanu ir saņemta Dabas aizsardzības pārvaldes rakstiska atļauja un rakstiski informēta par ugunsdrošību un ugunsdzēsību atbildīgā institūcija;

8.4. nosusināt purvus, mežaudzes slapjās minerālaugsnēs un slapjās kūdras augsnēs;

8.5. lietot ūdensputnu medībās šāviņus, kas satur svinu;

8.6. uzstādīt vēja elektrostacijas, kuru darba rata diametrs ir lielāks par pieciem metriem vai augstākais punkts pārsniedz 30 metru augstumu;

8.7. rīkot autosacensības, motosacensības un velosacensības, rallijus, treniņbraucienus, izmēģinājuma braucienus, Nacionālo bruņoto spēku un zemessargu mācības;

8.8. ierīkot purvos dzērveņu plantācijas;

8.9. veikt darbības, kuru rezultātā tiek mainīta upju, vecupju un strautu krasta līnija un gultne, izņemot upju dabiskā tecējuma vai ūdenstecēm un ūdenstilpēm piegulošo teritoriju dabiskā hidroloģiskā režīma atjaunošanu;

8.10. iegūt derīgos izrakteņus, izņemot pazemes ūdens ieguvi personiskām vajadzībām;

8.11. veikt darbības, kas veicina augsnes erozijas attīstību, izņemot augsnes sagatavošanu lauksaimniecības vajadzībām;

8.12. mainīt zemes lietošanas kategoriju, izņemot:

8.13.1. dabiski apmežojušās vai pirms aizsargājamās teritorijas izveidošanas apmežotas lauksaimniecības zemes lietošanas kategorijas maiņu uz kategoriju "mežs" vai "krūmājs";

8.13.2. teritorijās, kurās dabisko faktoru ietekmē mežs iznīcis zemes lietošanas kategorijas maiņu uz kategoriju "pārējās zemes" vai "purvs";

8.13.3. ar Dabas aizsardzības pārvaldes rakstisku atļauju:

8.13.3.1. upju (valku) dabiskā tecējuma atjaunošanu;

8.13.3.2. īpaši aizsargājamo biotopu un īpaši aizsargājamo sugu dzīvotņu atjaunošanu;

8.13.3.3. zālāju biotopu atjaunošanu vēsturiskajās vietās, kur notikusi dabiskā apmežošānās.

8.13.3.4. publiski pieejamu dabas tūrisma un izziņas infrastruktūras objektu (piemēram, taku, informatīvo stendu, stāvlaukumu) ierīkošanu;

8.14. būvēt hidrotehniskas būves un ierīkot meliorācijas sistēmas, veikt to rekonstrukciju un renovāciju, izņemot, lai novērstu teritoriju applūšanu ārpus dabas lieguma, kā arī ar Dabas aizsardzības pārvaldes rakstisku atļauju:

8.14.1. upju (valku) dabiskā tecējuma, ūdenstecēm un ūdenstilpēm piegulošo teritoriju hidroloģiskā režīma atjaunošanu;

8.14.2. īpaši aizsargājamo biotopu un īpaši aizsargājamo sugu dzīvotņu atjaunošanas pasākumu veikšanu;

8.15. ierīkot jaunas iežogotas platības savvaļas dzīvnieku turēšanai nebrīvē;

8.16. cirst kokus, kuru caurmērs 1,3 metru augstumā virs koku sakņu kakla pārsniedz 60 centimetrus, izņemot bīstamos kokus (koki, kas apdraud cilvēku dzīvību un veselību, tuvumā esošās ēkas vai infrastruktūras objektus);

8.17. laikā no 1.marta līdz 31.jūlijam, lai nodrošinātu īpaši aizsargājamo putnu sugu ligzdošanu:

8.17.1. organizēt brīvā dabā pasākumus, kā arī nometnes;

8.17.2. organizēt medības, izņemot individuālās medības, izmantojot ieročus ar klusinātājiem un selektīvus slazdus;

- 8.17.3. veikt koku un krūmu ciršanu, izņemot bīstamo koku ciršanu un novākšanu;
- 8.18. bez Dabas aizsardzības pārvaldes rakstiskas atļaujas organizēt brīvā dabā pasākumus, kā arī nometnes, kurās piedalās vairāk par 10 cilvēkiem, izņemot teritorijas apsaimniekošanas un uzraudzības pasākumus;
- 8.19. bez Dabas aizsardzības pārvaldes rakstiskas atļaujas ierīkot publiski pieejamus dabas tūrisma un izziņas infrastruktūras objektus (piemēram, takas, maršrutus, informācijas standus).
- 8.20. piebarot savvaļas dzīvniekus;
- 8.21. iegūt sūnas un ķērpjus, bojājot vai iznīcinot zemsedzi;
- 8.22. izmantot speciālas vākšanas palīgierīces dzērveņu vākšanā;
9. Zemes vienību sadalīšana atļauta tikai gadījumos, ja katras atsevišķās zemes vienības platība pēc sadalīšanas nav mazāka par 10 hektāriem. Šis nosacījums neattiecas uz:
- 9.1. zemes vienībām, kas tiek atdalītas infrastruktūras un inženierkomunikāciju būvniecībai vai uzturēšanai, un kuru apbūves nosacījumus nosaka vietējās pašvaldības teritorijas plānojumā;
10. Meža zemēs aizliegts:
- 10.1. veikt mežsaimniecisko darbību no 1.marta līdz 31.jūlijam, izņemot meža ugunsdrošības un ugunsdzēsības pasākumus;
- 10.2. cirst kokus galvenajā cirtē un rekonstruktīvajā cirtē;
- 10.3. cirst kokus kopšanas cirtēs uz slapjajām kūdras un slapjajām minerālaugsnēm;
- 10.4. cirst kokus kopšanas cirtē (izņemot sausos kokus), ja valdaudzes vecums pārsniedz:
- 10.4.1. priežu un ozolu audzēm – 60 gadu;
- 10.4.2. egļu, bērzu, melnalkšņu, ošu un liepu audzēm – 50 gadu;
- 10.4.3. apšu audzēm – 30 gadu;
- 10.5. bez Dabas aizsardzības pārvaldes rakstiskas atļaujas ierīkot jaunas kokmateriālu krautuves;
- 10.6. atjaunot mežu stādot vai sējot;
- 10.7. bojāt vai iznīcināt (arī uzarot vai kultivējot) meža pļavas un lauces;
11. Ja slimību inficētie, kaitēkļu invadētie vai citādi bojātie koki rada masveidīgas kaitēkļu savairošanās draudus un var izraisīt audžu bojāeju ārpus dabas lieguma, bojātos kokus atļauts cirst sanitārajā cirtē pēc Valsts meža dienesta sanitārā atzinuma un sugu un biotopu aizsardzības jomas eksperta par sugu grupu “putni” atzinumu, kurā noteikts konkrēts apjoms šo bojāto koku izvākšanai, kā arī nosacījumi darbības veikšanai.

12. Mežaudzēs saglabā sausus stāvošus kokus, svaigi vēja gāztus kokus un kritalas, kuru diametrs resnākajā vietā pārsniedz 25 centimetrus. Sausos kokus un kritalas, kā arī nocirstos bīstamos kokus un nocirsto koku celmus atstāj mežaudzē, lai nodrošinātu trūdošo (atmirušo) koksni kā dzīvesvietu meža ekosistēmā svarīgām sugām.

13. Uz mežaudzēm, kurās vējgāzes, vējlauzes, slimību infekcijas vai kaitēkļu invāzijas dēļ mežaudzes šķērslaukums kļuvis mazāks par kritisko šķērslaukumu un vēja gāztie, bojātie, sausie stāvošie koki un kritalas netiek izvākti, neattiecina meža atjaunošanas un jaunaudžu kopšanas prasības, kā arī tajās mežsaimnieciskā darbība nav veicama.

14. Kopšanas cirtē uz cirsmas hektāru saglabā vismaz 15 dzīvotspējīgus vecākos un lielāko izmēru kokus (ekoloģiskos kokus), vispirms saglabājot resnākos (koku caurmērs lielāks par valdošās koku sugas koku vidējo caurmēru) ozolus, liepas, priedes, ošus, gobas, vīksnas, melnalkšņus un kļavas. Ja šādu koku mežaudzē nav, vispirms saglabā apses un bērzus, kā arī kokus ar lieliem un resniem zariem, dobumainus kokus un kokus ar deguma rētām.

15. Ceļu, inženierkomunikāciju un citu inženierbūvju uzturēšana un atjaunošana veicama, nemainot trases platumu un novietojumu

III. Dabas pieminekļi

16. Šīs nodaļas prasības attiecas uz šādiem dabas pieminekļiem:

16.1. aizsargājamiem ģeoloģiskajiem un ģeomorfoloģiskajiem dabas pieminekļiem – dižakmeņiem (laukakmeņi, kuru virszemes tilpums ir 10 un vairāk kubikmetru) – un 10 metru platu joslu ap tiem;

16.2. aizsargājamie koki – vietējo un citzemju sugu dižkoki (koki, kuru apkārtmērs 1,3 metru augstumā virs koka sakņu kakla vai augstums nav mazāks par šo noteikumu 2. pielikumā noteiktajiem izmēriem, tai skaitā sausi koki un koku stubeņi) un teritorija ap kokiem vainagu projekcijas platībā, kā arī 10 metru plata josla no tās (mērot no aizsargājamā koka vainaga projekcijas ārējās malas).

17. Dabas pieminekļu teritorijā aizliegts:

17.1. veikt darbības, kuru dēļ tiek bojāts vai iznīcināts dabas piemineklis vai mazināta tā dabiskā estētiskā, ekoloģiskā un kultūrvēsturiskā vērtība;

17.2. veikt darbības, kuru rezultātā tiek mainīta zemes lietošanas kategorija, izņemot gadījumus, ja dendroloģisko stādījumu izveido par parku vai mežparku saskaņā ar normatīvajiem aktiem par parkiem un mežparkiem.

18. Aizsargājamā koka teritorijā aizliegts:

18.1. veikt darbības, kas var negatīvi ietekmēt aizsargājamā koka augšanu un dabisko attīstību. Ja aizsargājamais koks atrodas pilsētā vai apdzīvotā vietā, vai ekspluatācijas un drošības aizsargjoslā, ir pieļaujama infrastruktūras vai inženierkomunikāciju izbūve vai atjaunošana, kā arī ēku rekonstrukcija;

18.2. novietot lietas (piemēram, būvmateriālus vai malku), kas aizsedz skatu uz koku, ierobežo piekļuvi tam vai mazina tā estētisko vērtību;

18.3. mainīt vides apstākļus – ūdens režīmu un koka barošanās režīmu;

18.4. iznīcināt dabisko zemsedzi.

19. Ja aizsargājamo koku nomāc vai apēno jaunāki koki un krūmi, atļauta to izciršana aizsargājamā koka vainaga projekcijā un tai piegulošā zonā, izveidojot no kokiem brīvu 10 metru platu joslu, mērot no aizsargājamā koka vainaga projekcijas līdz apkārtējo koku vainagu projekcijām, saskaņā ar normatīvajiem aktiem, kas regulē koku ciršanu mežā un ārpus tā.

20. Aizsargājamā koka nociršana (novākšana) pieļaujama tikai gadījumos, ja tas kļuvis bīstams un nav citu iespēju novērst bīstamo situāciju (piemēram, apzāgēt zarus, izveidot atbalstus), un saņemta Dabas aizsardzības pārvaldes rakstiska atļauja. Šādā gadījumā Dabas aizsardzības pārvalde rakstisku atļauju izsniedz pēc kokkopja (arborista) pozitīva atzinuma saņemšanas.

21. Ja aizsargājamais koks ir nolūzis vai nozāgēts, koka stumbrs un zari, kuru diametrs ir lielāks par 50 centimetriem, meža zemēs ir saglabājami koka augšanas vietā vai tuvākajā apkārtnē.

IV. Noslēguma jautājumi

22. Dabas lieguma teritorijā nav spēkā īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi;

IZMANTOTIE INFORMĀCIJAS AVOTI

- Anon. EMERALD projekta 30.04.2001. vietas apsekošanas forma
- Auniņš A. (red.), 2013. „Eiropas Savienības aizsargājami biotopi Latvijā. Noteikšanas rokasgrāmata”, 2.precizētais izdevums. Rīga, Latvijas Dabas fonds
- Gavrilova G., Šulcs V. 1999. Latvijas vaskulāro augu flora. Taksonu saraksts. Rīga: Latvijas Akad. B-ka. 135 lpp.
- Kabucis I., 2004. Biotopu rokasgrāmata. Rīga: LDF, 160 lpp.
- Kabucis I (red.), 2001. Latvijas biotopi. Klasifikators. Rīga: LDF, 96 lpp.
- Valsts zemes dienesta aktuālā kadastra informācija (dati uz 2015.februāri)
- Ventspils novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2014.-2030.gadam
- Ventspils novada teritorijas plānojuma 2014.-2026.gadam izstrādes materiāli (teritorijas plānojums ir izstrādes stadijā)
- Ventspils novada attīstības programma 2011.-2017.gadam
- Ventas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāns 2010.- 2015.gadam
- Usmas pagasta teritorijas plānojums 2010.-2022.gadam (izstrādātājs Usmas pagasta padome sadarbībā ar IK „Kartogrāfs”)
- Ugāles pagasta teritorijas plānojums 2007.-2019.gadam ar grozījumiem 2012.gadā (izstrādātājs Ugāles pagasta padome un „ARHITEKTU BIROJS RIJA”)
- SIA „LatRosTrans” informācija (naftas vads)
- Pastors A. 1995. Hidrogrāfiskais tīkls. Latvijas daba. 2. Enciklopēdija. Latvijas Enciklopēdija, Rīga
- Projekta „Latvijas īpaši aizsargājamo teritoriju sistēmas saskaņošana ar EMERALD/NATURA 2000 aizsargājamo teritoriju tīklu” lauka darba anketas, 2001
- Zelčs V. 1998. Ugāles līdzenums. – Latvijas Daba. Enciklopēdija. 5. sēj. Rīga, Preses Nams, 250.-252 lpp.
- N.Priedītis „Latvijas augi”, Rīga: SIA Gandrs, 2014
- Tīmekļa vietnes:
- <http://www.e-okupacijasmuzejs.lv>
- Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde dati, 2015. Pieejami <http://www.pmlp.gov.lv>
- Latvijas Republikas normatīvie akti, pieejami www.likumi.lv
- <http://natura2000.eea.europa.eu/>
- http://www.daba.gov.lv/public/lat/dati1/zinojumi_eiropas_komisijai/
- <http://www.dabasdati.lv/dati>